

33.25 1/1

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

33251/i

~~6~~
108 sz.

545

A. S. PATAKI
ÁLLAMI TANÍTÓKÉPEZDE.

OSVK
L. M. B. A. H. O. R. E. P. T. I. S. T. A. L.

OSZK

A.S.PATAKI
ÁLLAMI TANÍTÓKÉPEZDE.

VEZÉRKÖNYV

A MAGYAR NYELV TANÍTÁSARA

TÓT AJKU NÉPISKOLÁKBAN.

TANITÓK SZÁMÁRA

IRTA

G R O Ó V I L M O S

KIR. TANFELÜGYELŐ.

ELSŐ RÉSZ.

I. és II. osztály.

Bolti ára : 24 kr.

BUDAPEST,
A MAGYAR KIRÁLYI ÁLLAM TULAJDONA.

—
1880.

NÁVODNÁ KNIHA

K VYUČOVANIU UHORSKEJ REČI

V POSPOLITÝCH ŠKOLÁCH.

PRE UČITEĽOV

SPÍŠAL

VILÉM GROÓ,

A. S. PATÁKI
KR. ŠKÓLDOZORGA

ÁLLAMI TANITÓKÉPEZDE

PRVÝ DIEĽ.

I. a II. trieda.

Krámska cena : 24 kr.

V BUDAPEŠTI.

VLASTNOSŤ KRÁĽOVSKO-UHORSKÉHO ŠTÁTU.

—
1880.

33.251/1

OROSZOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR	
N. Növekedéskönyv	
1856 évi	2522 sz.

O B S A H.

	Strana.
Predmluva.	VII
1. Lekcia. Učebné prostriedky.	1
2. " Náradie. Čiastky školskej izby.	4
3. " Základné číslovky. 1—10.	7
4. " Odev.	10
5. " Látka predmetov.	13
6. " Barvy predmetov.	16
7. " Vlastnosť predmetov.	18
8. " Vlastnosť predmetov.	21
9. " Stupňovanie prídavných mien.	24
10. " Stupňovanie prídavných mien. (Pokračovanie.)	26
11. " Čiastky tela.	29
12. " Čiastky tela, (pokračovanie.) Násobenie.	32
13. " Čiastky izby a niektorých iných predmetov.	34
14. " Knižka. (Opis.)	37
15. " Stól. Stolec.	39
16. " Kachle. Kabát.	41
17. " Školská tabuľa. Bridlicová tabuľka. Linonár.	42
18. " Krstné mená a priezviská.	42
19. " Vlastnosti predmetov, potažne pokračovanie v stupňovaní prídavných mien.	45
20. " Činnosti. Opis obloka.	47
21. " Činnosti. (Pokračovanie.) — Opis nožika	50
22. " Činnosti. (Pokračovanie.)	53
23. " Pokračovanie.	56
24. " Odčítanie. — Oko.	58
25. " Päť smyslov.	61

	Strana.
26. Lekcia. Činnosti. — (Tretí a štvrtý pád.)	63
27. „ Dieťa ráno doma a v škole.	66
28. „ Činnosti.	69
29. „ Stavänie domu.	72
30. „ Týždeň.	74
31. „ Obed.	77
32. „ Mesiace. Štyri čiastky roku. Číslovky.	80
33. „ Škola. — (Množný počet.)	82
34. „ Školská budova.	85
35. „ Domáca zver	87
36. „ Pes.	91
37. „ Kôň.	93
38. „ Krava.	95
39. „ Ovea.	97
40. „ Sliepka.	98
41. „ Matka.	98
42. „ Rodina.	100
43. „ Zahradníctvo.	103
44. „ Zahrada.	106
45. „ Telocvičný priestor.	110
46. „ O telocviku.	113
Nápevy	117

PREDMLUVA.

Keď zákonodarný sbor o povinnom vyučovaní uhorskej reči doniesol XVIII. zák. článok z roku 1879, istotne nechcel platnosť vydobýť pri vyučovaní tejto reči zväčša ešte i teraz obvyklému tomu spôsobu, podľa ktorého sa žiak celé roky učí slová, jichž smyslu nerozumie ani vo svojej materskej reči, prekladá dlhé úlohy, deklinuje, konjuguje, nadobudne si vedeckú, systematičnú sbierku grammatických pravidiel, vyrecituje hotové rozhovory o stave vecí ani netušených, reční krátke i dlhé verše, a ako výsledok tohoto všetkého, k potrebám života nie je v stave z 3—4 slov pozostávajúcu vetu zostaviť. A ani duchovného prospechu nemôže mať takéto vyučovanie, ktoré je pre učiteľa a žiaka jednak suchoparné, mechanické, neprirodzené, odníme dieťaťu chuť, povyvracia ho zo zdravého myslenia, áno otupí ľudský um. Necielil zákonodarný sbor k tomuto, lebo i bez tejto ujmy dá sa uhorskej reči učiť s praktickým výsledkom, ktorý zodpovie potrebám každodenného života a rozumnému i prirodzenému vyvíňovaniu duchovných schopností.

V pospolitej škole zavedená zásada názornej učby vytisla prázdnu slovnú známosť, ktorá na ujmu ostatných duševných síl iba pamäť trúbila, — doniesla do školy čulý život, chuť ku práci a predtým netušený z učenia vyplývajúci prospech. Slovo je totiž označením skutočného alebo myšleného predmetu, od nehož preto ani nemôže byť odlú-

čené. Tak už Komenský vyniesol zásadu, že „podávanie známosti nie púhym pomenovaním predmetov, lež jich znázornením má sa započať.“ Pomenovanie po znázornení nasleduje, nie žeby ho predchádzalo. Slovo, ktoré sa takto vlastnosťou dieťaťa stane, nebude prázdny, bezmyselným obrazom duše, ale predmetu zodpovedajúcim názvom čili opravdovou vedomosťou.

Predmet a jeho názov spolu podáva i matka nemluvnáťu pri jeho opatrovaní. Keď mu rúčky umýva, pomenuje jich; keď mu jesiť dáva, povie, čo mu dá. Názor vo všetkom spojí s rečou. Podľa Komenského, čo sa dá vidieť, to okom, čo sa slyšať, sluchom, čo sa voňať, nosom, čo sa ochutnať, chuťou a čo sa ohmatať, to hmatom dáva ponímať. Dieťa takto ustavične počuje v kruhu svojho názoru nachádzajúcich sa predmetov vlastnosti a činnosti pomenovať a jaknáhle vyvinul sa mu orgán rečový, i samo napodobňuje matku vo vyslovovaní jednotlivých zvukov, pozdejšie celých slov a viet, ktoré ale s názorom voždy v spojitosti stoja, sú tohto bezprostredným výplyvom, až dieťa naučí sa rozprávať. Tento spôsob, akým matky svoje dieťky rozprávať učia, spoznal samý prvý Pestalozzi a udomácnil ho v škole. I my prijali sme ho pri prvom učení materčiny čili pri takzvanom cvičení umu a reči, a premiesli sme ho i na iné učebné predmety.

V tomto dané sú prostriedok a spôsob i k učeniu cudzej reči. Ľud svojim praktickým smyslom už pred stoletiami vynašiel tento spôsob, keď svoje deti cieľom naučenia sa inej, tedy aj uhorskej reči na také miesta dáva, kde si jej známosť praktične nadobudnú. Tento praktičný spôsob v tom pozostáva, že keď dieťa v svojom každodennom obcovaní smyslami poníma osoby a predmety, jich vlastnosti a činnosti, počuje jim i uhorské názvy a svoje city, myšlienky

a túžby púdené je, ba i počne tiež v tejto reči vyslovovať. Takto rozmnožuje si materiál slov, mluvníčné tvary osvojí si i nepovedome a vzdeláva si rečový cit.

Jak tu, tak pri učení materčiny niet sústavy, niet mluvníčných pravidiel, iba názornenie, budenie myšlienok, pomenovanie a ustavičné cvičenie. Dieťa nepočuje slova ani vety, ktorých smysel neobjasnilo by mu predchádzavšie znázornenie.

Jestli v svojich školách s učením uhorskej reči prospechú chceme dôjsť, výučba taká musí byť, že deti smyslami ponímajú, učiteľ shovára sa s nimi a privádza jich k samostatnému hovoreniu. Ako plávať nenaučí sa človek, keď len pravidlá plávania pozná a vo vode nebol; ako zomreť môže od hladu, kto má síce plnú potraváreň, zná všetky recepty kuchárskej knihy, ale ešte nikdy nebol varil: tak ani reč nikdy sa nenaučí, kto zná mnoho slov, mluvníčných pravidiel, prekladal celé roky, ale neshováral sa, bo k tomu príležitosti nemal.

Methoda, podľa nejž sa dieťa rozprávajúc učí reči, nie je nová v našich školách. Ludvik Melczer, b.-ďarmatský učiteľ, vo svojej 1837. roku vydanej „Prostonárodnej slovensko-maďarskej Mluvnici“ *) popri čítacích, k cvičeniu piatich smyslov podatých kusoch vedome použil i konversačné cvičenia a veľkú váhu kladie na ne.

„Praktičná známosť každej živej reči — vraví on — s najlepším prospechom sa iba cestou stáleho konversovania dá nadobudnúť, lebo len v živých zvukoch môžeme do ucha prijať na rozličné pomery života vzťahujúce sa výrazy.“ On nežiada suché, theoretické, vedecké a preto pre dieťa je-

*) „Népszerüleg tanító Magyar Nyelvész a tót a jku ifjuság elemei s sikeres oktatására“.

dnostranné a nudné známosti, ale praktické, ovocie donášať majúce semä chce zasiať a k dozretiu mu dopomôcť. K poznávaniu a osvojeniu si najpotrebnejších slov a mluvnícnych tvarov berie predmety, ktoré v každodennom živote všadiaľ prichodia, smyslami sa poňat a tak ľahko pochopiť dajú. Jeho čítanka, s veršíkami a rozhovormi v nej obsaženými, úplne zodpovedá jeho pestalozziánskemu stanovisku, tak že s malým prispôbením dala by sa i dnes potrebovať v školách. Ale Melczerova čítanka a s ňou praktická metoda zapomenuté boly, až 1869. roku J. Rill vo svojom časopise 'Ung. Schulbote, o Melczerovi nič nevediac, znovu naliehal, aby uhorská reč na názornom a praktickom základe bola vyučovaná. Toto pohlo Kakujayho k spracovaniu svojej knižky k vyučovaniu uhorskej reči, ktorá v nemeckých školách od doterajších návodných kníh s väčším prospechom mohla byť upotrebená. Zpomedzi tých, čo v slovenskej literatúre boly vydané, ohľad na usporiadanie učebnej látky podľa názorného základu a na vzdelávanie rečového citu, je iba v Zelligerovej „Malým Maďarom“ nazvanej. Niečo viac avšak ako Melczer, ani on nepodal. Preklady podrží, kdežto tieto už Melczer bol vytvoril; konverzácie, ačpráve jích vo väčšej miere použil, než to v ostatných takýchto knižkách nachodíme, netvorია stredisko vyučovania, sú len akoby prídavkom. A nakoľko pri týchto konverzáciach na otázky určité odpovede dáva, ktoré sa dieťky naučiť majú, z paedagogického stanoviska sú ony iba škodné. Lebo dieťa, naučiac sa otázku i s odpoveďou, ktorá jeho zvláštnym pomerom života zväčša ani nezodpovedá, a tak výučba nenie už ani názornou, zaštepí si ju do pamäti bez toho, žeby myslieť mohlo. Myšlienka a reč sú nie oddeľené, lež spojené činnosti ducha. Jedna bez druhej nemá ceny

Keď smyslom ponímame nejaký predmet, to v nás

predstavu, myšlienku ľudí; myšlienku však rečou vyjadrujeme. S prekladmi preto nedôjdeme k cieľu, pretože pri prekladaní nie je vlastného myslenia. Žiak prekladá naučené slová podľa daného schemata a neučí sa v tej cudzej reči myslieť, nevyvíja sa mu cit rečový.

Praktický a zároveň vzdelavateľný vplyv majúci cieľ rečovej výučby na názornom základe len tak môže byť dosiahnutý, keď sa smyslom ponímaný predmet všestranne pozoruje a porovnáva, tým sa v žiakovi zobudia myšlienky, ktoré on potom na primerané otázky učiteľove, ako výsledok svojho duševného bádania, nakoľko možno v úplných vetách vyjadří. Uhorská hodina v škole bude tedy hodinou uhorského názoru, myslenia, slyšania a hovorenia. V hodine tej, aby výučba v úplnom smysle slova názornou bola, žiaci nielen rozprávajú uhorsky, lež uhorsky porovnávajú, myslia, spievajú, počtujú, podľa uhorského velenia prevádzajú gymnastické cvičby, kreslia, a keď si dostatočného základu nadobudli, počnúc od III. triedy uhorsky čítajú a píšú.

Látku k takémuto konverzačnému učeniu, ako tiež pozdejšie k čítacím kusom a k písaniu, podáva v bezprostrednom názore detí ležiaci kruh, totiž všetko to, na čo sa v materčine pri cvičení umu a reči rozprestierame, menovite škola, jej dvor a záhrada, dom, obec, pole, hora, zem a nebo. Výučba uhorskej reči je teda doplňujúcou čiastkou výučby v materčine a túto v mnohom ohľade napomáhať bude.

Čo sa avšak prevedenia týka, v tom ohľade je rozdiel medzi cvičením umu a reči v materinskom a uhorskom jazyku. Deti, ktoré do školy prídu, v materčine už znajú najbežnejšie mluvičné tvary a najpotrebnejšie slová. Na tento základ pomocou vyvíjajúcej učebnej formy, ktorá

je na názore založená, dá sa už budovať, poťažne nový materiál sberať a doterajší rozmnožovať. Tohto základu pri uhorskej reči nemáme. Tento najprv stvoriť treba. Učiteľ tam musí začať, kde matka s nemlúvniatkou začína. Každý z blízkosti dieťaťa vzatý predmet, každú ukázanú vlastnosť alebo prevedenú činnosť pomenovať, v tom všetkom osobitne cvičiť a do ďalšieho konversovania hneď zahrnúť ho musí.

O sústavnom rozvinutí mlúvničných tvarov na tomto prvom stupni nemôže byť ani reči; berieme len najbežnejšie, v jednej hodine na základe vzorných viet len s jedným tvarom oboznamujeme dietky a vedieme jích k tvoreniu iných v tomto druhu.

V cvičebnej škole štátnej učiteľskej prípravovne v Kláštore pod Zniovom týmto spôsobom učí sa uhorskej reči od roku 1871, ako tiež v posledných rokoch vo zvolenskej obecnej škole. A výsledok je, že žiaci s radosťou čakajú uhorskú hodinu, v stave sú zretedlne vyjadriť sa o predmetoch, zjavoch a udalostiach z kruhu svojho názoru, porozumejú populárnym slohom písaným krátkym čítacím kusom a vedia zostavovať v občianskom živote potrebné jednoduchejšie písomnosti.

Tiež na tejto zásade osnovaný je v záležitosti uhorskej reči najnovšie vydaný ministeriálny učebný nákres. V škole s viacej učiteľmi v prvom-, s jedným učiteľom v druhom školskom roku započína sa vyučovanie uhorskej reči, v úzkej spojitosti s vyučovaním materčiny, tak že je toto poslednie tamtým akoby doplňované. Ministeriálny učebný nákres až do konca uhorské konversovanie kladie za stredisko vyučovania. V prvom a druhom školskom roku nakladá uhorské pomenovanie predmetov a skladanie viet zo slov takto osvojených, pri čom postupne a praktične nadobúda sa známosť najbežnejších mlúvničných foriem.

S týmto spojiť sa má na predchádzajúcom základe učenie menších veršikov, jichž obsah sa obyčajnou rečou vyrozpráva.

Na druhom stupni, totiž v III. a IV. triede pokračuje sa v uhorskom konversovaní, ale na základe čítanky, jejž články ako z jednej strany zodpovedajú posiaľ nadobudnutej známosti jazyka, tak z druhej strany tú známost rozšíriť majú. V V. a VI. triede, pri pokračovaní v spôsobe od počiatku sledovanom, usporiadajú sa mluvnice známosti, ktoré si posiaľ žiaci takrečeno zo zvyku osvojili.

Moja návodná kniha prvej a druhej triede predpísanú učebnú látku obsahuje v sebe. Učebnému nákrešu ostatných tried zodpovedajúce čítanky a návodné knihy vydané budú pod krátkym časom.

Nemohlo byť teda mojim cieľom na tomto stupni ani úplnú mluvnicu zahrnúť, ani ponúkajúcu sa látku úplne vyčerpať. Z mluvnice tvarov som len tie vybral, ktoré najčastejšie prichádzajú, z ponúkajúcej sa názornej látky len to, čo sa na ten mluvnice základ položiť dalo. Moja návodná kniha je natoľko nedokonalá i v jednom i v druhom ohľade, nakoľko nedokonalé je ohľadom sústavy učenie sa materinskej reči doma. Rozhodujúci vliv má tu dieťa samo a kruh jeho doterajšieho názoru, teda nie ani grammatika ani sústava známostí, čo pri učení cudzej reči nemôže byť na prvom stupni najbližším cieľom.

Pri tom všetkom usiloval som sa jak použité formy jazyka, tak látku rozprávk postupne a podľa príbuznosti zostaviť. Dotyčne prvého som známou cestou šiel, prijímúc posiaľ vôbec upotrebovanú postupnosť, ba aj v odlúčení jednotného a množného počtu mien som Régera nasledoval. Látku som zväčša z Lad. Nagy-ovej „Návodnej knihy k cvičeniu umu a reči“ a z Gönczy-ho Šlabikára bral, ale

k svojim cieľom prispôsobeno použil som i cudzozemských prameňov. Jednu časť upotrebených veršov a v prídavku sdelené nápevy — s povolením pôvodcu — prejal som z „Gyermekdalok“ nadpísaného diela S. Kohányiho, za čo mu i tu vďaka vzdávam.

Spôsob užívania tejto návodnej knihy z toho, čo som už popripomínal, sám od seba vyplýva, ale i v osnove zvlášte prvých lekcii podané úpravy dostatočný rozhľad podávajú. Pre tých, ktorí sa so zásadou názornej učby už spriatelili, nebol by býval ani potrebný tak podrobný návod. Prečítanie niekoľkých lekcii dost' jim bude k orientovaniu, návodná knižka jim pri vedení ďalších rozpráv iba ukazovateľom bude. Ponevác avšak viem, že i samo takzvané cvičenie umu a reči vo dvoch tretinách našich škôl je ešte celkom neznáme, za potrebné som držal základ svojej knižky čím širšie rozvinúť, aby tak i tam s prospechom mohla byť upotrebená, kde sa potrebné podmienky, paedagogická vzdelanosť a dostatočná známosť uhorskej reči, ešte nenachádzajú v úplnej miere.

K dosiahnutiu cieľa potrebné je v každej hodine nasledovné držať pred očima:

Učiteľ len takú látku použije, ktorú pred smysly žiakov môže postaviť. Preto ukáže uhorsky pomenovať majúce predmety, smyslami dá ponímať jich vlastnosti, prevedie alebo previesť dá slovesami vyjadrené činnosti. Tak na pr., keď vezme vetu : A vonalzó sima, -- nie je dost' na zodvihnutý linonár poukázat'. Z toho dieťa ešte nevie, či je ozaj hladký. Dá mu ho teda k omlataniu do ruky a len keď v duši dieťaťa povstala už predstava hladkosti linonára, káže mu povedať, že je hladký. Pri slovesách nech sa neuspokojí s tým, že dieťa naučí sa na pr. význam slova : písat'; ale prv akoby vyrieklo „irok,“ nech

mu dá v skutku písať. Len keď je činnosť prevedená, nech ju označí uhorským slovom najprv učiteľ, potom dieťa. Učiteľ k lepšiemu porozumeniu pri každom novom slove nech použije materinskú reč. Potrebné je to zvlášte pri slovách abstraktné pochopy vyznamenávajúcích, ako : dobrý, zlý, pilný, lenivý atď. Ináče hľadel som iba také slová použiť, jichž pochop dietkam v materinskej reči je už známy. Keď predsa vyskytne sa slovo, ktoré v materčine ešte neupotrebovaly, smysel takého, prv akoby ho k uhorskému cvičeniu použil, nech učiteľ slovensky vysvetlí. Materčina je pomocný prostriedok, ktorá podľa toho prepúšťa svoje miesto uhorskej mluve, ako sa rozmnožuje u žiakov materiál uhorských slov.

Znázornený predmet, vlastnosť alebo činnosť pomenuje učiteľ po malej prestávke srozumiteľne, čisto, jasne a pozoruje nadovšetko na správnu výslovnosť. Chybná výslovnosť obyčajne z prvého počutia a upotrebenia slova pochádza a na počiatku nedopatrené chyby sa vôbec pozdejšie i napnutou prácou len čiastočne dajú napraviť. Preto učiteľ predovšetkým sám správne má vyslovovať slová, žiakov avšak po chybnom vyslovení hneď opraviť a cvičiť jich v patričných slovách, kým je chyba len nevykorenená. Z príčiny správnej výslovnosti žiaducné je, aby v nových slovách zprvu len jednotliví žiaci boli cvičení, v sbore sa až vtedy majú brať, keď je správna výslovnosť už poistená.

Cieľom čistej výslovnosti potrebná je, okrem správneho predriekania učiteľovho, napnutá pozornosť zo strany dietok, aby tak vyslovovanie temer na učiteľových ústach mohli vyzkúmať. Takéto zobudenie pozornosti nie je dielom jedného okamženia a ani sa nemôže dosiahnuť výlučne v uhorských hodinách.

Cvičenie v nových slovách sa od počiatku v úplných

vetách deje; k tomuto slúžiace pomocné otázky v hojnom výbere nachodia sa pri každej jednotlivej lekcii. V prvej časti lekcii, v takzvanom názornom prevedení potrebné je postupnosť formy nakoľko možno tak zadržať, ako je to tam podané. Pri opakovanom cvičení si učiteľ už svobodnejšie môže počínať, áno žiaduce je použiť k názornosti každú ponúkajúcu sa príležitosť a tak klásť otázky, aby dievky podľa svojich názorov a zkuseností rozlične mohli odpovedať. Preto prichodí niektorá otázka dvarazy a niet na ňu odpovede. Učiteľ nech len na zachovanie patričnej grammatickej formy pozoruje; odpoveď dotyčne látky, kým sa to skutočnosti neprieči, z názoru žiaka má vyplývať. Takto stane sa vyučovanie uhorskej reči vzdelateľným, bude k učeniu chuť budiť a ovocie donášať. Záverečne v každej hodine opakovať sa má prebraté a obsah veršikov znovu zahrnúť do krátkych viet.

Tieto verše ináčé len vtedy sa dá učiteľ nazpamäť naučiť, keď dievky už s jich každým slovom a formou oboznámil. Keď sa stalo aj toto, v hodinách k spevu ustanovených naučia sa týchto v prídavku sdelené nápevy. Nápev poistí pamäti látku obsahu a k podpore bude slúžiť výslovnosti.

V školách, kde sa vyššie triedy uhorskej reči posiaľ neučili týmto konverlačným spôsobom, tieto tiež k prvej, poťažne k druhej triede majú byť pripojené; z kníh ale, ktoré posiaľ majú v rukách, môžu sa ďalej cvičiť v čítaní a mluvníčných tvaroch, až dotiaľ, kým s čítankou pre III—VI. triedy nebude vydaný nasledujúci diel tejto návodnej knihy.

Rimavská Sobota, 15. júla 1879.

Pôvodca.

1. Lekcia.

Učebné prostriedky.

Látka : *kréta, tábla, szivacs, palatábla, palavessző, olvasótábla, könyv, papiros, írka, toll, irón, számológép, vonalzó; — van, itt, ott; mi? hol?*

Učiteľ ukazujúe na každý z horeudaných učebných prostriedkov, dá jich pomenovať v materinskej reči a v úplných vetách. Keď sa to stalo, upozorní dietky na dôležitú potrebu známosti krajinskej reči, asi takto :

Jankov starší brat, ktorý kňazom chce byť, odišiel do bansko-bystrickej školy. Keď odtiaľ prišiel na vakácie, mnoho vám rozprával o tom peknom meste a vyprával vám i o tom, ako to tam vo škole ide a ako sa on učí. Rozprával, že sa on najviac v uhorskej reči učí a že keďby sa tu nebol uhorsky dačo naučil, veľmi ťažko by mu bolo rozumieť, čo páni učitelia učia. — Preto sa i vy budete uhorsky učiť.

Alebo :

Palkov otec chodí do Rimavskej Soboty (najbližšie mesto uhorskej reči) s tovarom na jarmok. Čo myslíte, ako sa on tam shovára, keď mu prídu odkupovať? Po uhorsky. Keďby sa ale nevedel s ľuďom po uhorsky shovárať, tak by málo predal, bo kto kupuje, chce aby sa s nim v takej reči shovárali, ktorej on rozumie. Ináče ide k druhému kupovať. I tvoj otec sa len uhorsky shovára, keď ide na Dolniaky, a ty tiež keď sa remeslo naučíš a pôjdeš na vandrovku do Miškovca (Budapešti, Komárna)

len uhorsky sa môžeš shovárať s ľuďmi. Keď sa teda pohneme z našej dediny, o krátky čas dôjdeme na taký vidiek, kde by nás nerozumeli, keďby sme len slovensky vedeli. Tam potrebná nám je i druhá reč, ktorú nielen rodení Uhri rozprávajú, ale v ktorej nás i iní ľudia po celej krajine rozumejú.

Názorné prevedenie.

Učiteľ ukazuje horeoznačené predmety, aby jich každé dieťa videlo a hovorí:

To sa uhorsky menuje: *a kréta*. Ako sa to uhorsky menuje, N. ? D. To sa uhorsky menuje: **a kréta**. Uč. Vrav ešte raz ty! . . . Ty! . . . Všetci! . . .

Uč. To sa menuje: *a tábla*. Ako sa to menuje? D. To sa menuje **a tábla**. — Uč. Vrav ešte raz ty! . . . Ty! . . . Všetci! . . .

Uč. To sa menuje: *a palatábla*. Vrav ty! . . . Ty! . . . Všetci! . . . Uč. To sa menuje: *a szivacs*. Ako sa to menuje? Ty! . . . Všetci! . . .

Tak ukáže a povie: *a palavesszó, az olvasótábla*, a dá to pomenovať deťmi najprv po jednom, potom v sbore.

Učiteľ veľkú váhu kladie na to, aby nielen on sám, ale tak jednotlivé deti ako celá trieda, slová a obzvlášte každý osobitný hlas čisto vyslovovaly. Chyby vo výmluve len tým spôsobom môžu sa obmedziť, ba jim len tak predídeme, keď učiteľ k takým svojou výmluvou príčinu nezavdá a keď pri dietkach povstávajúce hneď vykorení.

Uč. (Ukáže na kriedu.) *A kréta van itt*. Krieda je tu. Vrav to ty ešte raz po uhorsky! . . . Ty! . . . Ty! . . . Všetci! . . . Uč. Čo je tu? Odpovedaj mi uhorsky! D. **A kréta van itt**. Uč. Všetci! . . .

Uč. Teraz sa vás to isté uhorsky zpytam. *Mi van itt?* D. **A kréta van itt**.

Uč. (Ukáže na tabuľu.) *Mi van itt N?* . . . Povedz ty! . . . Ty! . . . Všetci! . . .

Potom ukáže tamtie predmety a v úplných vetách jich preberá. Tak povstanú nasledujúce vety: *A papiros van itt. A palatábla van itt. A szivacs van itt. A palavessző van itt. Az olvasótábla van itt.*

Slovičko „tu“ užívame k označeniu nám blízkych, „tam“ k označeniu ďalších predmetov. Učiteľ stane ku deťom a ukáže na knižku od seba ďalej ležiacu: *A könyv van ott. Mi van ott? D. A könyv van ott. Uč.* Všetci! . . . Tým istým spôsobom prevedie i nasledujúce vety: *A toll van ott. A számológép van ott. Az írka van ott. Az irón van ott. A tenta van ott. A tentatartó van ott. A vonalzó van ott.*

Pri slovách: *írka, irón, olvasótábla*, náklonné budú deti upotrebiť predslovce „a.“ Tu upozorní učiteľ, žeby to neznelo pekne: *a írka*, že pre krajšiu výmluvu povie sa: *az irón, az írka*, atď. Pri menších, t. j. pri žiakoch prvého a druhého školského roku, neužívame naskrze žiadne pravidlá. Všetko budujeme na sluch, na rečový cit, ktorý vyvíňujeme učiteľom predstaveným príkladom. Staršie dietky, ktoré by sa snáď s prvo- a druhoročnými praktične čvičili v uhorskej reči, môžu pri takej príležitosti z príkladov i pravidlá odvodiť. Učiteľ jich privedie k tomu, ale nedá jim hotové pravidlá.

Uč. (Od dietok vzdialený stojí a drží v ruke kriedu.) *Hol van a kréta?* Kde je krieda? *D. A kréta ott van.* (Keďby dietky odpovedaly: *a kréta itt van*, napravi jich, že je tá od nich ďalej.)

Uč. *Hol van a tábla?* *D. A tábla ott van. Uč.* Povedz ty! . . . Ty! . . . Všetci! . . .

Uč. *Hol van a palatábla?* *D.* (Ukáže svoju tabuľku a hovorí): *A palatábla itt van. Uč. Hol van a toll? . . . a számológép? . . . atď.*

Podobne pokračuje učiteľ pri tvorení viet z nasledujúcich slov: *a palavesszõ, az írka, a szivacs, a tenta, a tatartó.*

Uč. Tabuľky na stôl: jeden — dva — tri! (Na 1 chytia deti tabuľky do rúk, na 2 zodvihnú jich ponad stôl, na 3 položia jich ticho na stôl.) Tabuľky preč, 1—2—3! (Tým istým spôsobom.) *Uč.* Teraz to isté podľa uhorského velenia budete robiť. *Palatáblát asztalra fel! egy — kettõ — három! Palatáblát el!* (Dotiaľ sa cvičí, kým chytro a bez hluku nejde.)

Opakovacie cvičenie.

1. Učiteľ otázky: *Mi van itt? mi van ott? hol van a vonalszó, a szivacs?* atď. miešano kladie a dietky odpovedajú v úplných vetách.

2. N., poď von, ukazuj učebné prostriedky, ktoré sme sa dnes uhorsky učili poznávať a za každým zpytaj sa: *Mi van itt?* a povedz, kto ti má odpovedať.

3. Peter, ty ukáž také učebné prostriedky, ktoré ďalej ležia a zpytuj sa uhorsky: *Mi van ott?* Kto z vás odpovedať vie, nech sa zodvihnutím prstov hlási; ja potom jedného vyvolám.

4. Janko! Zpytaš sa, kde je: *a tábla, a könyv* atď. a celá trieda ti bude odpovedať.

K dokonalému prebraniu a cvičeniu tejto lekcie sú dve hodiny úplne dostatočné.

2. Lekcia.

Náradie. Čiastky školskej izby.

Látka: *asztal, szék, pad, fogas, kép, ráma, szekrény, fal, padló, padlás, ajtó, zár, kilincs, kulcs, ablak, ab-*

ablakráma, ablaktábla, ablakkereszt, ablakdeszka, tanterem, -ban, -ben.

Názorné prevedenie.

Cvičenie v tejto lekcii sa nachádzajúcich slov bude ľahké, pretože polovica z nich i v slovenčine takto zneje. Na správne užívanie predslovca sa i tu váha kladie popri cvičení prípon „*ban*“, „*ben*.“ — Odpovede dietok v knižke sa teraz už žväčša vynechávajú, pretože je z 1. lekcie dosť jasné, že na učiteľove otázky odpovedajú žiaci najprv po jednom, potom v sbore všetci.

Uč. (Ukáže na školskú izbu.) Školská izba sa menuje: *tanterem*. Ako sa školská izba menuje, Pavel? . . . *Uč.* V školskej izbe, to povieme: *a tanteremben*. Ako povieme to: v školskej izbe? . . .

Uč. (Teraz už na stôl ukáže.) *A tanteremben van az asztal*. Povedz to ty! . . . Ty! . . . Všetci! . . .

Uč. *A tanteremben van a szék. Mi van a tanteremben?* . . . *Uč.* *A tanteremben van a fogas . . . a kép . . . a ráma . . . a szekrény, a fal, a padló, az ablak, ajtó . . .*

Uč. *Itt van a zár.* Tu je zámka. *Mi van itt?* . . . *Uč.* *A zárban van a kulcs.* *Mi van a zárban?* . . . *Uč.* *A zárban van a kulcslyuk. Mi van a zárban?* . . . *Uč.* *A kulcslyukban van a kulcs. Mi van a kulcslyukban?* (Deti odpovedajú.)

Uč. *A falban van az ablak és az ajtó.* V stene je oblok a dvere. *Mi van a falban?* . . .

Takým spôsobom pokračuje i pri nasledujúcich vetách: *A szekrényben van az irka . . . a vonalzó . . . a papiros . . . atď.* *Uč.* *Mi van a szekrényben?* (Deti odpovedajú.) *Uč.* *Mi van az asztalban?* . . .

Uč. *Az ablakban van az ablakráma. Mi van az ablak-*

ban? . . . Uč. *Az ablakban van az ablakkereszt . . . az ablakdeszka . . .*

Nato prejde na otázky: *mi van itt, mi van ott?* a pomocou týchto poznovu dá pomenovať dnes prebraté predmety:

Uč. *Mi van itt az asztalban?* D. **Az asztalban van a toll.** Uč. *Mi van itt még az asztalban?* Čo je tu ešte v stole? D. **Az asztalban van még a könyv. Az asztalban van még az irón. Az asztalban van még az irka.**

Uč. Povedzte teraz na moju otázku: *Mi van az asztalban?* len raz: „*az asztalban van*“ a potom pomenujte veci, ktoré sa v stole nachádzajú. D. **Az asztalban van a toll, a könyv, az irón és az irka.**

Uč. *Mi van a tanteremben?* (Deti menujú tie predmety.) Uč. *Mi van az asztalban? . . . a szekrényben? . . . a falban? . . . a zárban?*

Uč. *Palatáblát asztalra fel, egy — kettő — három! Vigyázz! Pozor! Rajzolok valamit a táblára.* (Nakreslí jeden stolec.) *Mi van itt?* D. **Ott van a szék.** Uč. *Rajzoljatok ti is egy széket tábláitokon!* Nakreslite i vy jeden stolec na svojich tabuľkách! (Po chvílke.) *Mi van ott?* D. **Itt van egy szék.**

Uč. *Rajzolok még valamit.* (Kreslí na tabuli stól.) *Mi van itt?* D. **Ott van az asztal.** Uč. *Rajzoljatok ti is egy asztalt palatábláitokon!* Nakreslite i vy jeden stól na svojich tabuľkách! *Mi van ott?* D. **Az itt asztal.**

Opakovacie cvičenie.

1. Jeden žiak ukáže každý v škole sa nachádzajúci predmet a pomenuje ho v samostatnej vete. Na príklad: *Itt van a tábla. Itt van a szék* atď.

2. Žiak ukazuje vzdialenejšie predmety školskej siene a tiež jich pomenuje. Príklad: *Ott van az asztal. Ott van a szék.*

3. Žiak ukazuje predmety a zpytuje sa: *Mi van itt?* potom: *Mi van ott?* Druhý alebo celá trieda odpovedá najprv v samostatnej vete o každom predmete, potom v shrňujúcich vetách.

4. Tým istým spôsobom otázky: *Mi van a tanteremben?* *Mi van az asztalban?* atď. *Hol van a toll, a könyv?* *Hol van az ablak?* *Hol van az ajtó?*

3. Lekcia.

Základné číslovky. 1—10.

Látka: *egy, kettő (két), három, négy, öt, hat, hét, nyolcz, kilencz, tíz; — sok.*

Tanító, tanuló, fiú, leány, gyermek, pont, vonal. — Hány, mennyi? mellett.

Názorné prevedenie.

Uč. (Ukáže na jeden stól.) Koľko stolov je tu? *D.* Tu je jeden stól. — *Uč.* *Itt van egy asztal.* Povedz to ty tiež tak! . . . Ty! . . . Všetci! . . . *Uč.* *Hány asztal van itt?* Koľko stolov je tu? *DD.* (odpovedajú.) *Uč.* *Hány ajtó van itt?* . . . *Uč.* *Hány kályha van itt?*

Uč. *Itt van egy tábla és itt is van egy tábla.* (Po chvílke.) *Itt van két tábla.* Tu sú dve tabule. (Deti opakujú po uhorsky.) *Uč.* *Hány tábla van itt?* . . .

Uč. *Itt van két toll.* Tu sú dve perá. (Deti opakujú.)

Uč. *Itt van egy, kettő, három ablak.* Tu sú jeden, dva, tri obloky. *Hány ablak van itt?* . . .

Uč. *Az asztalban van négy könyv.* V stole sú štyri knižky. *DD.*

Uč. *A szekrényben van öt írka.* V skryni je päť písanok. *DD.*

Uč. *Ott van hat kalap.* Tam je šesť klobúkov. *DD.*

Uč. *Ezen padban van hét fiú.* V tejto lavici je sedem chlapcov. *DD.*

Uč. *Itt van nyolcz leány.* Tu je osem dievčat. *DD.*

Uč. *Az asztalban van kilencz könyv, kilencz irka, tíz irón és tíz palatábla.* V stole je deväť knižiek, deväť písanôk, desať tužiek (cerúz) a desať tabuliek. *DD.*

Uč. *Az iskolában van egy tanító és sok gyermek.* V škole je jeden učiteľ a mnoho detí. *DD.*

Uč. *Egy könyv meg egy könyv, az két könyv.* Jedna knižka a jedna knižka, sú dve knižky. (Deti opakujú.) Uč. *Hány könyv az : egy könyv meg egy könyv ? . . .*

Uč. *Két könyv meg egy könyv, az három könyv.* Dve knižky a jedna knižka, sú tri knižky. (Deti opakujú.) Uč. *Hány könyv az : két könyv meg egy könyv ? . . .*

Učiteľ takto pokračuje až po desať v cvičení základných čísloviek, pri čom prejde i na iné predmety školskej siene, dáva príklady mnohostranne a cvičí dietky v užívaní čísloviek i v počtovaní, kým si len úplnú sbehosť nenadobudnú. Rozumie sa samo sebou, že takéto cvičenie prevádza sa príležitostne i v hodinách, v ktorých výlučne počtovede učíme. Táto rozmanitosť i samému počtovaniu posluži, len žiaducno je, aby sa v uhorskej reči len také príklady braly, ktorých rozlúštenie je deťom v materinskej reči už známe a v ktorých si už i nejakú sbehosť osvojily.

Uč. Pri čom sú kachle ? (Odpoveď.) Uč. *A kályha a fal mellett van.* (Deti opakujú.) Uč. *Mi mellett van a kályha ? DD.*

Uč. *Mi mellett van az asztal ? . . . Mi mellett van a szék ? . . .*

Uč. (Píše na tabuľu jeden bod.) *Itt van egy pont. Mi van itt ? . . . Uč. Hány pont van itt ? . . . Uč. Palatáblát asztalra fel, egy — kettő — három ! Irjatok ti is még egy*

pontot. Napíšte i vy jeden bod. Mi van ott? DD. — Uč. (Napíše ešte jeden bod.) Mi van itt? . . . Irjatok ti is még egy pontot! Hány pont az, egy pont meg egy pont? . . .

Učiteľ píše teraz dva, tri, štyri body na jednu, viac alebo menej na druhú hrbu v rozličných podobách; to isté robia i deti a pri tom vždy uhorsky rátajú.

Uč. (Píše jednu vodorovnú čiaru na tabuľu.) Ez itt egy vonal. Mi ez? . . . Irjatok ti is egy vonalat a palatáblátokra! Én irok ide még egy vonalat (v istej diaľke od prvej čiary.) Irjatok ti is még egy vonalat. Hány vonal az, egy vonal meg egy vonal? . . .

Takým spôsobom: *Hány vonal négy vonal meg két vonal, 5+3, 2+6, 8+2, 5+5, 2+7? atď.*

Opakovacie cvičenie.

Uč. Hol van egy ajtó? (Deti odpovedajú, ukázuc jedny dvere.) Uč. Hol van három ablak? . . . Uč. Hol van hat szék? . . . Uč. Van itt négy tentatartó? . . . Uč. Van-e ott hét irka? . . . Uč. Hol van két könyv és három toll? . . . Uč. Hol van hat palatábla és tíz palavessző? . . . Uč. Hol van nyolcz szeg és két fogas? . . .

Uč. Hány számológép van a tanteremben? . . . Uč. Hány szék van itt? . . . Uč. És itt hány szék van? . . . Uč. Hány szék az, egy szék meg egy szék? . . . Uč. Hány toll, egy toll meg egy toll? . . . Uč. Mennyi az, két palatábla meg egy palatábla? . . . Uč. Hány könyv az, három könyv meg egy könyv? . . .

Uč. Van-e itt négy pad meg három pad? . . . Uč. Hány tanuló (žiak) van ezen padban? . . . Uč. Hét tanuló meg két tanuló, hány tanuló? . . . Uč. Mely padban van öt fiú? . . . Uč. Hol van kilencz leány? . . . Uč. Hány tanító van egy iskolában? . . . És hány gyermek van itt? Uč. Van-e

itt sok tanuló? . . . Uč. Mennyi az, egg meg egy? . . . Uč. Mennyi kettő meg kettő? . . . Uč. Mennyi három meg kettő? . . . Uč. Mennyi öt meg öt? . . . Uč. Hol van két palavessző meg egy tábla? . . . Uč. Hány leány van a tábla mellett? . . . Uč. Mi mellett van a számológép? . . . az asztal? . . . a tábla? . . .

1. Számlálj egytől tizig fölfelé. Čitaj od jednoho po desať! . . . Uč. Számlálj tiztől egyig lefelé. Čitaj od desať dolu po jedno! . . . Uč. Mondd a páros számokat fölfelé! . . . lefelé! . . . Uč. Mondd a páratlan számokat! . . .

(Nové slová pri prvom upotrebení učiteľ vždycky povie i v materinskej reči.)

2. Jeden žiak kladie otázky: Hány szék . . . ablak . . . tábla . . . asztal van itt? a dietky odpovedajú.

3. Žiak: Hány könyv van az asztalban? . . . Ž. Hány irka van az asztalban? . . . Ž. Hány szék van a tanteremben? . . . Ž. Hány olvasótábla van a tanteremben? . . .

4. Žiak: Hány irka az, egy irka meg öt irka? atď.

4. Lekcia.

Odev.

Látka: kalap, sapka, kabát, nadrág, mellény, ing, gatyá, csizpő, csizma, kendő, zsebkendő, kötény, ruha, köpönyeg, szűr, szalag; — alatt, felett, előtt, megett, nem, de, ez, az.

Názorné prevedenie.

Uč. (Ukáže na klobúk.) *Ez itt kalap.* To je tu klobúk. *Mi ez itt?* Čo je to tu? **D. Ez itt kalap.** Uč. Čo je to tu? *Povedz po slovensky!* **D.** To je tam klobúk. Uč. Teda nemôžeš

ani uhorsky povedať: To je tu klobúk, ale povedať ti treba .
To je tam klobúk. *Az ott kalap.*

Uč. (Ukáže svoj kabát.) *Ez itt kabát. Mi ez itt? D. Az ott kabát. Uč.* Ukážte každý na svoj kabát! *Mi az ott? D. Ez itt kabát.*

Uč. (Ukáže na svoj lajblik.) *Ez itt mellény. Mi ez itt? D. Az ott mellény.* — *Uč.* Každý ukáže na svoj lajblik! *Mi az ott? D. Ez itt mellény.*

Takým spôsobom preberie učiteľ i tamtie slová bez užívania slovička „*itt*“, aby sa tak deti dokonale naučily, že spona „*je*“ = „*van*“ v tom páde sa nepotrebuje. Pomocná otázka je: *Mi ez?* pre bližšie, *mi az?* pre ďalej ležiace predmety. Tak povstanú vety: *Ez ing. Ez gatyá. Ez czipő. Az csizma. Ez itt kendő, de az ott zsebkendő. Ez a ruha, az meg a kötény és az a szalag. Ez a köpönyeg, az meg a szűr.* Pomocou otázky: *Mi ez, mi az?* preberie teraz učiteľ v tejto forme i doterajšiu látku tejto lekcie. *A kabát ruha. Kabát je šata. A nadrág is ruha.* I nohavice sú šaty. *Ruha-e a czipő, a kendő, a köpönyeg?* Či sú topánky, ručník, kepeň šaty?

Uč. *Hát a könyv ruha-e? A könyv nem ruha. Mi a könyv?* Čo je knižka? *D.* Knižka je učebný prostriedok. *Uč.* *A könyv taneszköz.* Všetci! (Deti opakujú.)

Uč. *Mi a palatábla? . . . írka? . . . olvasótábla? . . . számológép? . . .*

Uč. Čo je stôl? *D.* Stôl je školské náradie. *Uč.* školské náradie sa uhorsky povie: *iskolai bútor. Mi az asztal? D. Az asztal iskolai bútor. Uč. Mi a szék? . . . a pad? . . . a szekrény? . . . a fogas? . . .*

Uč. Čo je to? *D.* To je obraz. *Uč.* Obraz sa menuje: *a kép.* Ako sa obraz menuje? (Deti odpovedajú.) — *A kép alatt van a fogas. Mi van a kép alatt? . . . Uč. Mi van az asztal alatt? . . . Uč. Hol van a mellény? . . . Uč. Hol van az ing?*

... Uč. *Mi alatt van a gatyá? ... a csizma? ... a czipő? ...*

Uč. *A tábla felett van a kép. (Deti opakujú.) Uč. A padló felett van a padlás ... Uč. Az ing felett van a mellény ... Uč. A mellény felett van a kabát ... Uč. A kabát felett van a köpönyeg ... Uč. Mi van a kendő alatt? Mi van a ruha felett? ...*

Uč. *Mi van a tábla előtt? Čo je pred tabuľou? ... Uč. Mi van a szék előtt? ... Uč. Mi van a kályha, az ajtó, az ablak előtt? ... Mi van a tábla, az asztal megett? ...*

Uč. *Mi alatt van a mellény? ... Uč. Hol van a kabát? ... Uč. Mi felett van a köpönyeg? ... Uč. Hol van a kép? ... a padlás? ... a padló? ...*

(Učiteľ píše na tabuľu jeden bod, pred- a za bod kolmé čiary, nad bod a podeň križiky.)

Uč. (Ukáže na bod.) *Mi ez itt? D. Az ott pont. Uč. Palatáblát asztalra fel, 1—2—3! Palavesszöt fogj! Kamenčok do ruky! Irjatok egy pontot! ... Irjatok a pont előtt egy vonalat! ... A pont után egy vonalat ... A pont felett egy keresztet ... A pont alatt is egy keresztet ... Uč. Mi van a pont előtt? ... Uč. Mi van a pont alatt? ... Uč. Mi van felette? ... Uč. Mi van a pont után? ...*

Opakovacie cvičenie.

1. *Mutass minden ruhadarabodra és nevezd meg. Ukáz každú svoju šatu po jednom a pomenuj ju!*

2. *Miklós, nevezd meg minden ruhadarabodat, te meg Pál mondd, mi előtt, megett, alatt vagy felett van mindegyik?*

3. *Mondd meg, hol vannak az egyes iskolai butorok?*

4. *Mondd meg, hol vannak az egyes taneszközök?*

5. Lekcia.

Látka predmetov.

Látka lekie: *szőr, posztó, vászon, bőr, fa, vas, üveg, kő, homok, mész, agyag, vas, ezüst, arany, réz, selyem, szalma, krajczár, hatos, gyűrű*; — *ból, ből, miből? nincs, lehet, nem lehet, készítve; ez a, az a.*

Názorné prevedenie.

Uč. Mi az itt? D. Az ott kalap.

Uč. A kalap szalmából van készítve. Klobúk je zo slamy hotovený. Miből van a kalap készítve? (Deti odpovedajú.)

Uč. Itt is van egy kalap. Ez a kalap is szalmából van-e készítve? Ez a kalap nem szalmából van készítve. Ez a kalap szőrből van készítve. Tento klobúk je z plsti (zo srsti) hotovený. Miből van ez a kalap készítve? . . .

Uč. Miből lehet a kalap készítve? Z čoho môže byť klobúk hotovený? (Deti odpovedajú.)

Uč. (Ukáže na čiapku.) Mi ez itt? . . .

Uč. A sapka posztóból van készítve. Čiapka je z postavu hotovená. A sapka is szőrből van-e készítve? Či je i čiapka z plsti hotovená? D. A sapka nem szőrből van készítve. Uč. Miből van a sapka készítve? D. A sapka posztóból van készítve.

Uč. Miből van készítve a kabát? . . . Uč. Hát a nadrág miből van készítve? . . . Uč. Mi van még posztóból készítve? . . . Uč. Nevezd meg mindazt, mi posztóból van készítve. D. A sapka posztóból van készítve. A kabát posztóból van készítve.

Uč. Pomenuj teraz jedno za druhým, čo je zo súkna hotovené, a povedz len raz: „posztóból van készítve.“ D. A sapka, a kabát, a köpeny, a mellény, a nadrág posztóból van készítve.

Uč. Ešte raz ty! . . . Ty! . . . Ty! . . .

Uč. *A szalag selyemből van készítve.* Stuzka je z hodbábu hotovená. *Miből van a szalag készítve? . . .* Uč. *Hát a kendő lehet-e selyemből? . . .*

Uč. *Az ing vászonból van készítve.* Košela je z plátna hotovená. *Miből van az ing készítve? Uč. Mi van még vászonból? Čo je ešte z plátna hotovené? D. Vászonból van még készítve a gatyá, a zsebkendő.*

Uč. *A czipő, a csizma, a bocskor bőrből van készítve.* Topánky (črievice), čizmy a krpce sú z kože hotovené. *Miből van készítve a czipő, a csizma, a bocskor? (Odpoveď.)*

Uč. *Lehet-e a czipő vászonból készítve? D. A czipő nem lehet vászonból készítve. Uč. Miből van a czipő készítve? D. A czipő bőrből van készítve.*

Uč. *Hát a pénztárcza miből van készítve? Nuž a pudilár (ukáze ho) z čoho je hotovený? . . .*

Uč. *Az asztal fából van.* Stól je z dreva. *A szék is fából van-e? D. Igen, a szék is fából van.*

Uč. *Mi van még fából ezen tanteremben? Čo je ešte z dreva v tejto školskej izbe? . . .*

Uč. *Csak fából lehet-e az ajtó? Či dvere len z dreva môžu byť. D. Dvere i zo železa môžu byť. Uč. Dobre! Uhorsky to takto povieme: Az ajtó vasból is lehet. Miből lehet még az ajtó? D. Az ajtó vasból is lehet.*

Uč. *Mi van még ezen tanteremben vasból? . . .*

Uč. *A pohár üvegből van készítve. Miből van a pohár készítve? . . . Uč. Miből van a palaczk? . . . Uč. Miből van az ablak? . . . Uč. Hát az ajtó lehet-e üvegből? . . .*

Uč. *Miből van a könyv és az írka? . . . Uč. Miből lehet csak az írka? . . . Uč. Hát a palatábla miből van? . . . Uč. És a palavessző? . . . a számológép? . . . a kép? . . .*

Uč. *Agyagból van-e a kályha? Či sú kachle (ukáze na*

železné kachle) z hlíny? *D. A kályha nincs agyagból. Uč. Hát miből van a kályha? D. A kályha vasból van. Uč. Tie dve vety môže me i naraz povedať, keď slovičko „hanem“ medzi ne vložíme; takto: A kályha nincs agyagból, hanem vasból van. Povedz to ty! . . . Ty! . . . Uč. Lehet-e a kályha papírosból is?*

Uč. A fal kőből, mészből és homokból van készítve. Stena je z kamenia, vápna a piesku hotovená. Miből van a fal készítve? . . . Uč. Lehet-e a fal téglából is? . . . Uč. Hát fából lehet-e a fal készítve? . . .

Uč. Itt van egy krajczár. Ez rézből van. Miből van a krajczár? Uč. Mi van még a tanteremben rézből? A kilincs van rézből készítve. (Deti opakujú.) Uč. Hát ez a hatos rézből van-e. Miből van a hatos? Uč. A hatos ezüstből van. (Deti opakujú.) Uč. Hát ez a forintos miből van? . . . Uč. Mi van ezüstből? . . . Jól van, a gyűrű is ezüstből van. De itt is van egy gyűrű. Ez nincs ezüstből. Ez aranyból van. Miből van ez a gyűrű? . . . Miből lehet a gyűrű?

Uč. Mi alatt van az ing? . . . Uč. Mi felett van az iskolai tábla? . . . Uč. Hol van a szekrény? . . . a palavessző? . . . az írka?

Učiteľ pomenuje látku všetkých v škole sa nachádzajúcich predmetov v holých, pozdejšie v rozšírených vetách a cvičí deti v užívaní rozličného složenía viet.

Opakovacie cvičenie.

1. Nevezz meg több tárgyat, mely csak egyféle anyagból van készítve.

2. Mondj oly tárgyat, mely kétféle anyagból van készítve.

3. József, jöjj ki, mutass egyes tárgyakra, Károly meg

fogja mondani, miből vannak készítve. Példa: *Az asztal fából van készítve.*

4. *Mondd meg, mi van fából, vasból, posztó-, szőr-, ezüst-, arany-, réz-, üveg-, vászonból, szalmából?*

6. Lekcia.

Barvy predmetov.

Látka: *fehér, fekete, veres, sárga, zöld, kék, szürke, barna, tarka; — szin, szinű.*

Názorné prevedenie.

Nakoľko by sa v škole k znázorneniu všetkých bariev nenachádzaly veci, učiteľ ukáže jich na barvených papierových alebo súkených kusoch.

Uč. Mi ez? D. Ez fal. Uč. A fal fehér. Stena je biela. Milyen szinű a fal? Akej barvy je stena? . . . Te! . . . Mindnyájan! . . .

Uč. Milyen szinű a kréta? . . . Uč. Hát a papiros? D. A papiros is fehér. Uč. Mi fehér még? (Az ing, a zsebkendő, a gatyá atď.) Pri tejto otázke budú dietky i také veci menovať, ktorých mená uhorsky ešte nevedia. Učiteľ použije túto príležitosť, povie uhorské názvy tých vecí, a v úplných vetách cvičí v nich.

Uč. Pomenuj teraz všetky biele predmety a len raz povedz slovo: fehér. D. A fal, a papiros, az ing, a zsebkendő, a gatyá fehér.

Uč. Hát a tenta fehér-e? D. A tenta nem fehér. Uč. Lehet-e a tenta fehér? D. A tenta nem lehet fehér. Uč. A tenta nem fehér. A tenta fekete. Milyen a tenta? . . .

Uč. Milyen a kályha? (jestli sú kachle čierne) . . . Uč.

Milyen a tábla? . . . Uč. Mi fekete még? D. Fekete még a czipő, a csizma, a zár, a kalap, a kabát. Uč. Mondd meg, mi minden fekete színű? Vrav čo je všetko čiernej barvy!

Takým spôsobom preberie učiteľ i tamtie barvy a výsledok ľuďe nasledujúci:

A szalag veres. A papiros is veres. Az írka zöld, de lehet fehér is. A ruha zöld. A könyv is zöld. Az asztal sárga. A szék, a képráma és a fogas is sárga. Az iskolai bútor sárga. A kabát kék és a papiros is kék. A kendő is kék. Ez a kabát szürke, de a nadrág is szürke. Az óra barna. A mellény és a köpeny barna. Ez a kendő tarka, de ez a ruha is tarka.

Na základe učiteľovej náповede naučia sa dietky nasledujúci veršik:

Fehér az ing,
A kalap meg fekete;
Veres toll van
És zöld szalag mellette.

Opakovacie cvičenie.

Uč. Itt van egy krajczár; itt is van egy krajczár. Hány krajczár egy krajczár meg egy krajczár? . . . Uč. Miből van a krajczár? . . . Uč. Milyen színű a réz? . . . Uč. Sárga-e az ezüst is? . . . Uč. Milyen színű az ezüst? . . . Uč. Mi van ezüstből készítve? . . . Uč. Ez a gyűrű miből van készítve? . . . Uč. Ez a fülbevaló is aranyból van-e? . . . Uč. Miből lehet a fülbevaló készítve? . . . Uč. Miben van a tenta? . . . Uč. És hol van a tentatartó? . . . Uč. Miből van az asztal? . . . Uč. Lehet-e az asztal vasból is? . . . Uč. Mi van ezen tanteremben vasból? . . . Uč. Fehér-e a vaskályha? . . . Uč. Lehet-e a vaskályha fehér? . . . Uč. Hol van a fekete tábla? . . . Uč. Van-e a tanteremben zöld asztal? . . . Uč. Minő asztal van a tanteremben? . . . Uč. Minő szék van itt? . . . A fal is

sárga-e? . . . Uč. Van-e itt zöld kendő? . . . Uč. Hát fehér kendő van-e? . . . Uč. Mi van az ajtó felett? . . . Uč. Lehet-e a kép az ajtó alatt? . . . Uč. Mi előtt van a számológép? . . . Uč. Mi felett van a szürke mellény? . . . Uč. Mi előtt van a kék szalag? . . . Uč. Van-e a sárga asztal megett számológép? . . .

1. Jancsi! Mutass fehér, fekete, zöld, veres, sárga (atď.) tárgyat és mondd meg teljes mondatban, milyen színű?
2. Jozef! Ukáž rozličné veci a zpytuj sa, akej sú barvy? Ondrej a za nim celá trieda budú odpovedať.
3. Miska! Mondd meg, hol van kék, sárga, fekete tárgy?

7. Lekecia.

Vlastnosť predmetov.

Látka: *hosszú, rövid, széles, keskeny, vastag, vékony, magas, alacsony, kemény, puha, sima, egyenes, görbe, nagy, kicsiny.*

Názorné prevedenie.

Pri názornej ulanej látky len vtedy upotrebuje me i slovenské názvy, keďby smysel uhorských slov nebol dietkam dost jasným.

Uč. Irok valamit a táblára. (Nakreslí ciaru.) *Mi ez?*

D. Az vonal.

Uč. Irok még valamit. (Nakreslí krátku ciaru.) *Mi ez?*

D. Az is vonal.

Uč. (Ukáže na prvú ciaru.) *Ez a vonal hosszú.* Táto čiara je dlhá. *Ez a vonal pedig rövid.* Táto čiara je však krátka.

Uč. Pista! Jőjj ki a táblához! *Irj hosszú vonalat. Milyen ez a vonal? . . . Uč. Irj rövid vonalat. Milyen ez a vonal?*

Uč. *Palatáblát asztalra fel, 1—2—3! Palavesszõt fogj!*

Uč. *Irjatok egy hosszú vonalat. Milyen az a vonal? . . .*

Uč. *Irjatok rövid vonalat. Milyen vonal az? . . .*

Uč. *Ez a szalag széles. (Deti opakujú.) Uč. Az a szalag keskeny. (DD. opakujú.) Uč. (Ukáže na izbené dvere.) Milyen ez az ajtó? . . . Uč. (Ukáže na dvere školskej skryne.) Milyen az az ajtó? . . . Uč. Lehet-e a szobaajtó keskeny? . . .*

Uč. *Ez a könyv vastag, az ott vékony. Táto kniha je hrubá, tamti tenká. (Vyzvané diéta opakuje.) Uč. Milyen ez a posztó? . . . Uč. És milyen ez a vászon? . . . Uč. Hát a bőr milyen? . . . Uč. Az a papiros is vékony? D. Az a papiros nem vékony, az vastag.*

Uč. *Ez a fal magas, de az ajtó alacsony. Táto stena je vysoká, ale dvere sú nizke. (Vyzvané diéta opakuje.) Uč. Ez az asztal is magas, de ez a szék alacsony . . . Uč. Ez a fogas is magas? D. Nem, ez a fogas alacsony. Uč. Hát a kép milyen? . . .*

Uč. (Vezme do ruky linonár.) Čo je to? D. (Slovensky.) To je linonár. Uč. Linonár menuje sa uhorsky: *vonalzó*. Ako sa linonár uhorsky menuje? . . . Uč. (Znovu ho ukáže.) *Mi ez? D. Az vonalzó. Uč. (Dá ho diétaťu do rúk.) A vonalzó kemény. Linonár je tvrdý. (Vyzvané diéta opakuje.) Uč. Milyen a vonalzó?*

Uč. *Kemény-e a kréta is? . . . Uč. Hát a vas milyen? . . . Uč. Kemény-e a szivacs? D. A szivacs nem kemény. Uč. A szivacs puha. Huba je mäkká. (DD. opakujú.) Uč. Milyen a szivacs? D. A szivacs puha. Uč. Milyen a posztó? . . . Uč. Milyen a kalap? . . . Uč. Lehet-e a kalap kemény is? . . . Uč. Milyen lehet a kalap?*

Uč. *Az ablaktábla sima, a vonalzó is sima. A kréta is sima-e? D. A kréta nem sima.*

Uč. (Piše jednu rovní a jednu krivú čiaru.) *Mi ez? . . .*

Uč. *Hány vonal ez? . . . Uč. Ez a vonal egyenes, ez itt görbe.* (DD. opakujú.) Uč. *Milyen a vonalzó? . . . Uč. Milyen ez a drót a számológépen? . . . Milyen ez a fal? . . .*

Uč. *Az iskolai tábla nagy. Školská tabuľa je veľká.* (Deti opakujú.) Uč. *A palatábla kicsiny. Tatuľka je malá.* (DD.) — Uč. *Nagy-e ez a könyv? D. Ez a könyv nem nagy, ez kicsiny.* Uč. *Hát ez a könyv itt nagy-e? D. Az a könyv ott nagy.* Uč. *Milyen lehet a könyv? D. A könyv lehet nagy és kicsiny.*

Uč. *Rajzoljatok palatábláitokra egy nagy széket! — Most rajzoljatok mellé egy kicsinyt! (Ablakot, ajtót stb.)*

Opakovacie cvičenie.

Uč. *Nagy-e ez a tanterem? . . . Uč. Lehet-e a tanterem kicsiny? . . . Uč. Lehet-e a fal vékony? . . . Uč. Hol van a magas ajtó? . . . Uč. Mi van az ajtó mellett? . . . Uč. Magas-e a kályha is? . . . Uč. Milyen színű a kályha?*

Uč. *Magas fiú-e Péter? . . . Uč. Hát István magas fiú-e? . . . Uč. Oly nagy-e Irma mint Mari? Uč. Milyen leány hát Mari? . . . Uč. Magas-e az a fogas? . . . Uč. Mi van a magas fogas felett? . . . Uč. Mi van a magas fogas alatt? . . . Uč. Hol van egy krajczár? . . . Uč. Milyen a krajczár? . . . Uč. A kendő is olyan-e, mint a krajczár? . . . Uč. Miből van a krajczár? . . . Uč. Lehet-e a réz puha? . . . Uč. Hát a selyem mindig puha-e? . . . Uč. Puha-e az ablaktábla? . . . Uč. Hát a zöld üveg puha-e? . . . Uč. Van-e itt a tanteremben zöld üveg? . . . Uč. Hát kék kabát van-e itt? . . . Uč. Hány kék kabát van itt? . . . Uč. Van-e a szekrény felett kép? . . . Uč. Hát a szekrényben van-e kék írka? . . . Uč. Hány kék írka lehet a szekrényben? . . . Uč. Miből van az írka készítvé? . . . Uč. Egyenes-e a vonal vagy görbe? . . .*

1. Nevezz meg kemény, puha, hosszú, rövid tárgyakat!
2. Nevezz és mutass tárgyakat, te meg mondd meg, milyenek azok? — Příklad: József: **Ez szék.** — Péter: **A szék alacsony.**

8. Lekcia.

Vlastnosť predmetov. (Pokračovanie.)

Látka: *nehéz, könnyű, hideg, meleg, lapos, gömbölyű, kerek, szegletes, hegyes, éles, tompa; tél, nyár, golyó, labda, kés, tű, olló.*

Názorné prevedenie.

Uč. (Zodvihne zo stola jednu malú knižočku alebo bridlicovú tabuľku.) *A palatábla könnyű.* Tabuľka je ľahká. (DD. opakujú.)
Uč. (Dvíha školskú tabuľu alebo iný ťažký predmet.) *Az iskolai tábla nehéz.* Školská tabuľa je ťažká. (DD. opakujú.)
Uč. *Milyen a palatábla? . . .* Uč. *Milyen az iskolai tábla? . . .*

Uč. *János! Jőjj ki! Milyen ez a könyv? . . .* Uč. *Hát ez az asztal milyen? . . .* Uč. *Nehéz-e ez az ajtó? . . .* Uč. *Hát a kalap nehéz-e? . . .* Uč. *És a sapka milyen? . . .* Uč. *Lehet-e a sapka nehéz? . . .*

Uč. *József! Jőjj ki ide! Mi ez? D. Ez kályha.* Uč. *Tapintsd meg. Omlataj! Milyen a kályha? D. (Slovensky.)* Kachle sú chladné. Uč. *A kályha hideg. Milyen a kályha?*

Uč. *Télben a kályha meleg. V zime sú kachle teplé.* (DD. opakujú.) Uč. *Nyárban a kályha hideg. V lete sú kachle chladné.* (DD. opakujú.) Uč. *Milyen a kályha nyárban? . . .* Uč. *Milyen a kályha télben? . . .*

Uč. *Milyen a zár? . . . a drót? . . . a fa? . . . a sapka? . . . a köpeny? . . . a szűr? . . .*

Uč. *Az asztaltábla lapos.* Stolová tabla je ploská. (Deti

opakujú.) *Uč. Milyen az asztaltábla? ... Uč. Milyen a padló? Aká je podlaha? ... Uč. Lapos-e a fal? ... Uč. Mi lapos még a tanteremben? ...*

Uč. A golyó gömbölyű. Guľa je okrúhla. (Deti opakujú.) Uč. Milyen a golyó? ... Uč. Gömbölyű-e a tentatartó? ... Uč. Mi gömbölyű még? D. (Slovensky.) Lobda je okruhla. Uč. Povedz: A labda gömbölyű. (Diéta opakuje.) Uč. Milyen a labda? ...

Uč. A palatábla szegletes. Tabuľka je hranatá. (Upozorní učiteľ dietky na hrany tabuľky a môžu jich i počítať.) Milyen a palatábla? ... a vonalzó? ... a kép? ... Uč. Szegletes-e a krajczár is? D. A krajczár nem szegletes. Uč. A krajczár kerek. Krajciar je okrúhly. Milyen a krajczár? ... Uč. Hát a kalap milyen? ... Uč. Ez a kalap is kerek. Hát a sapka milyen? ... Uč. Lehet-e a sapka szegletes? ...

Uč. A fal négyszögű. Stena je štvoruhlatá. Milyen a fal? ... Uč. A padló is négyszögű? ... Uč. Az iskolai tábla, a palatábla, a könyv négyszögű.

Uč. (Kreshí trojuhelník.) Rajzolok valamit a táblára. Ez is négyszögű-e? D. Ez nem négyszögű. Uč. Hány szögű ez? Kólko uhlov má to? D. (Slovensky.) To tri uhly má. Uč. Ez háromszögű. (Diéta opakuje.) Uč. Hány szögű hát ez? ...

Uč. Rajzoljatok ti is olyan háromszöget palatábláitokra! Palatáblát fel! 1—2—3!

Uč. Ez a toll hegyes. Toto pero je končité. (DD.) Uč. Ez a tű is hegyes. I táto ihla je končítá. (DD. opakujú.) Uč. Hát a palavessző milyen? ... Uč. Ez a krétadarab is hegyes-e? D. Ez a krétadarab nem hegyes.

Uč. (Vezme do rúk jeden ostrý a jeden tupý nôž a reže s prvým.) Ez a kés éles. Tento nôž je ostrý. (DD.) Uč. (Reže s druhým.) Éles-e ez a kés is? D. Ez a kés nem éles. Uč.

Ez a kés tompa. (DD. opalujú.) Uč. Milyen lehet a kés? D. A kés lehet éles és tompa. Uč. Éles-e az olló (nožnice) is? . . . Uč. Mindig éles-e az olló? . . .

Opakovacie cvičenie.

Uč. Itt van egy könyv. Milyen a könyv? . . . Uč. Lehet-e a könyv nehéz? . . . Uč. Milyen színű² ez a könnyű könyv? . . . Uč. Hány szegletű a könyvtábla? . . . Uč. Miből van a könyv készítve? . . . Uč. Milyen a papiros? . . . Uč. Nehéz-e a papiros? . . . Uč. Lehet-e a papiros nehéz? . . . Uč. Van-e itt egy lapos tárgy? . . . Uč. Melyik az? . . . Uč. Lapos-e a labda? . . . Uč. Lehet-e a labda lapos? . . . Uč. Hát a hatos lapos-e? . . . Uč. Milyen még a hatos? . . . Uč. Miből van a hatos készítve? . . . Uč. Mi van még ezüstből készítve? . . . Uč. Minő színű az ezüst? . . . Uč. Minő az arany? . . . Uč. Mi van aranyból készítve? . . .

Uč. Lehet-e a tentatartó nehéz? . . . Uč. Mi van a tentatartóban? . . . Uč. Milyen színű a tonta? . . . Uč. Hol van a széles ajtó? . . . Uč. A tanteremben van-e a magas kép? . . . Uč. A pad alatt van-e sok papírdarab? . . . Uč. Hideg van-e most a tanteremben² vagy meleg? . . . Uč. Mikor hideg a kályha? . . . Uč. Mikor meleg? . . . Uč. Télben meleg, nyárban hideg — mi az? . . . Uč. Agyagból van-e a kályha vagy vasból? . . . Uč. Lehet-e a kályha fából? . . . Uč. Mi lehet fából? . . . Uč. A fehér kalap miből van készítve? . . . Uč. Nehéz-e a szalmakalap? . . .

1. Učiteľ predloží, poŕažne ukáže v tomto cvičení zpomenuť a iné veci, vyzve jednoho žiaka: *Milyenek ezek a tár-*

gyak? Vezmi každý predmet do ruky a povedz jeho vlastnosť uhorsky.

2. *Jöjj ki, mutass több tárgyat és kérdezd Mártontól, milyen az?*

9. Lekcia.

Stupňovanie prídavných mien.

Látka: *hívelykujj, mutatóujj, középujj, aranyujj, kisujj.* (Pomenovanie a cvičenie.)

Názorné prevedenie.

Uč. Ez a könyv vékony. Vékony-e ez az írka is? D. Ez az írka is vékony. — Uč. Keď ale pisanku porovnáš s knižkou, akože povieš o nej? D. Pisanka je tenšia Uč. Az írka vékonyabb. Milyen hát az írka? D. Az írka vékonyabb. — Uč. Milyen ez a könyv? . . . Uč. És milyen az írka? . . . Uč. Hát a papiros milyen? D. Papier je najtenší. Uč. A papiros legvékonyabb. Milyen a papiros? . . .

Uč. (Vezme hrubú knižku.) Itt is mutatok egy könyvet. Vékony-e ez a könyv? D. Nem, ez a könyv vastag. — Uč. Hát ez itt milyen? (hrubšiu knižku ukáže.) D. Táto je hrubsia. Uč. Ez itt vastagabb. Milyen hát ez a könyv? D. Ez a könyv vastagabb. — Uč. És ez itt milyen? D. Ez a könyv legvastagabb.

Uč. Jöjj ki, Péter! Állj egyenesen. Stoj rovno! — Péter magas fiú.

Uč. Jöjj ki te is, Józsi! Állj ide melléje. Józsi is oly magas fiú-e, mint Péter? D. Józsi magasabb fiú, mint Péter.

Uč. Jöjjön ki Pista. Állj ide te is! — Hát Pista mi-

lyen magas fiú? D. Pista a legmagasabb fiú. — Uč. Men-
jeteik helyre!

Uč. Irok a táblára egy hosszú vonalat. Milyen vonal
ez? . . . Uč. Palatáblát asztalra fel, 1—2—3! Irjátok ti is
egy hosszú vonalat. Irok még egyet. Ez a vonal hosszabb, mint
ez. Irjátok ti is egy hosszabb vonalat. Milyen vonal az? . . .
Uč. Irok még egyet. Hát ez milyen vonal? D. Ez a leg-
hosszabb vonal. — Vigyázz!

Uč. Megint irok valamit a táblára. (Tahá krátku čiaru.)
Hosszu vonal-e az? D. Az nem hosszú vonal. Uč. Az rö-
vid vonal. Minő vonal az? . . .

Uč. Irjátok ti is rövid vonalat. Minő vonal az? . . . Uč.
Irok még egyet. Ez is oly rövid vonal, mint amaz? D. Az rö-
videbb vonal. Uč. Irjátok ti is egy rövidebb vonalat, mint az
első. — Uč. (Tahá tretiu čiaru.) Hát ez a harmadik vonal mi-
lyen? D. Az a vonal legrövidebb.

Uč. Ez az asztal széles. Tento stól je široký. (Deti opa-
kujú.) Uč. Mi szélesebb, mint az asztal? D. Az iskolai tábla
szélesebb, mint az asztal. Uč. Mi a legszélesebb a tante-
remben? D. A tanteremben legszélesebb a fal.

Uč. Széles-e ez a darab papiros? . . . Uč. Ha nem szé-
les ez a darab papiros, milyen hát? . . . D. Az a darab pa-
piros keskeny. Uč. Hát ez milyen? D. Az keskenyebb. Uč.
És milyen ez a darab papiros? D. Az a darab papiros leg-
keskenyebb.

Uč. Milyen a kályha télben? . . . Uč. Milyen nyár-
ban? . . . Uč. Mikor melegebb a kályha, télben-e vagy nyár-
ban? . . . Uč. (Ukáže nōž a otvorí ho.) Mi ez itt? . . .
Uč. Milyen a kés? D. A kés hegyes. Uč. Olyan hegyes-e
a toll, mint a kés? D. A toll hegyesebb, mint a kés. Uč.
Ki tudja megmondani, mi a leghegyesebb? D. A tű a leghe-
gyesebb.

Opakovacie cvičenie.

. Uč. *Hosszabb-e a kisujj, mint a mutatóujj? . . . Uč. Rövidebb-e az aranyujj, mint a hüvelykujj? . . . Uč. Melyik ujj a leghosszabb? . . . Uč. Melyik a legvastagabb? . . . Uč. Milyen színű az ujj? . . . Uč. Veresebb-e a szalag, mint a krajezár? . . . Uč. Mely tárgy a legveresebb itt a tanteremben? . . . Uč. Van-e kékelb posztó, mint ez? . . . Uč. Fekete-e ez a kalap? . . . Uč. Milyen színű a szalmakalap? . . . Uč. Nehezebb-e a szalmakalap, mint a szőrkalap? . . . Uč. Mi könnyebb, a czipő-e vagy a csizma? . . . Uč. Nehezebb-e a vasajtó, mint a faajtó? . . . Uč. Melyik szó (slovo) hosszabb: mutatóujj-e vagy pedig toll? . . . Uč. Szélesebb-e a kis palatábla, mint a nagy falitábla? . . . Uč. Könnyebb-e a veres írka, mint a kék könyv? . . . Uč. Hegyesebb-e a vékony tá, mint a vastag palavesző? . . . Uč. Hol van a fehér kréta? . . . Uč. A fekete tábla mellett van-e a ruha szivacs? . . .*

1. *Nevez meg egy fehér tárgyat, te mondj ennél fehérebbet, te pedig még annál is fehérebbet!*

2. *Mondd meg mi melegebb (hidegebb), mint a kalap, sapka, papiros, posztó, bőr, vászon, kályha, ajtó stb.?*

3. *Rajzoljatok egy alacsony, alacsonyabb és legalacsonyabb keresztet a palatáblára! Egy vastag, vastagabb, legvastagabb, rövid, hosszú vonalat, széles, keskeny szalagot.*

10. Lekcia.

Stupňovanie prídavných mien. (Pokračovanie.)

Látka: *görbébb, leg—; sűrűbb, leg—; feketébb, tom-pább, puhább, simább, sárgább, barnább; nagy, nagyobb, leg-*

nagyobb; kis, kisebb, legkisebb; — oly, olyan; — első, második, harmadik; — jó.

Názorné prevedenie.

Uč. (Robí krivú čiaru na tabuli.) Aká je to čiaru tu na tabuli? D. To na tabuli je krivá čiaru. Uč. *Ez a vonal a táblán görbe vonal. Milyen vonal ez itt a táblán?* D. **Az ott a táblán görbe vonal.**

Uč. *Irok még egyet. Túto prvou, túto druhou čiarou budeme menovať. Ez az első, ez a második vonal. Melyik vonal ez?* (ukáže na prvú?) D. **Az az első vonal.** Uč. (Ukáže na druhú.) *Melyik vonal ez?* D. **Az a második vonal.** — Uč. *Ez is olyan görbe vonal-e, mint az első?* D. **Az nem olyan görbe vonal, mint az első.** Uč. *Ez görbébb vonal, mint az első.* (Deti opakujú.) Uč. *Milyen az első vonal? . . . Uč. Milyen a második vonal? . . .*

Uč. *Irok még egy harmadikat. Napíšem ešte tretiu. Milyen vonal a harmadik?* D. **A harmadik vonal a leggörbébb.**

Uč. *Józsí! Jöjj ki. Írj a táblára egy görbe vonalat. — Milyen vonal ez itt? . . .*

Uč. *Palatáblát asztalra fel! 1 — 2 — 3! Palavesszőt fogj! Írjatok mindnyájan egy görbe vonalat. Milyen vonal az? . . .*

Uč. *Józsí, írj most egy másodikat, de görbébbet. — Milyen vonal a második? . . .*

Uč. *Írjatok mindnyájan egy második, de görbébb vonalat, mint az első. Milyen vonal lesz az? . . . Uč. Most meg írjatok hozzá egy harmadikat, mely görbébb legyen, mint a második. Milyen vonal a harmadik? . . .*

Uč. *A kabát fekete. A kályha is fekete. Olyan fekete-e a kályha, mint a kabát?* D. **A kályha feketébb, mint a**

kabát. *Uč. Hát a tábla milyen színű? D. A tábla a legfeketébb.*

Uč. Itt mutatok három tárgyat. Mi ez? D. Az kalap.

Uč. Milyen a kalap? (Dá ho do rúk.) A kendő is oly puha-e, mint a kalap? D. A kendő puhább, mint a kalap. Uč. Hát a szivacs olyan puha-e, mint a kendő? D. A szivacs még puhább. Uč. Milyen tehát a szivacs? . . .

Tak preberie učiteľ i nasledujúce vety: *Az asztal sima, a pad is sima; de az iskolai tábla legsimább. Az iskolai butor sárga, de a képráma legsárgább. Barna a nadrág, barnább a mellény, de a kalap legbarnább. — A kályha nagyobb mint a szék, a fal pedig a legnagyobb a tanteremben. Károly kis fiú, Samu kisebb, és ki lesz a legkisebb?*

Opakovacie cvičenie.

Uč. Hol van a tarka kendő? Tarkább-e ez a ruha? Nem tarka ruha ez? Minő ruha ez? Szürke-e az a kabát? Hát a zsebkendő milyen színű? Fehérebbe-e a zsebkendő, mint az ing? Lehet-e a zsebkendő tarka? Hát a fehér ing tarka-e? Mi alatt van a fehér ing? Szürkébb-e ez a mellény, mint ez a nadrág? Barnább-e József, mint Páli? Ki a legbarnább fiú az iskolában? Ki a legbarnább leány a tanteremben? Lehet-e a labda szegletes? Milyen a labda? Gömbölyűbb-e a labda, mint ez a golyó? Görbébb-e a bot, mint ez a vonal? Lehet-e a vonalzó is görbe? Milyen a vonalzó mindig? Hol van most a görbe bot? Mi van még az asztal alatt? Mi van az ablakban? Szélesebb-e az ablaktábla, mint az ablakszárny (krýdlo obloka?) Az ablak mellett van-e az alacsony számológép? Mi alacsonyabb, a számológép vagy pedig a pad? Melyik pad a legmagasabb? Lehet-e a pad görbe? Milyen az iskolai pad mindig?

1. Hasonlitsátok össze a következő tárgyakat tulajdonságaikra nézve. Porovnajte nasledujúce predmety ohľadom jejich vlastnosti: *Asztal — szék; ajtó — ablak — ablaktábla; könyv — írka; ing — zsebkendő — papiros; posztó — fa — vas.*

2. Béla, nevez meg két tárgyat, J. meg össze fogja azokat hasonlítani.

11. Lekcia.

Č i a s t k y t e l a.

Látka: *fej, nyak, törzs, láb, kar, kéz, haj, szem, fül, orr, száj, fog, nyelv; — fejed, fejed, feje stb.*

Názorné prevedenie.

I tu za každým ukáže učiteľ na patričnú čiastku tela a len vtedy dá slová, ako i jejich spojenie s prisvojovacími príponami i skrze deti upotrebovať.

Uč. Ez itt a fej, a nyak, a törzs, a láb, a kar atd. Hol van a fej, a kar, a láb, a szem, a fog stb.?

Uč. Ez itt az én karom. Toto je tu moje rameno. Ukáž svoje rameno a povedz tiež tak! . . . Všetci! . . . *Uč. Hol van a te karod? Kde je tvoje rameno? . . . Uč. Povedz: To je moje rameno. D. Ez az én karom.*

Uč. Ez itt az én orrom. Mutasd te is orrodát. D. Itt van az én orrom.

Uč. Az én orrom rövid, de karom hosszú. Mondd meg, milyen a te orrod? . . . És milyen a te karod?

Uč. Ez az én karom. (Ukáže vopred na svoje, potom na rameno jedného žiaka.) *Ez nem az én karom. Ez a te karod.*

Uč. Ukážte všetci na rameno svojho suseda a hovoríte uhorsky: To je tvoje rameno. *DD. Ez a te karod. — Uč.*

Ukážte na ruku suseda a hovorte: Toto je tvoja ruka. *DD.*
Ez a te kezed.

Uč. Ukáž na svoj klobúk (kabát, nohavice atď.) a povedz po uhorsky: Toto je tu môj klobúk. *D.* **Ez itt az én kalapom.** (Dieťa ďalej ukazuje a vraví.) **Ez itt az én kabátom.**
Ez itt az én nadrágom atď.

Uč. *Péter, állj fel!* Ukáž na Jožkove veci a povedz, akej sú barvy? *D.* **A te nadrágod barna, kabátod fekete, de kalapod fehér.**

Uč. *Itt van János kalapja.* Tu je Jankov klobúk. *Az ő kalapja is fehér?* *D.* **Az ő kalapja nem fehér, az fekete.**
Uč. *Ez itt Puli nadrágja. Milyen az ő nadrágja?* *D.* **Az ő nadrágja kék.**

Uč. *Ez itt az én lábam. Hol van a te lábad? . . .* *Uč.* *Itt a szám. Mutasd te is szúdat! . . .* *Uč.* *Ez itt fogam. Az én fogam fehér és kemény. Milyen a te fogad?* *D.* **Az én fogam is fehér és kemény.** — *Uč.* *Itt van az én öt ujjam. Hol van a te öt ujjad? . . .* *Uč.* *Számláld meg, hány ujjad van? . . .*

Uč. *J., mutasd meg Péternek, hol van az ő lába, foga, ujjja.* *D.* **Itt van a te lábad, fogad, ujjad.**

Uč. Ty F. povedz Karolovi, kde sú Jožkove prsty, zuby, nohy. *D.* **Itt van az ő foga, ujjja, lába.**

Uč. *Itt van az én szemem. Hol van a te szemed? . . .*
Uč. *Itt van az egyik fülem és itt van a másik fülem. Fejemen van két fülem. Ez itt az én két kezem. Ez az egyik, ez itt a másik. Ez itti a jobb kéz, ez a bal kéz. Mutasd jobb kezedet.* *D.* **Ez itt jobb kezem.** *Uč.* *Mutasd bal kezedet . . .* *Uč.* *Hol van jobb szemed? . . .* *Uč.* *Melyik a bal szemed? . . .* *Uč.* *Hol van az egyik füled? . . .* *Uč.* *Hol a másik? . . .*

Opakovacie cvičenie.

Ü. Itt van az én fejem. Az én fejem nagy. Nagyobb-e a te fejed, mint az én fejem? Mi felett van a fej? Mi van a nyak alatt? Hol van a két lábad? Hosszú-e a két lábad? Hosszabb-e a lábad, mint a kezed? Milyen színű a te hajad? Milyen színű lehet a haj? Van-e itt fekete, barna, szőke, fehér haj? Hát veres haj van-e? Hol van jobb és bal szemed? Kék-e a te szemed vagy barna? Lehet-e a szem fekete? Gömbölyű-e a szem? Mi van szemed felett? Mi van szemed alatt? Orrod is gömbölyű? Mi van orrodban? (Két lyuk, két orrlyuk.) Mi van az orr alatt? Szélesebb-e a száj, mint az orr? Mi van a szájban? Milyen a nyelv? Milyen a fog? Lehet-e a fog oly puha, mint a nyelv? Hány fog van a szájban? (Sok.) Hol van jobb (bal) füled? Puha-e a fül vagy kemény? Melyik puhább, a fül-e vagy az orr? Vastagabb-e a nyakad, mint törzsöd (derekad)? Az asztalon van-e két kezed? Az ő keze is az asz'alon van? Hol van az ő keze?

1. Mutasd egyes testrészeidet (jednotlivé čiasztky svojho tela) és nevezd meg! (Péter: Ez az én nyelvem stb.)

2. Fordulj Pálhoz és mondd meg neki, mily testrészei vannak. (Itt van a te füled stb.; za tým: Ez itt a te szemed stb.)

3. Állj fel te és te! Pali, mondd el Károlynak, milyen ruhadarabjai vannak!

4. Samu, mondd el Ferinek, mily tárgyai vannak Miklósnak egyenkint.

12. Lekcia.

Čiastky tela, (pokračovanie.) Násobenie.

Látka: *homlok, szemöldök, szempilla, arcz, áll, térd, oldal, has, hát, váll, könyök, ököl, térd, talp; — enyim, tied, övé, kié?*

Názorné prevedenie.

Učiteľ hovorí nasledujúce vety, znázorňuje jejich smysel a dá to isté dielkam prevádzať, jednotlivcami i celou triedou ho-reoznačené čiastky tela pomenúvať.

Uč. (Ukáže na svoje čelo.) *Ez itt homlokom.* To je tu moje čelo. Ukáž svoje čelo a vprav tiež tak, Štefan! . . . *Uč.* *Két szemem felett van szemöldököm.* Nad dvoma očima mám obočie. (Deti opakujú.) *Uč.* *A szemöldök alatt van a szempilla.* Pod obočím sú mihalnice. (DD.)

Uč. *Itt van arczom. Ez itt az áll. Ez itt az egyik oldal, ez a másik oldal. Ez itt a mell, mellem alatt van a has; az pedig a hát. Itt van jobb vállam, itt pedig bal vállam. Ez a könyököm, ez meg az öklöm. Itt a térdem, amott pedig a talpam és lábujjam.*

Uč. *Ez az én kalapom. Ez a kalap az enyim.* Tento klobúk je môj. — *Hát ez a kalap itt kié?* Či je tento klobúk? (Ukáže na klobúk jedného chlapca, ku ktorému je i otázka namerená.) *D.* *Ez a kalap az enyim.*

Uč. (Ukáže na cudziu písanku.) *Ez az írka is a tied?* Či je i táto písanka tvoja? *D.* *Ez az írka nem az enyim.* *Uč.* *Ez az írka nem a tied, ez az övé.* (Ukáže čiaka, ktorému otázna písanka patrí.) *Uč.* *Kié ez az írka?* *D.* *Ez az írka az övé.*

Uč. (Ukáže na ceruzu toho žiaka, ktorému otázku predloží) *Ez az irón a tied-e? D. Ez az irón az enyim. Uč. Tied-e a toll? a kép? a kés?*

Uč. (Ukáže na cudzí nožík.) *Tied-e ez a kés? Hát a tied talán ez a kés? Tied sem. Ez a kés Károlyé. Kié ez a kés? . . . Uč. Hol van a Miklósé? . . . Uč. Jánosé-e ez a palavessző vagy pedig a tied? D. Ez a palavessző nem a Jánosé, hanem az enyim.*

Uč. *Számlálj egytől tizig felfelé! D.*

Uč. *Koľko je jedenkrát jedno? . . . Uč. Uhorsky povedáme: egyszer egy, az egy. Mennyi az: egyszer egy? . . . Uč. Mennyi lesz kétszer egy? . . . háromszor? . . . tizszer egy? . . .*

Tiež tak: $1 \times 2 = ?$ $2 \times 2 = ?$ $3 \times 2 = ?$ $4 \times 2 = ?$ $5 \times 2 = ?$ $3 \times 1 = ?$ $3 \times 2 = ?$ $3 \times 3 = ?$ $4 \times 1 = ?$ $4 \times 2 = ?$ $5 \times 1 = ?$ $5 \times 2 = ?$

Opakovacie cvičenie.

Hol van homlokod? Mi a te homlokod, csont-e vagy bőr? Puha-e homlokod vagy kemény? Milyen a csont? Mi van homlokod alatt? Arczod felett, vagy arczod alatt van-e állad? Milyen az állad? Miből van az áll? Mi van az állcsont felett? Kemény-e a vállad is? Mi keményebb, a vállad-e vagy az állad? Hol van térded? Puha-e a térded? Milyen még a térd? Gömbölyű-e a mell is? Milyen a mell? Lapos-e a hát is? Milyen még a hát? Mi van a hát mellett? Hány oldal van az emberi testen? Mi ez itt elül a mell alatt?

Kié ez a könyv? Nem a Péteré az a könyv? Hol van Péter könyve? Olyan-e ez a könyv, mint a Jánosé? Kié a legnagyobb? Kié tarka? Mutasd mutatóujjadat? D. Ez mutatóujjam. Uč. Hosszabb-e mutatóujjad, mint középujjad? Vastagabb-e aranyujjad, mint a kisujjad? Sok haj van-e feje-

den? *Milyen a te hajad? Milyen az Irmáié? Van-e itt göndör haj? A te hajad is göndör? Milyen lehet a haj? Mi van a haj mellett oldalt?*

1. *Nevezd meg fő testrészeidet!*
2. *Mondd el, mi van a fejedben, szádban?*
3. *Mondd el a törzs részeit.*
4. *Mondd meg, hol van mindegyik testrészed, — melyik mellett, alatt, felett, megett?*
5. *Mondd el az egyszeregyet egygyel, kettővel atd.*

13. Lekcia.

Čiastky izby a niektorých iných predmetov.

Látka: *nekem, neked, neki van; nekem, neked, neki nincs, — sincs, sem-sem, mindenki; ülőhely, támla, könyvtartó, sarok, szár, bélés.*

Názorné prevedenie.

Uč. Kié ez a kalap? D. Ez a kalap az enyim. Uč. Károlynak (ten isty chlapec, ktorý odpovedal) van kalapja. Karol má klobúk. Kinek van kalapja? D. Károlynak van kalapja. Uč. Van-e Jánosnak is kalapja? D. Jánosnak is van kalapja.

Uč. Hát Józsefnek van-e kalapja? D. Józsefnek nincs kalapja. (Ked'by snád' deti miesto „nincs“ odpovedaly „nem van“, alebo nedaly by žiadnu odpoveď, učiteľ sám odpovedá a dietky za nim hovoria.) Uč. Mije van Józsefnek? Čo má Jozef? D. Józsefnek sapkája van.

Uč. Van-e Zsuzsinak is sapkája? (DD. odpovedajú.) Uč. Mije van Zsuzsinak? D. Zsuzsinak kendője van.

Uč. Van-e Zsuzsinak czipője? D. Zsuzsinak van czipője.

Uč. Kinek van csizmája? D. Nekem van csizmám.

Medzi odpovedami najde sa i taká, kde dieťa v prvej osobe slovensky povie: „Ja mám!“ Učiteľ použije tú príležitosť a napravi ho: Povedz: *Nekem van csizmám! . . . Ty! . . . Ty! . . . Chlapci! . . .*

Uč. Kinek van kendője. DD.

Uč. Kinek van nyakkendője? DD. — Uč. Van-e neked is nyakkendőd? D. Nekem van nyakkendőm. — Uč. Kinek van könyve? D. Nekem van könyvem.

Uč. Van-e neked olvasókönyved? D. Nekem van olvasókönyvem. Uč. Kinek van még olvasókönyve? (DD. odpovedajú.)

Uč. Mindenkinnek van olvasókönyve. Každý má čítanku. (DD. opakujú.)

Uč. Kinek van irónja? D. Nekem van irónom. Uč. Van-e neked hegyes irónod? Kinek van még hegyes irónja? Van-e neked — neked — neked? Ha nincs hegyes irónod, van-e hegyes palavessződ? DD. . . . Uč. Kinek van hegyes palavesszője?

Uč. Samunak nincs sem irónja, sem palavesszője. Kinek nincs sem irónja, sem palavesszője? . . .

Uč. Van-e neki palatáblája? D. Neki nincs palatáblája. Uč. Palatáblája sincs neki! De irkája csak van neki? D. Neki irkája sincs.

Uč. Mi ez itt? D. Az ott fal. Uč. Hány fala van a szobának. D. A szobának négy fala van. Uč. Hány padlója van a szobának? D. A szobának egy padlója van.

Takto pokračuje učiteľ i pri ostatných čiastkach izby a deti vždy v úplnej vete odpovedajú. *A szobának van — egy padlója, három ablaka, — egy ajtaja, egy kályhája.*

Uč. *Povedz, aké čiastky má izba?* (Odpovede.) Uč. *Povedz teraz len raz: „A szobának van“ a potom menuj čiastky izby.*

Takým spôsobom preberú sa i čiastky iných predmetov. *A széknék van ülőhelye, négy lába és támlája.*

Az iskolapadnak van: ülőhelye, hátdeszkája, asztaldeszkája, könyvtartója, lábdeszkája.

A számológépnek van rájája, talpa, tiz drótja (sodronya) és sok golyója.

A csizmának van szára, feje, sarka, talpa, bélése.

Opakovacie cvičenie.

Itt van egy gyűrű. Miből van ez a gyűrű készítve? Miből lehet a gyűrű? Milyen a gyűrű? Kié ez a gyűrű? Hát van Marinak gyűrűje? Kinek van még aranygyűrűje? Milyen gyűrűd van neked? Neked nincs gyűrűd; van-e fülbevalód? Milyen a te fülbevalód, arany-e vagy ezüst? A te fülbevalód sem nem arany, sem nem ezüst, az sárgaréz. Milyen fülbevalód van neked? Van-e meleg cipőd? Hát Zsuzsinak van-e meleg kendője? Nagy kendője van-e neki vagy kicsiny? Milyen színű az ő kendője? — Van-e neked fejed, nyakad, törzsöd (derekad), lábad? Mi van fejedén? Szőke-e vagy barna a te hajad? Lehet-e a haj fekete is? Hosszú-e vagy rövid a te hajad? Vastag-e vagy vékony a haj? Mi vékonyabb, mint a haj? Milyen a hajszáj? Hány szemed van neked? Mi felett van a te szemöldököd? Hány ujjad van jobb kezeden? Hány ujjad van bal kezeden? Hány ujjad van mindkét kezeden? Melyik ujjad a leghosszabb, melyik a legrövidebb, melyik a legvastagabb? Van-e szomszédodnak is öt ujja mindenik kezén? Mindenkinek van-e öt ujja egy-egy kezén? — Van-e Zsuzsinak kis képe? Hát túje meg czérnája van-e? Kinek van még túje és czérnája? Van-e a fiúnak is túje és czér-

nája? (V odpovedi: sem—sem.) Van-e ezen tanteremnek magas ajtaja, magas ablaka, nagy kályhája?

1. Mondd meg, milyen részei vannak a tanteremnek, a székeknek, a számológépnek, az iskolapadnak, a csizmának?

2. Mondd meg, mid van fejedén? Povedz, čo máš na hlave? Pr.: Fejemen van hajam, homlokom, két szemem atd.

3. Mondd el Károlynak, milyen ruhája van neki. Pr.: Noked van nyakkendőd.

4. Mondd meg nekem, milyen taneszköze van Józsefnek és milyen nincs? Pr.: Józsefnek (alebo neki) van olvasókönyve, palatáblája, de nincs írónja, irkája atd.

14. Lekcia.

Knižka.

Tárgy: fedél, sarok, levél, oldal, sor, betű; rész, anya, ajándék, vásár, édes; volt; több.

Názorné prevedenie.

Uč. Kié ez a könyv? D. Ez az ő könyve. Uč. (Ukáze na majiteľa knihy.) Ez Károlynak a könyve. Kinek a könyve ez? . . . Uč. Hát ez kinek a könyve? D. Az Marinak a könyve.

Uč. Nézzük csak meg. Mi ez? Ez a könyvnek a fedele. Mi ez? Az a könyvnek a fedele.

Uč. Hány fedele van a könyvnek? Négyzögű-e a könyv fedele? Miből van a könyv fedele készítve?

Uč. Ez itt a könyvnek a sarka. Milyen része ez a könyvnek? Miből van a könyvnek a sarka készítve?

Uč. Ez pedig itt a könyvnek levele. Mi ez? D. Az a könyvnek a levele. Uč. Hány levele van a könyvnek? D. A könyvnek sok levele van. Uč. Hány oldala van egy levélnek? Egy oldalon van sok sor. Mi van minden oldalon? Minden sorban van több szó. Mi van minden sorban? Minden szóban van egy vagy több betű. A könyv taneszköz.

Uč. Teraz sme menovali čiastky knižky. Čiastka sa uborsky povie: rész. Ako sa povie čiastka po uhorsky? ... Uč. Milyen része ez — ez — ez a könyvnek? D. Az a könyvnek a fedele, az a sarka, az a levele.

Uč. Vigyázz! Könyvet asztalra fel: 1—2—3! Mutasd, hol van a könyvnek a két fedele? Hány fedele van a könyvnek? Milyen a könyv fedele? Miből van a könyv fedele készítve?

Toto sa učiteľ opätovne povyzpytuje, až v súvislosti, ale vždy v tom poriadku, tými istými slovami, znázornením patričnej čiastky zostaví opis knižky a cieľom jeho vyrozprávania vyve jednotlivé deti. Keď je potrebné, kladie pomocné otázky. — Výsledok bude nasledovný:

A könyv.

Ez itt könyv. A könyvnek két fedele, egy sarka és sok levele van. A könyvnek két fedele négyszögű és vastag papirosból van készítve. A könyvnek sarka hosszú és bőrből vagy vászonból van, de lehet papirosból is. A könyvnek levele is papirosból van. Minden levélnek van két oldala, minden oldalon van sok sor, a sorban több szó és minden szóban egy vagy több betű. — A könyv taneszköz.

Nato naučia sa dietky nižšie nasledujúci veršik, tak že jim učiteľ vysvetlí najprv neznáme slová a smysel viet, potom jim ho predrieká a ony za nim hovoria.

Ez a kis könyv jó portéka,
Édes anyám ajándéka.
Mikor benn volt a vásáron,
Nekem vette a mult nyáron.
Azóta én tanulgatok,
Iskolába járogatok.

15. Lekcia.

Stól. Stoleo.

Látka: *fiók, lakat, vízszintes, függőleges, kihúzható, ülő, valami.*

Názorné prevedenie.

Stól sa najprv úplne opiše v materinskej reči, potom prejde sa na pomenovanie čiastok a opisovanie v reči uhorskej.

Uč. Mi ez itt? D. Ez asztal. Uč. Ez az asztal táblája. Mi ez? . . . Uč. Az asztalnak van táblája. Milyen alakú az asztal táblája? D. Az asztal táblája lehet kerek is. Uč. Milyen még az asztal táblája? D. Az asztal táblája lapos. Uč. Az asztal táblája vízszintes. Stolová tabla je vodorovná. Milyen még az asztal táblája? D. Az asztal táblája még vízszintes is. Uč. Milyen rész ez az asztal táblája alatt? D. Ez az asztal oldala. Uč. Hány oldala van az asztalnak? D. Az asztalnak négy oldala van. Uč. Az asztal négy oldala is vízszintes? D. Az asztal négy oldala nem vízszintes. Uč. Az asztal négy oldala függőleges. Štyri strany stola sú kolmé. Milyen az asztal négy oldala? . . .

Uč. Lásd. Vidiš! Itt is van valami. I tu je voľačo. Ez az asztal fiókja. Mi ez? . . . Az asztalnak van egy fiókja. Hány fiókja van az asztalnak? . . . Uč. Čo môžeš s fiokom spraviť? D. Fiok môžem otvoriť. Uč. Az asztal fiókja kihúzható.

Milyen az asztal fiókja? . . . Mi ez itt a fiókban? Ez a fiók lakatja. Toto je kladka fioka. Mi hát ez? . . . Uč. Mi van a lakatban? . . . Uč. Hát ez itt miye az asztalnak? D. Ez az asztalnak négy lába. Uč. Hány lába van az asztalnak? . . . Uč. Milyen az asztal négy lába? D. Az asztal négy lába négyszögű, hosszú és függőleges. Uč. Miből van az asztal készítve? Az asztalnak minden része fából van-e készítve? Mi nincsen fából készítve? Miből van az asztal lakatja? . . . Uč. Az asztal iskolai bútor. Mi az asztal?

Teraz nasleduje opakovanie a zahrnutie všetkých viet, ako pri opise knihy. Výsledok bude nasledujúci opis stola, od dietok opätovne porozprávaný :

1. Az asztal.

Ez asztal. Az asztalnak van egy táblája, négy oldala, egy fiókja és négy lába. Az asztal táblája lapos, vízszintes és négyszögű, de kerek is lehet. Az asztaltábla alatt van az asztal négy oldala. A négy oldal függőleges. Itt van az asztal fiókja, ez kihúzható. Az asztal fiókjában van lakat, a lakatban kulcs. A fiók és négy oldal alatt van a négy láb, mely négyszögű, hosszú és függőleges. Az asztal fából van készítve, de lakatja és kulcsa vasból van. Az asztal színe sárga, de lehet barna vagy fekete is. — Az asztal iskolai bútor.

2. A szék.

Vyjmúc dvoch nových slov, látka je tu už známa, preto pomocou otázok ľahko je cvičiť dietky v tomto opise.

A széknek van ülője, karja, oldala és négy lába. A szék ülője kemény és négyszögű, de lehet kerek és puha is. Karja magas és görbe; négy lába függőleges és egyenes, de lehet görbe is. A szék fából van, de lehet vasból és szalmából is. A szék színe barna. — A szék szobai bútor.

16. Lekcia.

Kachle. Kabát.

Látka: *fenék, tető, cső, kémény, rost, hamutartó; eleje, hát, gallér, zseb, gomb, gomblyuk.*

Názorné prevedenie.

Spôsob prevedenia je dosť známy z predchádzajúcich dvoch lekcií, preto sa tu len výsledok podáva, v ktorom avšak dietky dotiaľ majú byť cvičené, pokiaľ ho plynne nevedia porozprávať.

A kályhának feneke, oldala, teteje, ajtaja, csöve és kéménye van. A kályha feneke alul van a padlón; ez legszélesebb része a kályhának. A kályha négy oldala széles és magas. Az egyik oldalon van az ajtó. Bent a kályhában van a rost, ez alatt a hamutartó. A kályha hátulsó oldalán, vagyis a fal mellett van a cső és tovább a magas kémény. Mind a kettő tele van korommal. A kályha vasból van; lehet agyagból vagy téglából is készítve. A kályha-ajtó, a rost és a cső vasból van készítve.

A kabát.

A kabátnak van két ujja, eleje, háta, gallérja, bélése, zsebe, több gomblyuka és gombja. Az ujj mindig oly hosszú mint a kar, nem lehet sem hosszabb, sem rövidebb. A kabát eleje és háta hosszabb, mint a törzs. Felső része posztóból van készítve, alsó része vászonból; a zseb is vászonból van készítve. A zseb lehet mély vagy szűk. A gomblyuk a kabát elején van; benne van a gomb, mely csontból lehet készítve.

17. Lekcia.

Školská tabuľa. Bridlicová tabuľka. Linonár.

Látka: *tárgy, név, alak, lap, több; ráma, kőtábla, feketés, később; él, vég.*

Prevedenie je to isté, ako v 14. lekcii.

1. A fali tábla.

Ennek a tárgynak a neve: falitábla. A fali tábla színe fekete, alakja hosszúkás és négyszegletű. A fali táblának van két nagy és négy keskeny lapja. A két nagy lapon van több egyenes veres vonal. A falitábla taneszköz s az egész fából van készítve.

2. A palatábla.

Ez a tárgy palatábla. A palatáblának van rá mája és kőlapja. Rámája fából van készítve és fehér, ha új, később pedig barna. Kőlapja feketés, kemény és sima.

3. A vonalzó.

Ennek a tárgynak a neve vonalzó. Színe barna vagy fehér. Alakja négyszögletű, hosszú és vékony. Van két oldala, két éle és két vége. A vonalzó fából van készítve.

18. Lekcia.

Krstné mená a priezviská.

Látka: *első, második, harmadik, negyedik, ötödik, hatodik, hetedik, nyolczadik, kilenczedik, tizedik, utolsó, hányadik; teljes, egész, üres, keresztnév, vezetéknev, fiúnev, leánynev, hely; én vagyok, te vagy, ő van.*

Názorné prevedenie.

Uč. Ezen padban Péter az első fiú, József a második, Kálmán a harmadik, István a negyedik . . . András a tizedik. (Slovensky.) Hányadik ezen padban Péter, József, András? Ki az első ezen padban? Ki a negyedik? Pál itt a tizedik. Ő az utolsó. Hányadik Pál?

Uč. Ez itt Pál helye. To je tu Pavlovo miesto. Pál helye az utolsó. Hányadik a te helyed? Hányadik ez a hely itt? Ez a kilenczedik hely mellette üres. Toto deviate miesto pri ňom je prázdne. Kinek a helye ez itt?

Uč. Józsi fiú, Mari leány. Mi vagy te? Čo si ty? . . .

Uč. Uhorsky povieš: én fiú vagyok. Obrát sa k svojim susedom a povedz k nim, čq je každý, dievča či chlapec? D. Te fiú vagy. Te leány vagy. Te is fiú vagy. Ő is fiú, de te leány vagy.

Uč. Én itt vagyok a fal mellett. Hol vagy te, hol te? . . . Hányadik vagy te a padban. Hányadik itt ez a pont?

Uč. Mi a te neved? Čo je tvoje meno? Mi a tied, József? Mi az ő neve? D. Az ő neve Károly. Uč. Mondjátok még több nevet. Povedzte ešte viac mien! Ako voláme také meno, ktoré sme pri krste dostali? D. Také meno krstným menom voláme. Uč. Magyarul: keresztnév. Mi a te keresztnéved? D. Az én keresztnevem Miska. Uč. Mi az övé? Mondjátok most meg sorban egymás után keresztnevéteket! D. Az én keresztnevem János . . . Uč. Milyen név Károly, Juli atd.?

Uč. A te keresztnéved Samu. De ez nem teljes neved. To je nie tvoje úplné meno. Čo je tvoje celé meno? . . . Uč. Teljes neved Szuchy Károly. Mi a teljes neved? . . . Uč. Milyen név Károly? . . . Uč. Szuchy a te vezetékneved. Suchý, to je tvoje priezvisko. Mi a te vezetékneved? Mi a tied? Mi az ő vezetékneve?

Uč. Mondja meg a második padban mindenki az egész nevét! Péter lesz az első. Péter: Az én nevem Malí Péter.

Opakovacie cvičenie.

Mi a te neved? András a te neved? Nem József a te neved? Kinek a neve itt József? Van-e itt leány, a kinek neve Mari? Milyen név az: Mari? Milyen vezetékneve van Marinak? Az iskolában van-e Zsuzsi? Mi Zsuzsinak a vezetékneve? Fiúnév-e Zsuzsi vagy leánynév? Keresztnév-e Mátyás vagy pedig vezetéknév? Van-e valakinek két keresztnéve? — Itt van egy palatábla, kié az? Nem Péter-é? Lehet-e ez a kalap Józsefé? Hol van András kalapja? Nem a fején van Andrásnak a kalapja? Mikor van Andrásnak fején a kalapja? Meleg-e a kalap vagy hideg? Melegebb-e a sapka, mint a kalap? Mi melegebb, a sapka-e vagy pedig a szalmakalap? Kinek van kék sapkája? — Hol van a tentatartó? Hol van a te tentatartód? Lehet-e a tentatartó az asztal alatt? Hol van a tentatartó feneke? Hol van oldala, teteje, szája? Milyen a feneke, oldala, teteje, szája? Miből van a tentatartó? Miből lehet a tentatartó?

Kié ez a könyvtáska? A te tollad-e az, vagy pedig a Józsefé? A tied nincs itt? Ez itt Kálmán irkája; hát a Pistáé hol van? Károly könyve van a te asztalodon? Hát talán Károly kése van asztalodon? Lehet-e Károly kése a te késed? Mutasd ezt a kést. Hol van a kés éle, hegye? Tompa-e ez a kés vagy éles? Éles-e az olló is? Élesebb-e Mariska ollója, mint a Pista kése? Minden leánynak van-e ollója? Hát tüje van-e minden leánynak? Vastag vagy vékony tűd van-e neked?

Mi van a falon? Lehet-e a szék a falon? Mi mellett van mindig a szék? Mondd el a szék részeit!

Hány ujj van kezeden? Melyik az első, a második stb? Ki ezen padban a harmadik? Hányadik vagy te ezen padban? Ki van melletted jobbra? Ki van előtted, megetted? Kinek a helye ez itt? Hányadik hely ez itt?

Ime, itt van a számológép! Hol van ennek a talpa, hol az oldala, a teteje? Hány drót (sodrony) van a számológépen? Számláld meg! (Počítaj jich.) Ez itt a felső sodrony. Ez meg az alsó sodrony. Melyik a felső sodronyon a negyedik, nyolczadik golyó? Veres-e az alsó sodrony negyedik golyója? Vízszintes-e ez a sodrony vagy függélyes? Egymás mellett, vagy egymás alatt van a tíz sodrony? Miből van a számológép sodronya? Miből van a golyó és miből az állvány?

Sok könyv van-e az asztalon vagy kevés? Lehet-e a falon sok kép? Kevés kép van-e a szekrényben? Lehet-e ott sok kép? Péter jó fiú-e? Lehet-e a jó fiú rossz? Ki jobb fiú, Péter-e vagy András?

1. Jeden chlapec sa zpytuje: a) *Hányadik vagy ezen padban?* a patričný mu odpovedá; b) *Mi a te keresztneved? a te vezetékneved?*

19. Lekcia.

Vlastnosti predmetov, poťažne pokračovanie v stupňovaní prídavných mien.

Látka: *jó, rossz, szép, csunya, tiszta, piszkos, sáros, szorgalmas, rest; új, ócska, régi, egészséges, beteg; sok, több, legtöbb.*

Názorné prevedenie.

Nové neznáme slová sa i tu slovensky povedia, keďby jejich smysel z názorných príkladov nebol dost' jasným. Pri cvičení nových slov potrebné otázky sú vynechané, pretože týchto upotrebenie zo VI—X. lekcie už dostatočne známe je.

Üč. Itt van egy jó kalap. A te kalapod jobb, mint a Péteré, de Józsefé a legjobb.

Uő. Ez rossz toll, de a Józsefé a legrosszabb az iskolában. Kinek a tolla rossz? Kié jó? Péter irkája szép (pekná), Kálmáné is szép, de a tied a legszebb. A veres golyó szebb, mint a fekete golyó.

Uő. A padló tiszta, de az ajtónál ez a szeglet (kút) mindig piszkos. K. szorgalmas fiú, de nem oly szorgalmas, mint J.; J. szorgalmasabb. András meg mindig rest. János kabátja új, nadrágja még újabb, de csizmája már nem új; az ócska, de azért tiszta. Szép-e a tiszta csizma? Hát a sáros csizma lehet-e szép? Milyen a sáros csizma? A sáros csizma mindig csunya.

Uő. István egészséges fiú, de egészségesebb Károly. Vilmos is egészséges, de Gyuri beteg. Ő gyakran beteg.

Uő. A második padban több gyermek van, mint az elsőben, de a harmadikban legtöbb.

Opakovacie cvičenie.

Hol van a te irkád? Tiszta-e a te irkád? Kinek az irkája piszkos? Hát Pista könyve tiszta-e? Kinek a könyve legtisztább? Mi tisztább, a szoba padlása-e vagy a padlója? Milyen a tiszta tanterem? Szép-e a jó fiú? Lehet-e a rossz fiú szép gyermek? Szebb-e a te könyved, mint a Palié? Kié a legszebb? Milyen könyv a legszebb? Tiszta-e az új kabát? Lehet-e az új kabát csunya? Hát az ócska ruha lehet-e tiszta? Szebb-e a sárga kalap, mint a fehér kalap? Új-e a te palavessződ vagy régi? Ez itt a te zöld és tiszta asztalod; lehet-e az fekete és piszkos? Pista egészséges fiú, de van egészségesebb is, mint ő. Ki egészségesebb, mint Pista? Lehet-e az új tábla szürke? Milyen az új tábla mindig? Az ajtónál vagy a kályhánál van-e az új tábla? Milyen tábla szép? Ki ez a szorgalmas fiú? Van-e, a ki szorgalmasabb, mint ő? Tiszta-e a te zsebkendőd? Szép-e a piszkos zseb-

kendő? Hát a piszkos fog szép-e? Lehet-e a piszkos fog egészséges? Nagyobb-e a palatáblád, mint a Pistái? Józsi palavesszője oly hosszú-e, mint Bélái? Oly széles-e a te vonalzód, mint a Palié? Kié a legszélesebb? Hány kép van a falon? Melyik a legszebb, a legnagyobb, a legújabb? Lehet-e a szép kép csunya? Magas-e az asztal lába? Magasabb-e a szoba ajtaja, mint az ablaka? Kisebb-e a könyv fedele, mint lapja. Zöld-e Károly irkája vagy fekete? Milyen a könyv papirosa? Milyen a fal színe? Nehezebb-e Károly kalapja, mint a Józsefé?

20. Lekcia.

Činnosti. Opis obloka.

Látka: *mutatni, látni, hajlítani, dobni, nyitni, vágni, tartani, fogni, hordani, nyujtani, olvasni, írni; vessző, cifra, bő, szűk; ba, be.*

Názorné prevedenie.

Učiteľ znázorní činnosti, na ktoré sa horeďané slovesá poťahujú, povie čo robí a potom to isté, na jeho velenie alebo vyzvanie, robia i dietky po jednom a v sbore. Pri vyvolávaní a velení učiteľ už iba uhorskú reč upotrebuje, v materinskej len tie slová vysvetľuje, ktorých smysel by z prevedeného názornenia nebol dosť zrejmy. Keď sa ale znázornenie každej činnosti dobre prevedie, zriedka nastane tohoto potreba. Preto v nasledujúcich lekciach slovenské vysvetľovacie vety už zväčša vystanú, a nakoľko je ohľadom zaobchodenia s látkou učiteľ z prvých lekcii už dostatočne poučený, v osnove zväčša vynechávajú sa i odpovede dietok.

Uč. (Ukazuje na jeden obraz.) *Én mutatom a képet. Mutasd te is a képet, és mondd meg, mit csinálsz? D. Én mutatom a képet. Mutasd a szobában levő tárgyakat, és*

mond meg, mit csinálsz! Příklad: *Én mutatom az ablakot. Én mutatom a kályhát* atď. Teraz povedz len raz: „*én mutatom*“ a potom pomenuj veci v jednej vete! **D. Én mutatom a képet, az ablakot, az ajtót, a kályhát.**

Uč. (Hľadí na jeden klobúk.) Én látom a kalapot. Lá-tod-e te is a kalapot? D. Én is látom a kalapot. Uč. Lá-tod-e a czifra szűrt, a bő köpönyeget, a szűk nadrágot? D. Én látom a czifra szűrt, a bő köpönyeget, a szűk nad-rágot. (Najprv sa každý predmet osobitne berie v samostatnej vete, potom zahrnuto.)

Uč. Én hajlitom a vesszőt? (Dá mu ho do ruky.) Haj-litod-e te a könyvet? D. Én nem hajlitom a könyvet. Uč. És a papirost hajlitod-e?

Uč. Én dobom a szivacsot. Dobod-e te a szivacsot? — Jozef, poč sem! Hádzať budeš rozličné veci a Imrich ti povie, čo robíš. Imre: Te dobod a zsebkendőt. Te dobod a czeruzát, a botot, a vesszőt stb.

Uč. Dobja-e ő a kendőt? D. Ő nem dobja a kendőt. Uč. Lehet-e a kendőt az ablakba dobni? Hát a botot lehet-e az ablaktáblába dobni? Hát a szegletbe lehet-e dobni a botot? DD.

Uč. Én nyitom az ajtót. Nyisd ki te is az ajtót, ablakot, asztalfiókot, könyvet, kezet, szemedet és mondd meg, mit csinálsz. D. Én nyitom az ajtót. Én nyitom az ablakot stb. — Uč. Az ajtót lehet nyitni. Az ajtó nyitható. Milyen az ajtó? D. Az ajtó nyitható. Uč. Nyitható-e az asztalfiók? D. Az asztalfiók nyitható. Uč. Jőjj ki és nyisd ki! (Učitel pokračuje v príkladoch.)

Uč. Én vágom a papirost. Vágd te is ezt a papirost! Itt van a papiros és itt a kés. Vágja-e Jóska is a papirost? Obrát sa k nemu a povedz mu, čo on robí. D. Te vágod a papirost. — Uč. Lehet-e a fát is vágni?

Uč. *Én tartom a könyvet. Tartsd te is a könyvet. Tartod-e a könyvet? Tartja-e János a könyvet?*

Uč. *Én fogom a labdát. Fogod-e te is a labdát? Fogja-e Károly a labdát?*

Uč. *Én hordom a kabátot. Hordod-e te a szalmakalapot? Mondd, hordja-e Péter az új szűrt? Ki hordja ezt a sapkát? Ki hordja a vizet az iskolába? Hordod-e a vizet az iskolába?*

Uč. *Irod-e a számot? Hát Péter írja-e a betűt? És a szót ki írja?*

Uč. *Én olvasom a leczkét. Ki olvassa még a leczkét? Péter olvassa az írást. Olvassa-e Péter az írást?*

Uč. *Én nyujtom a kezét. Nyujtja-e Péter a kezét? Nyujtod-e fejedet? Nyujtod-e lábodat, karodat?*

Uč. *Keljetek fel! Karhajlítás mellre — hajlits! (Učitel vopred sám ukazuje.) Karnyújtás előre — nyujts! Mellre — hajlits! Fölfelé — nyujts! Hajlits! Hátra nyujts! Hajlits! Lefelé — nyujts! Hajlits! — Karokat le!*

Opakovacie cvičenie.

Mutatod-e fehér kalapodat? Mutatja-e Irma az ő fehér kalapját? Tartja-e Irma a kezében fehér kalapját? Szép-e a fehér kalap? Lehet-e a fekete kalap is szép?

Dobod-e a követ az ablakba? Jó gyermek-e az, ki könyvét az ablakba dobja?

Nyitod-e az ablakot nyárban? Miért nyitod nyárban az ablakot? (azért — mert.) Nyitható-e az ablak télben is? Miért nem nyitható az ablak télben?

Lehet-e a köpönyeget nyárban hordani? Hát télben hordod-e a meleg köpönyeget? Miért hordod télben a meleg köpönyeget?

Mutasd, hol van az ablak? Látod-e az ablakot? Látod-e

annak minden részét? Milyen része ez itt az ablaknak? (Az ablak deszkája.) Milyen része van még az ablaknak? (Rámája, keresztje, szárnya, ablakvasa, fogója. Opisovanie každej čiastky podľa barvy, podoby a látky.) Mije van minden szárny-
nak? Lehet-e az üvegtáblán átlátni (prezret)? Az üvegtábla átlátszó. Milyen az üvegtábla?

1. Učiteľ prevedie tieto činnosti, dietky za nim a každé vraví, čo robí. Pr.: *Én mutatom, tartom, fogom a kályhát, széket atd.*

2. Učiteľ vyvolá jedno dieťa do mediuma, ono prevádza tieto činnosti, iné (alebo všetci) pozoruje naň a v druhej osobe vraví, čo tamto robí. *Te nyujtod, nyitod, hajlitod stb. a kezet, könyvet stb.*

3. Jedno dieťa prevádza činnosti, iné hovorí učiteľovi, čo tamto robí. *Ő látja, tartja a táblát stb.*

4. Dieťa sa zpytuje:

a) *Látom-e, mutatom-e, fogom-e a fejet, a kezet, lábát, stb.?*

b) *Tartod-e, fogod-e, dobod-e a labdát, a vesszőt stb.?*

c) *Nyujtja-e, hajlitja-e kezét, lábát, ujját?*

21. Lekcia.

Činnosti. (Pokračovanie.) — Opis nožika.

Látka: *begombolni, bemártani, lebocsátani, húzni, csinálni, várni, rajzolni, fordítani, számolni, fújni; hová; -ra, -re, -val, -vel.*

Názorné prevedenie.

Uč. *Én begombolom kabátomat. Gombold be te is kabátodat. D. Én begombolom kabátomat. — Uč. Begombolja-e*

Pista az ingét? Hány gomb van ingeden? Én bemártom tollamat a tentába. Bemártod-e te is tolladat a tentába? D. Én bemártom tollamat. Uč. Bemártja-e József zsebkendőjét a tentába? Milyen lesz a zsebkendő, ha bemártod a tentába?

Uč. Én lebocsátom a könyvet az asztalra. Bocsásd le te is a könyvet az asztalra. Szólj! D. Én lebocsátom a könyvet az asztalra. Uč. Lebocsátja-e Péter a tollat? Hová bocsátja le Péter a tollat?

Uč. Én húzom a fiókot. Húzod-e a fiókot? Húzza-e Pali a te fiúledet? Húzd ezt a táblát ide!

Uč. Én csinálom a keresztet krétával. — Palatáblát asztalra fel! 1—2—3! Csinálj te is egy keresztet krétával! Csinálod-e már? Mivel csinálod a keresztet? Hova csinálod a keresztet? — Csináljatok ti is egy keresztet a palatáblára! — Uč. Károly is krétával csinálja-e a keresztet? Mivel csinálja Károly a keresztet? D. Károly palavesszővel csinálja a keresztet.

Uč. Pali, jöjj ki! Én várom Palit. Ja čakám Paľka. Pali itt van. (K Paľkovmu susedovi.) Várod-e te Palit vissza? Kálmán várja Palit. (Všetci!) — Menj helyedre!

Uč. Én rajzolom a széket a táblára. Rajzoljatok ti is széket a palatáblára. Hová rajzolod a széket? A palatáblára rajzolja-e N. a széket? Mivel rajzolja N. a széket?

Podľa toho, ako pokročily deti v učebnom predmete: „Cvičenie umu a reči“, dáva jim učiteľ aj iné veci kresliť, pričom sa vždy len uhorsky shovára s nimi.

Uč. Én megfordítom a táblát. Fordítsd meg te is palatábládat! Megfordítod-e palatábládat? Mit csinál Gyuri? — Fordíts könyvedben egy lapot!

Uč. Én számlálom az ujjamat. 1, 2, 3 . . . 10. Számláld meg te is ujjadat. Számlálod-e ujjadat?

Uč. *Én fúvom a papirdarabkát a földre. Fúdd meg kezedet. Fúvod-e kezedet? Fújja-e Károly is a kezét? Mivel fújja Károly a kezét. D. Károly a szájával fújja a kezét.*
Uč. *Fújja-e Pista a kályhát? Fúdd le a port a földre. Mindnyájan! Fúvod-e? Elég!*

Opakovacie cvičenie.

Uč. *Keljetek fel! Vigyázz! Kezeket csípőkre! Ruky na ľadve! Fejhajlítás előre és vissza, egy—kettő, egy— állj!*

Fejhajlítás hátra és vissza, 1—2, 1—2, 1— állj!

Fejhajlítás jobbra (balra) és vissza kettős számlálásra, 1—2, 1— állj!

Fejhajlítás előre és hátra négyes számlálással, 1—2—3—4! 1—2—3— állj!

Fejhajlítás jobbra és balra négyes számlálással.

Uč. *Nyujtsd ki karodat. Hajlítsd lábadat. Melyik lábadat hajlítod? Hajlítsd a másikat is! Tartsd a palavesszőt kezedben. Hordod-e a kést zsebedben? Szép késed van-e neked? Mutasd! Ez itt a kés nyele, itt meg a pengéje. Melyik a nyele? Miből van a nyele, a pengéje? Miből lehet még? Milyen alakú, színű a nyél, a penge? Van-e benne tollkés is? Nézzük meg annak is a részeit! A tollkésnek van éle, foka és hegye. Milyen része van a tollkésnek? Mit lehet a késsel csinálni? Jól vágja-e késed a papírost? Megvágod-e néha ujjadat a késsel? Ha megvágod az ujjadat, megfúvod-e? Mibe mártod azután ujjadat? Ép ujjad van-e most? — Fogd a palavesszőt kezedbe! Bocsásd le az asztalra! Húzd jobbra Károly felé! Húzd vissza magad felé (k sebe). Fogd ismét kezedbe. Mivel fogod a palavesszőt? Ird le ezt a nevet: József. Irod-e? Mivel irod? Lehet-e krétával is írni? Mire lehet krétával írni? Mire lehet még krétával írni? Mire kell tentával írni? Papírosra irod-e te is a feladatot vagy*

palatáblára? *Eloolvasod-e mindig, ha megírod? Majd meglátom! Mondd el az egyszeregyet egygyel ($1 \times 1 = ?$ $1 \times 2 = ?$ atd.); kettővel, hárommal, négygyel...! Most irjátok le az egyszeregyet a táblára mint feladatot, de hiba nélkül (bez chyby.)!*

K evičeniu druhej a tretej osoby učiteľ úlohy dá, ako v predošlej lekcii. Jedno dieťa opakuje opis obloka.

22. Lekcia.

Činnosti. (Pokračovanie.)

Látka: *felakasztani, kinyitni, bezárni, megtámasztani, felemelni, leeresztani, nézni, énekelni, leejteni, törülni, le-süitni, kiterjesztani, tölteni, kiönteni; község, korsó, portörölő, hang; nedves, száraz;ról,ről.*

Názorné prevedenie.

Uč. *Én felakasztom a képet a falra. Akaszd fel köpenyedet a fogasra! Felakasztod-e? D. Én felakasztom. Uč. Ó felakasztja köpenyét a fogasra. Mit csinál Péter?*

Uč. *Én kinyitom az ajtót; most bezárom kulccsal és megtámasztom a hátammal. Nyisd ki az ajtót! Nyitod-e? Zárd be az ajtót? Megtámasztja-e József az ajtót? Mivel támasztja meg?*

Uč. *Én emelem a könyvet az asztalra. Emeld fel te a szivacsot az asztalra. Mit csinálsz? D. Én emelem a szivacsot az asztalra. Uč. Dobd a földre. Szólj! (Dieťa vravi.)*

Uč. *Emeld fel a táblához (ku tabuli)! Józsi nagy és nehéz fiú. Felemeled-e őt, Károly? Jőjj ki te is! No fogd meg jól és emeld fel. Károly nem emeli fel Józsit!*

Uč. *Emeld fel könyvedet. Ereszd le könyvedet. Zpusť ju dolu a vrav, čo robís. (DD.) Uč. Emeld fel lábadat. Ereszd le. Te lábadat leereszted. Mit csinál Pista? D. Pista leereszti a lábát.*

Uč. *Én nézem ezt a szép képet a falon. Károly, nézed-e azt a sok port előtted? István is nézi a port, mely előtted van. Szép-e a poros asztal?*

Uč. *Karol! Zaspievaj jednu peknú pesničku. — O éneklí a szép dalt. Énekled-e te is a szép dalt, Miska? Énekeld el te is. — Miskának szép hangja (hlas) van.*

Uč. *Én leejtem a vonalzót a földre. Hol van a vonalzó? Ejtsd le te is könyvedet az asztalra, s mondd meg, mit csinálsz! Ejtsd le te Károly, és Péter mondja meg, mit csinálsz. — Mindnyájan!*

Uč. *Ezt a szót: „Károly“ irom a táblára. Ird te is a táblára. Mindnyájan! — Most letörlöm a szót a tábláról. Törüld te is le a tábláról az írást.*

Uč. *Mibe mártod a szivacsot? Milyen most a szivacs? (Nedves.) Nedves-e a tábla is? Milyen a tábla? Törtöd-e már? Milyen most a tábla?*

Uč. (Vezme ručník.) *Mi ez? Én törölöm arczomat a zsebkendővel. József! Homlokodon van egy tentafolt. Törüld le a zsebkendővel! — Törüld le a port az asztalról. Mit csinál Mari? D. **Ő törli a port.** Uč. *Honnan törli a port? D. **Az asztalról.** — Uč. *Mari a port a portörölővel törli. Mivel törli Mari a port?***

Uč. *Én lesütöm szememet. Lesütöd-e te is szemedet? Irma nem süti le szemét. Ő kinyitja szemét. Te is kinyitod szemedet. Süsd le. Nyisd ki.*

Uč. *Kiterjesztem ujjamat. Összehúzó. Kiterjesztem karomat is. Kiterjeszted-e te is karodat? Terjeszd ki kendődét. Ő kiterjeszti kendőjét az asztalon.*

Uč. *Itt van egy üres pohár. Én azt megtöltöm vízzel. Mivel töltöm meg a poharat? D. **Tanító úr vízzel tölti meg a poharat.** Uč. *Én a vizet a korsóból töltöm. Honnan töltöm a vizet? Hová töltöm? Most kiöntöm a vizet az udvarra.**

Andris, jöjj ki! Töltsd meg a poharat vízzel. Meg van-e már töltve a pohár? Kiöntöd-e már most? Hová öntöd ki? Ne öntsöd az udvarra! Öntsöd a virágra az ablakban.

Vigyázz! Karemelés alsó tartással (dlaňou hore) — emelj! Karokat — le!

Karemelés alsó tartással, oldalvást — emelj! Karokat le!

Karemelés és lebecsátás előre (oldalvást) felső tartással kettőre! 1—2, 1—2, 1— állj!

Magas karemelés előre (oldalvást) hüvelyktartással kettőre — 1—2, 1— állj! — Pihenj!

Opakovacie cvičenie.

Mutasd meg kabátodat. Hány gomb van kabátodon? Gombold ki kabátodat felülről! Gombold be kabátodat alulról! Gombold ki mellényedet! Hány gomb van mellényeden? Számláld meg hangosan! Hol van a zsebkendőd? Milyen színű az? Terjeszd ki az asztalra! Mit csinálsz? Töröld meg vele arcodat! Samu, nyujtsd ki az egyik karodat jobbra, a másikat balra! Hajlítsd! Ereszd le! Itt a pohárban víz van. Öntsöd ki a padlóra. Milyen most a padló? Látod-e te a nedves padlót?

Te olvasod ezt a könyvet. Ki olvassa még ezt a könyvet? Mutatod-e te nyelvedet? Milyen a te nyelved? Hol van a te késed? Mutasd késedet! Ejtsd le a földre! Emeld fel! Látod-e Károlyt? Hol van most Józsi? Mártsd be tolladat a tentatartóba!

1. Jedno dieťa prevádza hore udané činnosti a vraví, čo robí. *Én emelem a kalapot. Nato sa zpýta; „Emelem-e a kalapot?“* Ostatnie mu odpovedajú: *Te emeled a kalapot.*

2. Učiteľ upozorňuje dieťa, čo má previesť a bedlí, aby príklady čím rozmanitejšie byly. Ostatní žiaci menujú to, čo ono ukáže, v druhej, pozdejšie v tretej osobe.

23. Lekcia.

Pokračovanie.

Látka: *ülni, leülni, felállani, mozogni, keresni, menni, jönni, lépni, tapsolni, kopogni, kérdezni, felelni, köhögni, sírni, nevetni, örülni, tudni, akarni; halkan, gyorsan, lassan; kint, bent, közel, hoz, hez.*

Názorné prevedenie.

Uč. *Én ülök a széken.* Ja sedím na stolci. *Te is széken ülsz-e? Min ülsz te? Ki ül még a padban? Hányadik a te padod? És hányadik vagy te a padban? Uč. Én felállok. Állj fel te is. Mit csinálsz? D. Én felállok.* — Uč. *Én az asztalnál állok, hát te minél állsz? Magasabb-e ez az asztal, mint a pad? Áll-e Péter is? Mit csinál ő? (Ő ül.) Én is leülök a székre. Te is ülj le a székre. Hol ülsz te?*

Uč. *Én mozgok. Mozog-e Pali? Pali nem mozog, ő csendesen ül. De te mozogsz, Jóska. Te nem ülsz csendesen.*

Uč. *Itt van az én könyvem. Könyvet asztalra fel! Keressetek ki a 10-ik olvasmányt. Mari olvass! Elég. — Mari halkan olvas. Olvass te K., de hangosan! Hogy olvassz, K.? Mondd! D. Én hangosan olvasok.*

Uč. *Tudsz-e te hangosan olvasni? Viesz ty nahlas čitať? D. Én tudok hangosan olvasni.*

Uč. *Én gyorsan olvasok. Most meg lassan olvasok. Tudsz-e te lassan olvasni?*

Uč. *Ott van a kályha. Én megyek a kályhához. Jöjj te is a kályhához. Horá jössz? D. Én jövök a kályhához. Uč.*

Hát Pista nem jön a kályhához? Hány fű van most itt a kályhánál? — Menjetek vissza helyre! Hol vagy most K.? ...

Uő. Én is megyek asztalomhoz és leülök a székre.

Uő. Én lépek. Lépj te is! — Jőjj ki N.! Lépj nagy lépést. Lépj kis lépést. Lépj három lépést előre, — hátra, — jobbra, — balra!

Uő. Irma a padban ül és nevet. Szabad-e az iskolában nevetni? Nevetsz-e te is? Mikor nevet az ember? D. (pomocon učitelä) Az ember akkor nevet, ha örül. Uő. Örülsz-e te, ha új ruhád van?

Uő. Én tapsolok. Kezet tapsolásra fel! Tapsolj! — Állj. Kezet asztalra le!

Uő. Én kopogok. Kopogj te is! Hol kopogsz? Lehet-e a táblán kopogni? Min lehet még kopogni? Kopog-e Juli? Mivel kopog?

Uő. Én kérdezek, te meg felelsz. Ja sa zpytujem a ty mi odpovedáš. Mennyi az, háromszor kettő meg egy? Felelj. Nem tudsz felelni? Te nem számolsz jól. Péter, számold ki, mennyi $3 \times 2 + 1$? — Péter jól számol.

Uő. Itt hideg van. Én köhögök. Nem köhögsz-e te is? Köhög-e az ember nyárban? Mikor köhög az ember?

Opakovacie cvičenie.

Samu, állj fel! Menj ki a tanteremből. Ha vissza jössz, kopogj az ajtón! — Hol van Samu? Hallod-e az ő hangját? Mit csinál Samu kint? Ő énekel. Most visszajön. Ő kopog az ajtón. Mit akar? (Čo chce?) Ő be akar jönni. Nyisd ki neki Péter az ajtót! Mivel fogod a kilincset? Nyitod-e már? Itt vagy-e már Samu? Zárd be az ajtót! Kulcsal zárod-e be az ajtót? Meleg van-e kint? Melegebb van-e idebent? Hol van a legmelegebb hely a szobában? Akarsz-e a kályhánál ülni? Jó-e nagyon közel a kályhához ülni? Menj helyedre!

Ülj le szépen! Akarsz-e olvasni? Nyisd ki a könyvet! Olvass hangosan! Hangosan olvas-e N.? Pontnál vagy-e? Állj! Ki tud hangosan olvasni? Hát gyorsan ki tud olvasni? Szép-e a csendes olvasás? Hát a lassú olvasás szép-e?

Sírsz-e te Mariska? Mit csinálsz? Nevet-e Erzsi? Nem felelsz szépen, ha kérdezlek. Tudsz-e szépen felelni? Kezet tapsolásra fel! Károly már örül. Örülsz-e te is? Tapsolj, 1—2—3! Állj!

Mondd el az asztal részeit, és írd le azokat alakra és színre nézve.

24. Lekcia.

Odčitanie. — Oko.

Látka : tenni, elvenni, maradni, visszatérni, fordulni, tanulni, forgatni, inteni, pislantani, égni ; bokor, levél, — on, keresztül.

Názorné prevedenie.

Üč. Jobb kezembe teszek egy tollat, és balkezembe is teszek egy tollat. Hány toll van két kezemben?

Üč. Az asztalra teszek öt könyvet, de elveszek belőle kettőt. Hány könyv marad most az asztalon?

Üč. Mennyi marad, ha kilenczből elveszesz négyet, kettőt? Rövidebben ezentúl így is mondhatod: kilenczből levonva kettőt, marad hét. Z devät odtiahuť dva, zostane sedem. Hogy mondhatod röviden? Felelj a következő kérdésekre: $4-2=?$ $6-4=?$ $10-5=?$ $9-6+2=?$

Üč. Én megyek az ablakhoz és kinézek az égre. Az ég kék. Nézz ki te is az ablakon. Lehet-e az ablakon átlátni? Milyen az ablak, hogy rajta át lehet látni? D. Az ablak átlátszó.

Uč. A poháron keresztül is lehet látni. A pohár is átlátszó. Milyen a pohár? Mi még átlátszó?

Uč. Visszatérek helyemre és leülök. Honnan térek vissza? Hová térek vissza?

Uč. Én fordulok jobbra, balra. Fordulsz-e te is balra? De fordulhatsz-e te is jobbra és balra? Či sa ty tiež môžeš v pravo i v ľavo obrátiť? (Dieťa odpovedá.) Fordulhat-e Mari is jobbra-balra?

Uč. Lajos tanul olvasni. L. učí sa čítať. Te nem tanulsz már olvasni. Te tudsz már olvasni. De mit tanulsz te most? Mit tanul a tanuló az iskolában?

Uč. Neked van szemed, füled, orrod, szád, kezed, lábaid. (DD.)

Uč. Mivel láatsz? Hány szemed van? Melyik a jobb szemed, melyik a bal szemed? Mit láatsz itt a tanteremben? Láatsz-e mindent tisztán? (DD.) Uč. A te szemed tisztán látó. Milyen a te szemed? D. Az én szemem tisztán látó. Uč. Milyen két szemed van? D. Van két szemem tisztán látó.

Uč. Nézz fölfelé! Nézz lefelé. Nézz egyenesen. Mondd, merre nézhetsz szemeddel? Vrav, kade (v ktorej strane) môžeš hľadať svojima očima? D. Szememmel nézhetek jobbra, balra, fölfelé, lefelé, egyenesen.

Uč. Forgasd szemedet jobbra-balra! Krúť očima v pravo ľavo. Forgatod-e szemedet? (DD.) Uč. Forgathatod-e szemedet? Můžeš krútiť očima? D. Én forgathatom szememet. Uč. Forgathatod-e jobbra, balra, fölfelé, lefelé? Forgathatod-e minden felé? Můžeš krútiť vo všetky strany? (DD.) Uč. A szem mindenfelé forgatható. Milyen a szem? D. A szem mindenfelé forgatható.

Uč. Minő két szemed van?

D. Van két szemem tisztán látó,
Mindenfelé forgatható.

Uč. Keď idem do zahrady, tam vidím kvety, stromy a kričky. *Látok virágot, fát, bokrot. Mit látsz a kertben? . . .*

Uč. V zahrade vidím i modré nebo. *Látom a kék égi boltot.*

Uč. *Mit látsz a kertben?*

D. *Látok virágot, fát, bokrot,*

Látom a kék égi boltot.

Uč. *Mondd el az egész verset. (DD.)*

Uč. Kto ti dal tvoje dve oči? D. Moje dve oči mi Pán Bôh dal. Uč. Povedz: *E két szemet Isten adta.* (Dieťa opakuje.)

Uč. A kto to stvoril, čo očima vidíš? D. To, čo očima vidim, Pán Bôh stvoril. Uč. Povedz: *A mit látnak, ő alkotta.*

Uč. *Ki adta a két szemet, s a mit látnak, ki alkotta?*

D. *E két szemet Isten adta,*

A mit látnak, ő alkotta.

Uč. *Ki mondja most el ezt a versecskét egészen?*

D. *Van két szemem tisztán látó,*

Mindenfelé forgatható.

Látok virágot, fát, bokrot,

Látom a kék égi boltot.

E két szemet Isten adta,

A mit látnak, ő alkotta.

Uč. *A két szemmel látod a virágot, fát, bokrot és a kék égi boltot. Van-e olyan ember, ki mindezt nem látja? Ői jest taký člověk, ktorý všetko to nevidí? . . . Uč. Mije nincs az olyan embernek, ki nem lát? Milyen ember az?*

Uč. *Van olyan ember is, kinek csak egy szeme van? Lát-e az? Az ilyen ember félszemű. Milyen ember az, kinek csak félszeme van?*

Uč. (Dá okom nejaký znak.) *Mit teszek most? Szememmel tudok jelt adni. Mit tudok szememmel?*

Uč. (Všetko čo vraví, vopred očima robí.) *Szememmel tudok inteni, pislantani, hunyorítani. Szememet tudom kinyitni, bezárni.*

Vigyázz! Fejforgatás jobbra (balra) és vissza kettős

számlálásra: 1—2, 1—2, 1— állj! Fejforgatás jobbra és balra négyes számlálásra. Balra (jobbra) kezdjük: 1—2—3—4! 1—2—3— állj!

25. Lekcia.

P ä t s m y s l o v .

Látka: beszéd, zene, ép, élet, érzék, fül, orr, nyelv, szaglás, izlelés, érzés, test; fájni, hallani.

Názorné prevedenie.

Uč. *Mondd el ezt a szép verset a szemről.*

D. *Van két szemem atđ.*

Uč. *Mivel látsz? . . . Uč. Mit láthatsz szemeddel? D. Szememmel láthatok virágot, fát atđ.*

Uč. *Mondd: Szemem van, hogy láthassak. Oči mám, aby som videl' mohol. Mi végett van szemed? . . .*

Uč. *Én most beszélek. Ja teraz hovorim. Hallod-e a beszédemet? Počuješ moju reč? Mivel hallod a beszédet? Hány füled van?*

Uč. *Károly, énekelj valamit! — Károlynak szép hangja van. Hallod-e az ő hangját? Mivel hallod az ő hangját? (DD.) Hát ha én hegedülök (orgonálok, zongorázom), hallod-e a zenét? Mivel hallod a zenét? Mit hallasz hát füleddel? D. Fülellem hallom a beszédet, az éneket, a zenét.*

Uč. *Mi végett van füled? Van-e olyan ember, kinek van füle, mégsem hall semmit? . . . Uč. A ki nem hall, az siket. Milyen az, a ki nem hall?*

Uč. *Mondd: Fülellem van, hogy hallhassak. (Diéta opakuje.) Uč. Mi végett van szemed? D. Szemem van, hogy láthassak. Uč. Minek van szemed, füled?*

Uč. *Neked van orrod. Orroddal szagolsz. Nosom voniaš. Mivel szagolsz? D. Orrommal szagolok. — Uč. Mit sza-*

szagolhatsz orroddal. *D.* Orrommal szagolhatom a virágot, az ételt, az italt. *Uč.* Minek van szaga? *D.* Szaga van a virágnak, az ételnek, az itálnak. *Uč.* Mi végett van tehát orrod? *D.* Orrom van, hogy szagolhassak. *Uč.* Mondd: Orrom van szaglás végett.

Uč. Mi van orrod alatt? Mid van a szájban? (Diéta odповedá.) *Uč.* Mit tudsz nyelvvel csinálni? *D.* Nyelvemmel tudok beszélni. *Uč.* A keď piješ alebo jieš, k čomu ti vtedy slúži jazyk? *D.* Keď pijem alebo jiem, vtedy jazykom chutnám (šmakujem). *Uč.* Nyelvvel izlelsz. Mit csinálsz nyelvvel? *D.* Nyelvemmel izlelek.

Uč. Mondd: Nyelvem van izelés végett. (Deti opakujú.)

Uč. Én megérintelek. Dotknem sa ťa. Te azt nem látod, mégis tudod. Te azt érzed. Ti to cítiš. Mivel érzed az érintést? *D.* Én testemmel érzem az érintést. *Uč.* Az egész testben van-e érzésed? *D.* Egész testemben van érzésem. *Uč.* Fáj-e neked, ha meglöklek? Či ťa bolí, keď ťa postrčím? Fáj-e, ha érintelek? (DD.) *Uč.* Tudod-e, ha valaki meglökteged? Tudod-e, ha valaki érint? Mivel tudod azt meg? . . .

Uč. Mi végett van az egész testben érzésed? *D.* Az egész testben a végett van érzésem, hogy tudjam, mi fáj, mi nem.

Uč. Ako menujeme spolu zrak, sluch, čuch, hmat a šmak? (Pät smyslov.) Neked van érzéked. Hány érzéked van? *D.* Nekem öt érzékem van.

Uč. Ép ember-e az, kinek nincs látása? Milyen ember az, ki nem lát? (Vak.) Ép ember-e az, ki nem hall? Milyen ember az, ki nem hall? (Siket.)

Uč. Lehet-e az élet ép, ha valakinek nincs öt érzéke? Mihez van tehát öt érzéked? *D.* Ép élethez van öt érzékem. *Uč.* Kitől van öt érzéked? *D.* Istentől van öt érzékem.

Uč. Megtanulunk megint egy szép verset.

Ép élethez van nekem
Istentől öt érzékem.
Szemem van, hogy láthassak,
Fülem van, hogy hallhassak ;
Orrom van szaglás végett,
Nyelvem izlelés végett,
Egész testben érzésem,
Hogy tudjam, mi fáj, mi nem.

26. Lekcia.

Činnosti. — (Tretí a švtrtý pád.)

Látka: *kötni, érteni, engedni, szomszéd, inteni, parancsolni, segíteni, bámulni, tisztelni, tisztítani ; tetszik, szabad, tanácsadó, tanulótárs, háládatos, utálatos ; oda, ide.*

Názorné prevedenie.

Uč. Mutass nekem egy szép képet. Ukáž mne jeden obraz. D. A falon mutatok egy szép képet.

Uč. Károlynak mutatod-e azt a szép képet? Či Karolovi ukazuješ ten pekny obraz? D. Nem Károlynak mutatom azt a szép képet. Uč. Kinek mutatod hát a szép képet? D. Én a szép képet tanító úrnak mutatom.

Uč. Nekem ez a szép kép tetszik. Mne sa tento pekny obraz páči. Tetszik-e neked is ez a szép kép? Tetszik-e Károlynak, Marínak? Tetszik-e neked a szép irás, rajz? Mutass Károlynak egy szép könyvet! Mutatod-e neki? Mutatja-e István is az ő szép írkáját? Hát Imre mutatja-e? D. Imre nem mutatja. Uč. Miért nem mutatja Imre az írkáját? D. (Slovensky.) Imrichovi zaviazaná je ruka; bolí ho.

Uč. Imrének be van kötve a keze. Kinek van a keze be-

kötvé? D. . . . Uč. *Imrének fáj a keze. Imricha boli ruka. Kinek fáj a keze? Fáj-e neked is a kezed? Fáj-e Károlynak a keze? Neki sem fáj a keze. Kinek fáj a foga, feje, szeme? Egészséges ember-e az, a kinek fáj a keze, foga, feje vagy a szeme? (Beteg.) Beteg vagy-e te is? Kicsoda beteg itt az iskolában?*

Uč. *Tudja-e Imre kinyitni a könyvét, ha a keze fáj? Nyisd ki a könyvét! Keresd ki neki a kilenczedik olvasmányt! Megvan-e? Imre, olvas hangosan!*

Uč. *Imre nem olvas hangosan. Én nem értem, mit olvas. Ja nerozumiem, čo číta. Érted-e te, Samu? Te sem érted? De te is rosszul beszélsz, Samu! Nehéz téged megérteni.*

Uč. *Neked súg Károly. Tebe šepce Karol. Mit csinál Károly? Te is súgsz-e neki? Szabad-e a tanulónak súgni? Szabad-e hát Károlynak súgni? Szereted-e, ha Károly neked súg? Či to rád máš, keď ti Karol šeptá?*

Uč. *Márton a másik szomszédod. Martin je tvoj druhý sused. Ki a te másik szomszédod? Márton nem súg neked. Ó jó fiú. Szereted-e őt? A jó fiút szeretni kell. Dobrého chlapca milovať treba. Szereted-e Pétert, Gyurit? Kell-e a rossz gyermeknek is szeretni? Szereted-e a tanítót? A tanítót szeretni kell. Dobré dieťa nielen miluje, ale aj etí svojho učiteľa. A jó gyermek nemcsak szereti, hanem tiszteli is tanítóját. Tisztelled-e te is tanítót? Dobré dieťa miluje a etí svojho učiteľa, lebo on ho učí, napomína, slovom: dáva mu dobrú radu. A tanító a gyermeknek jó tanácsot ad. Mit ad a tanító a gyermeknek? — Učitel je najlepším radcom dieťaťa. A tanító a legjobb tanácsadó. Ki a legjobb tanácsadó?*

Uč. *Preto miluj a etí učiteľa, ako svojho najlepšieho radcu.*

**Szeresd, tiszteld tanítót,
Mint legjobb tanácsadót.**

Uč. Dobré dieťa je oproti učiteľovi povďačné. *A jó gyermek a tanító iránt háládatos. Milyen a jó gyermek a tanító iránt? Nevődačník je hnusný. A hálátlan utálatos. Milyen a hálátlan? Buď teda oproti nemu povďačný.*

**Légy iránta háládatos,
A hálátlan utálatos.**

Uč. Keď učiteľ povie dačo, dobré dieťa poslúchne každé jeho slovo. *A jó gyermek enged a tanító szavának. Mit tesz a jó gyermek?*

Uč. A čo robí dobré dieťa, keď ho učiteľ napomína? Čo robí, keď mu dačo naloží?

Uč. Poslúchni vo všetkom učiteľovo slovo, napomenutie a jeho rozkaz.

**Mindenben engedj szavának,
Intésének, parancsának.**

Teraz sa celý veršík viacráz opakuje a cvičí sa v ňom celá trieda.

Opakovacie cvičenie.

Uč. Szép-e a fekete kalap? Szép-e a sárga kalap is? Melyik kalap szebb, a fekete-e vagy a sárga? Neked a sárga kalap tetszik. Minő kalap tetszik Jánosnak? Neki a fehér kalap tetszik. Mindig szép-e a fehér kalap? Mikor szép a fehér kalap? Tiszta-e a te kalapod? Kell-e neked a piszkos kalap? Tisztítod-e kalapodat? Či čistiš svoj klobúk? Tisztítod-e csizmádat is? Ki tisztítja a tantermet? Ki tisztítja a szobát? Tetszik-e neked a tiszta szoba? Egészséges-e az embernek a tiszta szoba? Hát a piszkos szoba lehet-e az embernek egészséges?

Ki ad neked tanácsot az iskolában? Ki ad tanácsot otthon? Szereted-e ezért tanítodat? Szereted-e tanuló társadat is? Či i svojho spolužiaka miluješ.

Ha a tanító szól valamit, engedsz-e szavának? Hát ha a tanító int, engedsz-e intésének? És ha parancsol neked, engedsz-e neki? Kell-e a tanító szavának (intésének, parancsának) engedni? Milyen a jó gyermek a tanító iránt? Milyen a hálátlan gyermek? Szereted és tiszteled-e tanitódát? Mondd el a szép verset: „Szeresd, tiszteld tanitódát“ stb.

Károly nem tudja még jól a verset. Segits neki, Samu! Pomáhaj mu, Samko! Tudsz-e segíteni? Most szabad segíteni; de ha nem mondom, szabad-e sügni a szomszédnak? Süg-e az engedelmes tanuló? Szabad-e az iskolában sügni? Hogy kell a tanulónak az iskolában felelni? Hangosan felelsz-e te nekem mindig? Károly szomszédod is hangosan felel-e nekem mindig? Őt sokszor nem értem; ő nem felel hangosan. Hogy kell a gyermeknek az iskolában beszélni? Hogy kell olvasni? Derék gyermek-e az, a ki csak bámul, ha a tanító kérdez tőle valamit? Či je to hodné dieťa, čo sa len díva, keď sa ho učiteľ zpytuje niečo? Bámulsz-e te is, ha kérdezek? Te felelsz, te derék fia vagy.

Ha tanítóm kérdez engem,
Én megfelelek;
Ki nem szól, csak áll és bámul,
Nem derék gyerek.

27. Lekcia.

Dieťa ráno doma a v škole.

(Minulý čas.)

Látka: *reggel, mosdani, mosdótál. törülköző; boglyos, fésű, fésülni, kefélni, tisztítani, megenni, kívánni, megnyomni, felrajzolni, hegyesíteni, elveszteni; feladat, köszörűs, tól, től, esik, fényes.*

Názorné prevedenie.

Uč. *Itt van a mosdótál. Mi van itt? (DD.) A mosdótálban viz van. Mi van a mosdótálban?*

Uč. *Az én kezem a krétától piszkos. Milyen a kezem? Mitől piszkos a kezem?*

Uč. *Én megmosom kezemet a mosdótálban. Mit csinállok, Andris? Te is mosod-e most kezedet?*

Uč. *Én megmostam a kezemet. Mit csináltam? D. Tanító úr megmosta a kezét. Uč. Az én kezem most nedves a víztől. Milyen az én kezem? Mitől nedves az én kezem?*

Uč. *Itt van a törülköző. Tu je uterák. Én most a törülközővel megtörölöm a kezemet. Most már száraz a kezem. Mit csináltam a törülközővel. D. Tanító úr a törülközővel megtörülte a kezét. — Uč. Törülj meg arczodat (orrodát) mert piszkos. Mit csináltál? Mivel törülte meg arczodat? Megtörülte-e Józsi palatábláját?*

Uč. *Megmostad-e te is a kezedet ma reggel? Či si si ty tiež umyruky dnes ráno? Megmostad-e az arczodat is? Hát Károly megmosta-e az arcát?*

Uč. *Én szeretem a mosdást. Nekem a mosdás jól esik. Mne umývanie dobre padne. Jól esik-e neked is a mosdás? Szereted-e a piszkot? Örülsz-e, ha kezedet (arczodat) megmoshatod? Miért teszed hát reggel a mosdást?*

Uč. *Ezt versben is megtanuljuk:*

A mosdást én azért teszem,
Mert a piszkot nem szeretem.
Be jól esik, hogyha arczom,
Megmoshatom, tisztán tartom.

Uč. *Pista haja sima. Pištove vlasy sú hladké; Marczie meg nem sima, a Martinove sú nie hladké; az boglyos, to sú strapaté. Milyen a Marczsi haja? Miért boglyos az ő haja? D. Martinove vlasy sú preto strapaté, lebo si jich neučesal. Uč.*

A Marczi haja azért boglyos, mert nem fésülte meg. Miért boglyos a Marczi haja? Megfésülted-e ma reggel a hajadat? Ki nem fésülte meg a haját? Mindenki megfésülte a haját. Každý si učesal vľasy. A jó gyermek minden reggel megfésüli a haját fésüvel. Dobré diéta každé ráno učeše si vľasy hrebeňom. Mivel fésüli haját a jó gyermek?

Üč. Ha pedig megmosta az arcát, kezét és megfésülte a haját, keresi a kezét, megkeféli a ruháját. Megkefélted-e a nadrágot is?

Üč. A jó fiú csizmáját is kitisztítja reggel. Kitisztítottad-e ma reggel a csizmádat? Kitisztította-e Józsi a cipőjét? Ő nem tisztította ki. Az ő cipője sáros. Jeho topánky sú blatené. Milyen az ő cipője? Sáros-e a te csizmád is? A te csizmád nem oly fényes, mint a Károlyé.

Üč. Mikor megetted früstöködet (reggelidet), jöttél az iskolába. Keď zjedol si svoj fruštik, šiel si do školy. Én már vártalak. Te azt mondtad: „Jó reggelt kívánok.“ Dobré ráno viňujem. Károly is azt mondta-e? Bizony Károly nem mondta azt.

Opakovacie cvičenie.

Üč. Mit csináltál, mikor a tanterem ajtajához jöttél? (Učiteľ sám pomáha tým, že položí ruku na kľučku.) D. Megnyomtam a kilincset. Üč. Kinyitottad-e az ajtót? Bezártad-e azután? Levitted-e fejedről a kalapot? Hol vetted le fejedről a kalapot? Hová tetted kalapodat? Levitted-e a köpönyeget is magadról? Hová akasztottad fel köpönyegedet? Hányadik szegre akasztottad fel? Könyvedet hová tetted el? Tanultad-e azután a leczkét? Irtad-e a feladatot a palatáblára? Irta-e Miklós is? Láttad-e őt, mikor írta a feladatot? Tiszta volt-e az ő táblája, mikor a feladatot megírta? Hát te felrajzoltad-e azt a keresztet? Mutasd! Te is azt rajzoltad?

Mutasd meg! A kereszt jó, de palavessződ nem volt hegyes. Mutasd palavessződöt! Hegyes-e most? Bizony az nem hegyes. Itt van-e a késed? Hegyesítsd meg! Meghegyesítetted-e már? Nem hegyes az most sem. Mutasd késedet! Mit csinálsz? Késed nem éles, azért nem tudsz vele hegyesíteni. Mikor élesítetted késedet? Küld el megint a köszörűshöz. István-nak van-e most kése? Hová lett az ő kése? D. On ztratil svoj nůž. Uč. Ó elvesztette a kését. Hová lett az ő kése? Elvesztetted-e már te a könyvedet? Elvesztette-e Károly a palavesszőt?

28. Lekcia.

Činnosti.

(Minulý čas. — Pokračovanie.)

Látka: *voltam, voltál, volt; látogatni, mivelni, vigyázni, játszani; öröm, ész, szív, haszon, ma, tegnap, annyi, nál, nél, miért, azért.*

Názorné prevedenie.

Uč. Nekem van kalapom, de sapkám nincs. Van-e neked sapkád? Volt-e neked kalapod? D. Nekem volt kalapom.

Uč. Volt-e neked piros csizmád? Hát most milyen csizmád van? Tegnap volt neked szép irkád. Volt-e Gyurinak is szép irkája? Kié volt ez a toll? Kié volt ez a könyv?

Uč. Én ott voltam az asztalnál, most meg itt vagyok. Voltál-e te már ma a táblánál? Ma még nem voltál, de tegnap voltál. Volt-e Károly ma a számológépnél? Hát te voltál-e?

Uč. Józsi ma nincs az iskolában. Volt-e ő tegnap az iskolában? Miért nem volt tegnap Józsi az iskolában? D.

Józszi azért nem volt tegnap az iskolában, mert beteg. Voltál-e tegnap Józsinál? Miért nem látogattad meg? Prečo si ho nenavštvivil? Ki látogatta meg a beteg Józsit? Jól esik-e a betegnek, ha valaki meglátogatja?

Uč. Voltál-e ma az olvasótáblánál? Mit csináltál az olvasótáblánál? Čo si robil pri čítacej tabuli? D. (Slovensky.) Ja som čítal. Uč. Mondd: Én olvastam. D. Én olvastam. Uč. Olvastál-e ma te is, Károly? Te nem olvastál, te számoltál. Ki számolt még ma? Rajzolt-e ma Pista? Mit rajzoltál ma? Mutasd! Hát te, Mari, irtál-e már ma valamit? Mondd el, mit tanultál ma az iskolában? Szeretsz-e iskolába járni? Örülsz-e, hogy iskolába jársz? Mit csinálsz az iskolában? Sokat lehet-e az iskolában tanulni?

Uč. V škole vzdelávaš si srdce a rozum. Čo si vzdelávaš tu? (Dieťa odpovedá.) Uč. Po uhorsky povieme: Itt mívelem szívem, eszem. Mit mívelsz az iskolában?

Uč. A ki tanul, az annak hasznát is veszi. Kto sa učí, ten tomu aj užitok vezme. Te is hasznát veszed később a tanulásnak. Minek veszed hasznát, János? A jó gyermeknek azért öröm iskolába járni. Dobrému dietatu je preto radost do školy chodiť.

Ezt is versben tanuljuk meg.

Öröm iskolába járni,
Hol annyit lehet tanulni.
Itt mívelem szívem, eszem,
Tudom is, hogy hasznát veszem.

Opakovacie cvičenie.

Uč. Kelj fel a székedről! Mit csináltál? D. Én felkeltem a székről. Uč. Ül le székedre. Mondd, mit csináltál? Hozd ide a krétát. Tedd az asztalra. Hol volt az előtt a

kréta? Hol van most? Tedd vissza a táblára. Hová tetted a krétát? Ki tette a krétát a táblára?

Emeld fel könyvedet. Nyisd fel! Felnyitottad-e könyvedet? Felnyitotta-e József is? Most már lehet olvasni. János, olvass! Elég. Mit csinált János? Hangosan olvasott-e János? Ki tud még hangosabban olvasni?

Vedd le a fogasról a sapkát! Levetted-e! Tedd fejedre. Feltetted-e? Vedd le a fejedről. Levetted-e a fejedről? Tedd vissza. Hová tetted a sapkát?

Volt-e neked szép képed? Kinek adtad oda a szép képet? Odaadtad-e a könyvet is? Hol van a könyved? — Mari most Juli mellett ül. Ki mellett ült tegnap? Hát te mindig Zsuzsi mellett ültél? Ki mellett ültél azelőtt?

Pista ma víg fiú; sokat nevet. Nevetett-e Pali tegnap? Mit csinált ő tegnap? Miért sírt Pali tegnap? Mivel vágta meg Pali az ujját? Megvágta-e már te is az ujjadat? Nem vigyáztál, azért vágta meg az ujjadat. — Most bevégezzük a tanulást. Teraz skončíme učenie. Jól esett-e a tanulás? Mit csinálsz tanulás után?

**A tanulás jól esett,
Játszunk hát egy keveset.**

1. Učiteľ prevedie rozličné činnosti, potom v prvej osobe povie, čo robil. Dietky pomenujú to isté v tretej osobe. Na pr. *Uč. Én olvastam. D. Tanító úr olvasott.*

2. Jedno dieťa pri vedení učiteľa prevedie rozličné činnosti, druhý žiak k tamtomu obrátený v druhej osobe vraví, čo ten robí. Na pr. *Te emelled a fejedet.*

3. Jeden žiak káže, čo sa má robiť, druhý to prevedie a tretí alebo všetci vravia čo robil. Na pr. *Töröld le a táblát. Vyzvaný zotre tabuľu a tretí povie: Pali letörülte a táblát.*

29. Lekcia.

Stavänie domu.

(Minulý čas. — Pokračovanie.)

Látka: *kiabálni, ugrani, hajolni, mehet, építeni, elfelejteni, kérni, venni, billenteni, érinteni; hozzám, atya, bolt, levegő, pénz, kémény, szarv, lakó, elébb, akár, alig.*

Názorné prevedenie.

Uč. *Kezet tapsolásra fel! Tapsolj! egy—kettő—három! . . . Tapsoltál-e te, Erzsi? D. Én tapsoltam. Uč. Tapsolt-e Károly? Károly is tapsolt. Mindenki tapsolt. — Vigyázz! Számlálva tapsolj! Egy—kettő—három!*

Uč. *Mit csinált János? Szabad-e kiabálni? Kiabáltál-e te is? Te nem kiabáltál, te szépen beszéltél. Tudsz-e te is szépen beszélni? Most nem beszéltél szépen, mert nem beszéltél hangosan.*

Uč. *Károly, jöjj ki hozzám! Te is jöjj ki hozzám, Pista! Kijöttél-e már? D. Én már kijöttem. Uč. Hát Kálmán nem jött ki? Jöjj hát te is, Kálmán! Hány fiú van most itt? — Károly, írj egy szót a táblára! Fogd a krétát kezébe. Mit csináltál most? Irtál-e már? D. Most irok. Uč. Mit csináltál most? Irt-e József is? Te nem irtál, te olvass most a tábláról. (Po chvílke.) Mit csináltál most? Mit csinált József? D. József olvasott. Uč. Hangosan olvasott-e József? Tudsz-e te is hangosan olvasni? Menj most a helyedre, Károly! Mit csináltál most? Ül le a helyedre. Mit tettél most? Te is mehetsz, József; de szépen menj! — No Kálmán, te itt maradtál? Akarsz-e te is a helyedre visszamenni? De elébb csinálsz még valamit. Fordulj egyet jobb lúbadon! Skrútni sa*

na pravej nohe. *Mit csináltál? Tudsz-e te is a székben megfordulni? Fordulj! Szépen fordult-e Márton?*

Üc. Jőjj ki ide hozzám, János. Poskoč! Ugorj te is! Ugrottál-e? Mit csinált András? Nagyot ugrott-e? Ugorni tudsz, azt látom; de tudsz-e lehajolni? Poskočiť vieš, to vidim; ale či sa vieš zohnút? Mit csinált János?

Üc. Vigyázz! Mindenki hajoljon le az asztal alá. Lehajoltál-e, Samu? Lehajolt-e József is? — Keljetek fel! Vstaňte! Mit tettél most? Pali felkelt-e?

Üc. Szépen ülj! Nézz ide, én mozgok. Mozogsz-e te? Te nem mozogsz, de Pali mozog. Mozogtál-e te? Te is mozogtál, de Mari nem mozgott. Ő csendesen állt. Anna meg csendesen ült.

Opakovacie cvičenie.

Üc. Palatáblát asztalra fel! Feltetted-e a palatáblát az asztalra? Van-e itt palavessződ? Elhoztad-e otthonról? Hát neked nincs palavessződ? Hová lett a te palavessződ? Miért nem vettél palavesszőt a boltban? Nincsen pénzed? Kértél-e atyádtól? Nem kértél, az nem volt szép tőled; most nem tudsz rajzolni. Te a levegőben fogsz rajzolni. Most házat fogunk építeni. Ez itt a fundamentum. Felrajzoltad-e már a fundamentumot? A fundamentumra rajzolom a falat. Rajzold te is a falat. Felépítetted-e a falat? Csinálj most ide egy ajtót! Hány ajtó van itt? Most csinállok két ablakot. Csináltad-e már a két ablakot? Készen van-e már a ház? Még nincs készen, még valami kell. Mi kell még ide? A fedél kell még oda. Felrajzolom azt is. Rajzold fel te is! Mindenki! Készen van-e a ház? A ház fel van építve. Mit építettél azután? Mit rajzoltál ide a falba? Hány ablakot csináltál? Hány ajtót készítettél oda? Magas ajtót építettél-e? Mit tettél még a falra? De még elfelejtettem valamit. Mi lehet az? Van-e már min-

len a házon? Még hiányzik valami. Mi az? Még építetek idegy kéményt. Készen van-e már most a ház? A ház fel van pitve. Most törüld le. Letörülte-e?

Päť neznámych slov a výraz: „mentében“ vysvetliac, viči učiteľ dietky v nasledujúcom veršiku:

Ismerek egy kis házikót,
Abban egy kis szarvas-lakót.
Hogy ha e kis lakó megyen,
Akár csak egy lépést tegyen,
Az ember azt alig hiszi,
Házát mindig hátán viszi.
Ha mentében megbillented,
Avagy a szarvát érinted,
Behúzza magát a lakó.
Mondd meg mi ez a házikó?

30. Lekcia.

Týždeň.

(Budúci čas.)

Látka: *vasárnap, hétfő, kedd, szerda, csütörtök, péntek, szombat; nappal, éjjel, világos, sötét, este, délelőtt, délután, ludni, csinos, munka, gazda, telkes, termőföld, bor, áldani, munkás, élet, vidulás.*

Názorné prevedenie.

Üc. *Ma van kedd. Dnes je utorok. Mi van ma? Tegnapolt hétfő, tegnapelőtt vasárnap. Včera bol pondelok, predvčekom nedela. Mi volt tegnap? Mi volt tegnapelőtt? Holnap lesz szerda, holnapután csütörtök, csütörtök után péntek, éntek után szombat. Mi lesz holnapután? Mi lesz csütörtök, éntek után?*

Uő. *Most világos van, mert nappal van. Teraz je vidno, lebo je deň. Miért van most világos? A nappal után sötét lesz, akkor van éjjel. Mi lesz a nappal után?*

Uő. *Én most itt állok az asztal mellett. Ha tovább megyek jobbra, az ablaknál leszek. Hol leszek, ha jobbra tovább megyek? Ha megyek balra, a kályhánál leszek. Hol leszek, ha balra megyek? Te vasárnap nem leszesz az iskolában, mert akkor a templomban leszesz. Miért nem leszesz te vasárnap az iskolában? Nemsokára lesz dél, akkor otthon leszesz. Ha dél lesz nemsokára, hol leszesz te akkor? Mikor leszesz hát otthon?*

Uő. *Most nincs tentám (irkám, kendőm stb.), de lesz nekem, ha veszek. Mikor lesz nekem tentám? Neked sincs most palavessződ, de holnap már lesz. Mikor lesz hát palavessződ?*

Opakovacie cvičenie.

Uő. *Micsoda nap van ma? Micsoda nap volt tegnap? Hát tegnapelőtt micsoda nap volt? Mi lesz holnap, holnapután? Micsoda nap lesz csütörtök, péntek után? Hét nap tesz egy hetet. Melyik a hét első napja? Melyik a hét utolsó napja? . . . középső napja? Mi van most, mikor világos van? Mi lesz a nappal után? Mi van, a mikor felkelsz? (Reggel.) Mi van, a mikor aludni még? (Este.) Nappal tanulsz az iskolában. Lehet-e este is tanulni, a mikor sötét van? Hány óraker jössz reggel az iskolába? Ha az iskolából kimégy, akkor van: délelőtt. Hány óra lesz, mikor délelőtt kimégy az iskolából? Hány óraker jössz délután az iskolába? Hány óra lesz, ha kimégy délután az iskolából?*

Hány óraker leszesz ma otthon? Az iskolában lesz-e holnap Károly? Hát te itt leszesz-e? Hol leszesz te vasárnap? Hol lesz ez a könyv, ha ide teszem?

Van-e neked olvasókönyved? Van-e piros irkád? Ha nincs, lesz-e holnap? Lesz-e Palinak vasárnap új kalapja? Lesz-e neked új ruhád vasárnap? És tiszta inged lesz-e vasárnap? — Ez a fal most tiszta és fehér. Mindig tiszta és fehér lesz-e ez a fal? Volt-e neked szürke kabátod? Kinek adtad oda szürke kabátodat? Lesz-e neked oly szép tiszta irásod, mint Károlynak? Hát Zsuzsinak lesz-e oly csinos rajza, mint Erzsinek? Otthon leszesz-e ma este? Mit csinálsz majd odahaza? Kicsoda lesz még nálad? Elmegyen-e Juli is hozzád? Lesz-e ma torna-órád négykor? Lesz-e munka-órád? Szép kézi-munkád van-e már? Minő kézi-munkát készítesz most? Hát azelőtt mit készítettél már? Hány pár harisnyád van már? Hány pár harisnyád lesz, ha ez is készen lesz? — Nézz a falra! Látsz-e a falon képet? Volt-e ott azelőtt kép? Hol van most az a kép?

A te édes atyád gazda. Gazda akarsz-e lenni te is? A jó gazdának van egy egész telek földje. Dobrý gazda má celé sedenie zemi. Kinek egész telke van, az telkes gazda. Telkes gazda leszesz-e te is? A gazdának van jó termő földje. Gazda má úrodnú zem. Čo sa urodí gazdovi v zemi? Niekde sa i víno rodí, ba v zemi i zlato najdú. A földben terem bor, meg arany is. Mi terem a földben? Munka nélkül adja-e Isten a jó termést? Munka nélkül nem ad Isten semmit sem; de a munkás embert megáldja. Kit áld meg az Isten? Munkás élete van-e a gazdának? A munkás ember mindig víg. Víg ember-e a gazda is? A gazdának szíve is vidul. A munkás élet vidulást ad a szívnek. Mi ad vidulást a szívnek? Ad-e vidulást a lusta élet is? Víg-e a lusta ember?

**Gazda leszek, telkes gazda, ha mondom,
Termő földem, lesz jó borom, aranyom.
Isten áldja a jó embert, a munkást,
Munkás élet ad a szívnek vidulást.**

31. Lekcia.

Obed.

(Budúci čas. — Pokračovanie.)

Látka: *hagyni, bedugni, behunyni, kitalálni, figyelni, ebédelni, kapni, köszönni, teríteni, osztani; abrosz, tányér, villa, kanál, só, leves, hús, kenyér, főzelék.*

Názorné prevedenie.

Uč. *Én a kezemet fogom emelni.* (Nato dviha ruky.) *Most a kezemet le fogom bocsátani.* (Zpusti ruky.) *József, emeld fel a kezedet! Mit fogsz tenni? D. Én a kezemet fogom fel-emelni.* Uč. *Fel fogja-e emelni Károly? Hát te Samu, fel fogod-e emelni, ha nem vagy felszólítva?*

Uč. *Tedd a jobb kezedet bal válladra és monddad, mit fogsz tenni? D. Jobb kezemet bal vállamra fogom tenni.* Uč. *Vedd le kezedet a válladról! Levetted-e már? Tedd a kezedet nadrágod zsebébe. D. Én a kezemet nadrágom zsebébe fogom tenni.* Uč. *Keresd, mi van a nadrágod zsebében? D. Én keresni fogom, mi van a nadrágom zsebében.* Uč. *Megtaláltad-e ott a kést? Talán otthon hagyta? Otthon fogod-e hagyni holnap?*

Uč. *Károly, hozd ki rajzodat. D. Én ki fogom hozni rajzomat.* Uč. *Ki fogod-e te is hozni a rajzot? Hozd ki! Ki fogja még kihozni a rajzot? Jól van; hozd ki te is. Én meg fogom nézni a rajzokat. Károly rajza szép és tiszta. Marczit szebb, de nem oly tiszta. Tisztán fogod-e ezentúl csinálni? Andrisé a legtisztább.*

Uč. *Tedd most rajzodat az asztalra! Az asztalra fogod-e te is tenni rajzodat? Károly is ide fogja tenni. Huny-*

játok be szemeteiket! Én most el fogom tenni a rajzokat. Ki fogod-e találni, hová teszem? Ki fogja-e Mari találni, hová tettem? Nyisd ki szemedet! D. Én ki fogom nyitni szememet. Uő. Hol vannak a rajzok? Te kitaláltad.

Uő. Tanítás után haza fog menni minden gyermek. Te is haza fogsz-e menni? Hány óra lesz, mikor haza fogsz menni? Fogod-e otthon a délutáni leczkét tanulni tizenkettőig?

Uő. Tizenkét óraker van dél. Délben van az ebéd. Mikor van dél? Mi van délben? Az asztalon van akkor abrosz, tányér, kanál, kés, villa. Ott van a sótartó és a víz is. Mi van délben az asztalon? Édes anyád behozza a levest, húst és főzeléket; édes anyád kiosztja a kenyeret. Ki hozza be a levest? Mit hoz még édes anyád az asztalra? Kicsoda osztja a kenyeret?

Opakovacie cvičenie.

Uő. Én bedugom a füleimet. Dugd be, József, a füledet! Én be fogom dugni a füleimet. Fogja-e most József az én szavamat hallani? Vedd le kezedet a füledről! Fogod-e most az én szavamat hallani? Fogja-e a siket az éneket hallani? Siket vagy-e te? Te nem vagy siket, de nem tudsz szépen figyelni a tanítóra. Én tegnap egy fiúcskát láttam; az nem lát semmit sem. Ő vak. Fogja-e a vak a szép képet látni?

Tanítás után minden gyermek haza fog menni. Haza fogsz-e te is menni? Hány óra lesz, mikor haza fogsz menni? Tizenegy óra lesz. Fogod-e otthon a délutáni leczkét tanulni? Ha a leczkét megtanultad, mit fogsz csinálni tizenkettőig? Mikor van az ebéd? Hány óraker ebédelsz? Te fogod-e otthon ma az asz'alt teríteni? Mit fogsz először az asztalra tenni? Milyen színű az abrosz? Szép-e a piszkos abrosz? Mit fogsz azután az abroszra tenni? Hány tányért fogsz az

asztalra tenni? Kinek lesz az első, második, harmadik tányér? Mit fogsz minden tányér mellé tenni? Az asztalon lesz-e már minden? Mit kell még az asztalra tenni? (Sót, vizet.) Ha már meg van terítve az asztal, ki mellé ülsz? Ki mondja az imádságot? Hogy mondod?

**Uram Jézus légy vendégünk,
Áldd meg, a mit adtál nékiünk.**

Mit ad édes anyád neked ebédre? Szereted-e a levest, a húst, a főzeléket? Kapsz-e kenyeret is a húshoz? Jó-e a kövér hús kenyér nélkül? Pénteken is húst kapsz-e ebédre? Mit kapsz pénteken hús helyett? Szereted-e a tésztát? Ki adja neked az ebédet? Hát édes atyád- és anyádnak ki adja? Mondasz-e szép imát ebéd után? Hogy imádkozol?

**A ki ételt, italt adott,
Annak neve legyen áldott.**

Megköszönöd-e édes atyádnak (anyádnak) is az ebédet? Segítsz-e azután mindent eltakarítani az asztalról? Segítsz-e édes anyádnak főzni is? Tudsz-e már levest habarni? Hát sütni tudsz-e már? A jó kis gazdasszony mindent megtanul édes anyjától. Tudsz-e már harisnyát kötni? Hát fonni és varrni fogsz-e tanulni? Asztalt teríteni tudsz-e már? Hát a szobát te takarítod-e mindennap? Derék kis gazdasszony vagy hát te! — Tanuljunk most egy verset a kis gazdasszonyról.

**Tudok kötni, fonni, varrni,
Sütni és levest habarni;
Takarítani szépen, frissen,
S ha megsegít a jó Isten,
Jó gazdasszony leszek ám,
Épen, mint édes anyám!**

32. Lekcia.

Mesiace. Štyri čiastky roku. Číslovky.

Látka: egy—száz, első—századik; ünnepnap, hétköznap, hónap, esztendő, tanév, -ig, karácsony, husvét, pünkösd, ujév, évszak, tavasz, ősz, gyümölcs, pár, kezdet, vég, folytatni, fürdeni, szánkázni, beáll, megjelen, páros, páratlan, töméntelen.

Názorné prevedenie.

Üč. Megszámlálom, hányan vagytok itt az iskolában. Počítam, koľko vás je tu v škole. Egy, kettő, három, négy . . . tíz, tizenegy . . . tizenkilencz, husz. Hány tanulót számláltam eddig? Számláld meg te is huszig. — Most folytatom. Teraz pokračujem. Huszonegy, huszonkettő . . . harmincz, harminczegy . . . negyven . . . ötven . . . hatvan . . . hetven . . . hetvennégy. Ezen iskolában 74 tanuló van. — Tovább számlálok százig. Čítam ďalej po sto. Hetvenöt . . . nyolczvan . . . kilenczven . . . száz. Ki tud egytől százig számlálni? Folytasd, Pali! Folytasd, Erzsi! Ki fogja most száztól lefelé mondani a számokat? Mondjad a páros számokat felfelé, lefelé! Mondjad a páratlan számokat felfelé, lefelé!

Üč. Te vagy az első, Péter a második, Gyuri a harmadik . . . tizenegyedik, tizenkettedik, tizenharmadik . . . huszadik . . . harminczadik . . . hetvenedik . . . hetvennegyedik. Hét nap tesz egy hetet. Sedem dní je jeden týždeň. A hétnek első napja a vasárnap, ez ünnepnap; második napja a hétfő . . . hetedik napja a szombat. Ez a hat nap hétköznap. Milyen nap a vasárnap? Milyen a többi hat nap? Négy hét együtt egy hónap. Tizenkét hónap tesz egy esztendőt. Egy esztendő-

ben van 12 hónap, vagy 52 hét. Minden hónapnak van neve. Az esztendő első hónapja januárus, második hónapja februárus, harmadik hónapja márczius, negyedik hónapja . . . tizenkettedik hónapja deczember. Egy hónapban van harmincz nap. Most deczember hónapja van. A mai nap deczember 15-ik napja.

Üč. A tanév kezdete szeptember elsején és vége június 30-án van. Začiatok školského roku je 1-ho septembra a koniec 30-ho júna. Mikor van a tanév kezdete? Mikor van vége?

Üč. Deczember 25-én van a szép karácsony-ünnep. 25-ho decembra sú krásné vianočné sviatky. A jó gyermek karácsonykor szép karácsonyfát kap. Mikor van karácsony ünnepe? Mit kap a jó gyermek karácsonykor? Kaptál-e már te is karácsonyfát?

Üč. Január elsején van újév napja; aprilisban van husvét, és májusban pünkösöd ünnepe. Egy esztendőben négy évszak van: tél, tavasz, nyár, ősz.

Opakovacie cvičenie.

Üč. Számlálj egytől százig felfelé — lefelé! Mondd a páros számokat felfelé — lefelé! Kezdd egynél és adj hozzá mindig hármat! $1+3=4$, $4+3=7$, $7+3=10$ atđ. To isté s pridávaním 4, 5 . . . 10.

Üč. Mondd a tizes számokat százig. Vrav desiatky po sto. Hány egyes van egy tizesben? Hány tanuló van az iskolában? Hányadik vagy te ezen padban? Hányadik golyót mutatom a számológépen? Hány napja van egy hétnek? Mi a neve a hét első, második . . . hetedik napjának? Melyik nap ünnepnap? Melyik hétköznap? Hány hét van egy hónapban? Hát egy esztendőben hány hét van? Hány hónapja van egy esztendőnek? Tudod-e minden hónapnak a nevét elmondani? Mi a neve az első . . . tizenkettedik hónapnak? Milyen hónap

van most? A hónap hányadik napja van ma? Mikor van karácsony ünnepe? Mit kap karácsony ünnepére a jó gyermek? Mit kaptál te karácsonykor? Január hányadik napján van újév? Melyik évszakban van karácsony és újév? Meleg idő van-e télben? Károly, mit szeretsz télben csinálni? Szeretsz-e te is szánkázni, Pista? Mely hónapban van húsvét ünnepe? Mely évszakban van pünkösd ünnepe? Lehet-e pünkösdkor is szánkázni? Miért nem lehet pünkösdkor szánkázni? Mit szeretsz jobban, a telet-e vagy a tavaszt? Hát nyárban meleg van-e? Jársz-e fürdeni nyárban? Kivel jársz fürdeni? Jól esik-e neked a fürdés? Szabad-e ősszel fürdeni? Milyen idő van már ősszel? Melyik évszak után jön az ősz? Ősszel van a fákon töméntelen sok gyümölcs. V ja-seň je na stromoch nesmierne množstvo ovocia. Szereted-e a gyümölcsöt? Jó-e sok gyümölcsöt enni? Egészséges-e a gyümölcsre vizet inni? Melyik évszak jön az ősz (a tél, a tavasz) után? Mi van a tavasz (a nyár, tél, ősz) előtt?

Nagyon szeretem a telet,
 Kivált ha szánkázni lehet.
 A tavasznak nincsen párja,
 Azt mindenki alig várja.
 Beh jó, mikor beáll a nyár,
 Minden ember fürdeni jár;
 Hát még az ősz, ha megjelen,
 Gyümölcs van ám töméntelen!

33. Lekcia.

Škola. — (Množný počet.)

Látka: *vagyunk, vagytok, vannak; megbecsülni, rongálni, vesztegelni, élni; fenék, mappa, földgömb, szorgalom, széükséges, erős, gyenge, munkás.*

Názorné prevedenie.

Uč. *Hová jársz te tanulni? Mi az, a hová te tanulni jársz? Hol vagy te most?*

Uč. *Hol vagytok ti most? Kde ste vy teraz. Povedzte: Mi a tanteremben vagyunk. (DD. opakujú.) Uč. Sokan vagytok-e a tanteremben? D. Mi sokan vagyunk a tanteremben. Uč. Hányan vagytok a tanteremben? D. Mi a tanteremben hetvennégyen vagyunk.*

Uč. *Itt vannak a fiúk, ott meg a leányok. Hol vannak a fiúk? Hol vannak a leányok?*

Uč. *A tanterem az iskolaépületben van. Hol van a tanterem? Hány fala van a tanteremnek? Hol van a tanterem padlója? . . . padlása? Hol van az ajtó? Hol vannak az ablakok? Mibe van az ajtó becsinálva? Falba vannak-e becsinálva az ablakok is?*

Uč. *Hol van a fekete tábla? a fogas? Milyen tárgyak vannak a fogason? Vannak-e a fogason kalapok? Hát kendők vannak-e? A falon vannak-e az olvasótáblák is?*

Uč. *Melyik szegletben van a kemencze? Hol van az asztal? Vannak-e az asztalban könyvek? Hol van az almáriom? Mi áll az almáriom fenekén? Taneszköz-e a földgömb? Taneszközök-e az irkák is? Vannak-e az almáriomban író tollak is? Hát a kártyabetük hol vannak? Ott vannak-e a rajzok? Hol vannak a képek? Taneszközök-e a képek? Taneszközök-e az iskolai padok? Milyen bútorok vannak még itt a tanteremben? Szükséges dolog-e a tábla, a mappa? Hát az asztal, a szék szükséges bútorok-e?*

Uč. *Szabad-e ezeket rongálni? Či tieto svobodno je kazit'. Jó fiú-e az, a ki mindent rongál?*

Uč. A jó fiú semmit sem rongál az iskolában, ő megbecsüli ezeket a tárgyakat.

A mi van az iskolában,
Az mind szükséges dolog,
Asztal, tábla, mappa, szék és
Mindenféle bútorok.
Jó fiú (leány) szeret tanulni
S megbecsüli ezeket;
Rossz fiú (leány), ki mindent rongál,
Mert tanulni nem szeret.

Opakovacie cvičenie.

Uč. Hol vannak a falak? Magasak-e a falak? Szélesek-e a falak? Fehérek-e a falak? Milyenek a falak? Mondd egyszerre! D. A falak magasak, szélesek és fehérek. Uč. Magasak-e az ablakok is? Olyan szélesek-e az ablakok, mint az ajtó? — Milyen színűek ezek a golyók? Lehetnek-e a golyók feketék is? — Ezek a fiúk erősek. Erősek-e ezek itt? Erősebbek-e a fiúk, mint a leányok? Lehetnek-e a leányok erősebbek, mint a fiúk? Erősek-e a beteg emberek is? Milyenek a beteg emberek? (Gyengék.) Lehetnek-e a beteg emberek munkások? Hát a rest tanulók munkások-e? Szabad-e az iskolában restnek lenni?

Az iskolában nem szabad vesztegelni. Mit nem szabad az iskolában tenni? Fogsz-e te az iskolában vesztegelni? Az iskola a szorgalmas tanulók számára van, nem pedig a restek számára. Škola je pre pilných žiakov a nie pre lenivých. Kiknek számára van az iskola? A resteknek van itt e hely? Szorgalmas-e Pali? Szorgalmas-e Juli? Itt mindenki szorgalmas. Itt szorgalom kell. Mi kell itt? Nézz körül, látsz-e itt hanyag tanulót? Itt mindenki a munkának él. Tu každý práci žije. Te is akarsz-e munkás lenni? Te is élsz-e a munkának? Örülsz-e te is, ha szorgalmas voltál?

A ki szorgalmas, azt szereti apja, anyja, tanítója és minden ember. Akartok-e tik is szorgalmas és munkás gyermekek lenni? Tanuljátok meg a munkás gyermekek dalát.

Munkára fel! ne vesztegclj!
Nem resteknek van itt e hely,
Itt szorgalom kell, nézz körül,
Minden munkának él s örül.

34. Lekcia.

• Školská budova.

(Majetkové prípony. Jeden majetok a viac majiteľov.)

Látka: *folyosó, szoba, konyha, kamara, pincze, háztető (fedél), gerenda, lécz, zsindely, kő, téglá, udvar, istálló (ól) galambdúcz, tyúkketrecz, fatartó, — külső, belső.*

Názorné prevedenie.

Uč. Ez a mi tantermünk. Kinek a tanterme ez? (DD. odpovedajú.) Uč. Hol van a mi nagy képünk? Itt van-e a ti képetek is?

Uč. Kinek a padja ez? D. Ez a mi padunk. Uč. Melyik a ti padotok? Hányadik az ő padjuk? Hol van a mi táblánk? Ott van-e az ő táblájuk is?

Pri majetku tretej osoby učiteľ vždy na tých žiakov ukáže, ktorým otázna vec patrí.

Uč. Kinek a tanterme ez? D. Ez a mi tantermünk. Uč. A tanterem része az iskolai épületnek. Minek a része a tanterem? (DD.) Uč. Nézzük meg, milyen részei vannak az iskolai épületnek? A tanterem előtt van a folyosó. Mi van a tanterem előtt? A folyosótól jobbra (balra) vannak a tanítói szobák. Mik vannak a tanteremtől jobbra (balra)? Az első

nagyobb, a második kisebb. Milyen az első szoba? Milyen a második? A tanítói szobák mellett van a konyha. Mi van a tanítói szobák mellett? A konyha mellett van egy kis kamara. Mi van a konyha mellett? A kamara alatt van még egy pincze. Mi van még a kamara alatt?

Uč. Nevezd meg az iskolaépület részeit. (Deti pomenujú jich.) Uč. Az iskolai épület áll külső és belső falakból. Miből áll az iskolai épület? Melyek a külső falak? Melyek a belső falak?

Uč. A falakon van a háztető vagy fedél. A fedél áll gerendákból, lecezekből, fa- vagy cserépszindelyből. Mi van a falakon? Miből áll a házfedél? Miből vannak a gerendák, a lecek, a zsindely?

Uč. Miből vannak a falak építve? D. A falak kőből és téglából vannak építve. Uč. Ha a falak kőből vannak építve, az kőház. Milyen ház a mi iskolánk? Lehetnek-e a falak fából építve? Milyen ház az, hol a falak fából vannak? Fából van-e a ti házatok vagy kőből? A ti házatok is kőből van-e? Miből van az ő házuk építve?

Uč. Az iskolai udvarban vannak kisebb épületek is. V školskom dvore sú i menšie budovy. (DD. opakujú.) Uč. Mondd meg, milyen épületek vannak az iskolai udvarban? (Deti pomenujú jich slovensky, učiteľ povie uhorské názvy tých budovísk a jednoduché vety shrnie nato dovedna.) Uč. Most mondd egyszerre, milyen épületek vannak az iskolai udvarban? D. Az iskolai udvarban van a fatartó, az istálló (ól), tyúkketrecz, galambdúc.

Opakovacie cvičenie.

Uč. Nevezd meg az iskola-épület részeit! Ha bejössz a folyosóra, jobbra esik-e a tanterem vagy balra? Merre vannak a tanítói szobák? Hány tanítói szoba van az iskolai épület-

ben? Hány ablak van a nagyobb szobán? Hány a kisebbben? Nagy-e a konyha? Mi mellett van a kamara? Mi van a kamara alatt? Milyen falakból áll az iskolai épület? Hány külső (belső) fala van az iskolai épületnek? Miből vannak készítve a falak? Miből lehetnek még a falak készítve? Milyen ház az, mely kőből van készítve? Milyen ház az, mely fából van készítve? Miből van készítve a mi iskolánk? Mi van a falakon? Hosszúak-e a gerendák? Milyenek még a gerendák? Lehetnek-e a gerendák vékonyak? Vastagok-e a leczek is? Szélesek-e a zsindelyek vagy keskenyek? Alacsony-e vagy magas a mi iskolánk? Vannak-e alacsony házak? Alacsony-e a ti házatok? Szépek-e az alacsony házak? Szárazak-e az alacsony házak? Jó-e alacsony szobákban lakni? Lehetnek-e az alacsony szobák világosak? Lehetnek-e egészségesek? Egészséges-e a ti szobátok? Hát ez a mi tantermünk egészséges-e?

Vannak-e az udvarban is épületek? Mondd, mily épületek vannak az udvarban? Nagy-e a fatartó? Van-e benne sok fa? Micsoda épület van a fatartó mellett? Hol van a galambdúc? Magasabb-e a tyúkketrecz, mint a galambdúc?

35. Lekcia.

Domáca zver.

Látka: tehén, birka, kutya, kecske, ló, számár, tyúk, rucza (kacsa), liba, galamb, állat, tej, gyapjú, ór, szekér, toás, teremtmény, hű, szelid, bántani, kínozni, üldözni, őrizni.

Názorné prevedenie.

Učiteľ na dvore alebo na prírodopisnom obraze ukazuje žut naznačenú zver a cvičí dietky v jej pomenovaní.

Uč. *Tud-e az asztal magától mozogni? Ői sa stól mōže sám od seba pohybovať. Hát a kép, (a szék, a számológép) mozog-e magától? Mozog-e a tehén, a kutya, a ló? A mi magától mozog, az állat.*

Uč. *A tehén állat. Mi a tehén? Miért mondod a tehenet állatnak?*

Uč. *A tehén ad nekünk tejet és húst. Krava dáva nám mlieko a mäso. Mit ad nekünk a tehén?*

Uč. *A tehén tehát hasznos állat. Milyen állat a tehén? Miért hasznos állat a tehén? Szereted-e a tehén tejét? Hát a tehén húsát szereted-e?*

Uč. *Ad-e nekünk a birka is tejet és húst? Oly jó-e az, mint a tehén teje és húsa? Mit ad még a birka tavasszal és ősszel? (Gyapjút.)*

Uč. *A gyapjúból posztót csinálnak. Z vlny súkno robia. Mit csinálnak a gyapjúból? Hát a posztóból mit csinálnak? Ad-e nekünk más állat is gyapjút? Van-e még más oly hasznos állat, mint a birka? Azért mondjuk: nincsen párja a birkának. Minek nincsen tehát párja? Miért nincsen párja a birkának?*

Uč. *Mondjuk azt most versben:*

**Beh hasznos állat a tehén,
Tejét, húsát szeretem én.
Nincsen párja a birkának,
Gyapjából posztót csinálnak.**

Uč. *Te reggel és ebéd után mindennap iskolába jössz Édes apád elmegy munka után, édes anyád sem maradhat otthon. Ki őrzi akkor a házat. Kto vtedy stráži dom? (Odpověď.) A kutya házunk őre. Mi a kutya? Minek az őre a kutya?*

Uč. *A kutya a gazdájához mindig hű. Pes je k svojmu gazdovi vždi verný. Milyen a kutya? Kihez hű a kutya?*

Uč. *Milyen állat ez itt? — Ad-e a kecske is tejet? Jó-e a kecske teje? Ad-e a kecske gyapjút? A kecske szőrt ad. Abból készítenek pokróczot. Zo sisti kozej koberce hotovia. Mit készítenek a kecske szőréből?*

Uč. *Mi ez a szép állat? — A ló húzza a szekeret. Mit húz a ló? Megy-e a szekér ló nélkül?*

Uč. *Húzza-e a szamár is a szekeret? Gyorsan húzza-e a szamár a szekeret vagy lassan? A szamár ugyan lassan húzza a szekeret, azért mégis segít az embernek. A szamár is hasznos állat. Ő sokat ér. On je mnoho hoden.*

A hü kutya házunk öre,
Kecskének jó teje, szöre;
Ló nélkül nem megy a szekér,
Hej a szamár is sokat ér!

Uč. *A tyúkok és ruczák (kacsák) is hasznos állatok. Ezek adnak tojást. Tieto dávajú vajeia. Mit adnak a tyúkok és ruczák? Csak tojást adnak-e a tyúkok és ruczák?*

Uč. *Hasznos állatok-e a libák is? A libák tollukkal használnak. Mivel használnak a libák?*

Uč. *Mivel használ a galamb? A galamb nem ad husával nagy hasznót; de azért szereti mindenki, mert a galamb nem bánt senkit és szelid állat. Holub svojim mäsem nedonáša veľký užitok, ale preto má ho každý rád; lebo holub neublíži nikomu a je krotký zver. Milyen állat a galamb? Bánt-e a galamb valakit? Akarsz-e te is oly szelid lenni, mint a galamb? Fogsz-e valakit bántani? A galamb is arra tanít Légy szelid és ne bánts senkit. Mire tanít a galamb?*

Tyúkok, ruczák tojást adnak,
Libák tollukkal használnak.
Szelid galamb arra tanít:
Légy szelid és ne bánts senkit.

Uč. *A tehén, ló, kutya... mind a háznál laknak. Azért házi állatok. Milyen állat a tehén, a birka, a kutya?*

Uč. A házi állatokat az Isten teremtette. Domácu zver Pán Bôh stvoril. Ki teremtette a házi állatokat? Minden házi állat az Isten teremtménye. Každé domáce zviera je božie stvorenie. Kinek a teremtménye minden házi állat? Hasznos teremtmények-e a házi állatok? Azért az állatokat becsülni kell, nem pedig üldözni vagy kínozni. Preto zver šetrit treba a nie prenasledovať ju alebo trápiť.

**Házi állatok mindezek,
Igen hasznos teremtmények.
Én valamennyit becsülöm,
Nem kínozom, nem üldözöm.**

Teraz nepretrženým poriadkom poevičíme dietky v tomto celom verši.

Opakovacie cvičenie.

Uč. Milyen állatok laknak a ház körül? Nevezd meg a házi állatokat te is! Hány lába van a tehénnek (a kutyának, lónak, szamárnak)? Hány lábú állat a tehén? Mely állatoknak van négy lábuk? Hány lábú állatok ezek? Van-e a tyúknak (libának, ruczának) is négy lába? Hány lába van a tyúknak? Hány lábú állatok a tyúkok? Nevezd meg a kétlábú házi állatokat! Hasznosak-e a házi állatok? Mivel használ a tehén az embereknek? Mit ad nekünk a birka? Milyen a gyapjú? Mit csinálnak az emberek a gyapjúból? Ad-e a kecske is gyapjút? Mivel használ a kecske? Hasznosabb állat-e a kecske, mint a birka? Mit adnak a tyúkok (a ruczák, libák)? Adnak-e a tyúkok húst is? Jó-e a tyúk húsa? Hát a rucza húását szereted-e?

Melyik a legnagyobb házi állat? Melyik a legkisebb? Mondj nekem egy igen szelid házi állatot. Mire tanít a galamb? Melyik a legszebb házi állat? Melyik tetszik nektek legjobban? Milyen szőre van a lónak? Van-e nektek lovatok?

Hány lovatok van? Tart-e édes apád teheneket is? Hány tehenetek van nektek? Milyen színű tehenetek van nektek? Láttál-e veres (barna) tehenet? Veres-e a tietek? Kié veres még? — Van-e nektek libátok? Sok libátok van-e? Milyen a liba tolla? Szébb-e a rucza tolla, mint a libáé? — Ki teremtette a házi állatokat? Kínózod-e te az állatokat? Megbecsüli-e a jó gyermek a házi állatokat? Tudod-e a verset a házi állatokról? Mondd el!

1. *Mondd, mit tudsz a) a tehén, b) a birka, c) a kutya d) a kecske, e) a ló, f) a szamár, g) a tyúk, h) a rucza, i) a liba, k) a galambról?*

2. *Mondd el, milyen teremtmények a házi állatok s hogy kell velök bánni?*

36. Leckia.

Pes.

Látka: fark, köröm, nagyság, étel, patak, idegen, hosszúság, lekonyult, bozontos, különböző, némelyik, ugatni, fedni.

Názorné prevedenie.

Uč. Mutatok nektek valamit. Mindnyájan ismeritek már. Mi ez itt? Milyen állat a kutya? Miért házi állat a kutya? Mit őriz a kutya? Mi tehát a kutya, ha a házat őrzi? D. A kutya házunk öre. Uč. Csak nappal őrzi-e a kutya a házat? Mikor őrzi tehát a kutya a házat?

Ha idegen ember jön a házhoz, a kutya ugat. Keď cudzi clovek prichádza k domu, pes breše. Mit tesz a kutya, ha ide-

gen ember jön a házhoz? Mikor ugat a kutya? Milyen hangot tud a kutya adni?

Uč. Nézzük már most a kutya részeit. Micsoda része ez a kutyának? D. Az a kutyának a feje. Uč. Micsoda része ez . . . ez . . . atd.? Most mondjátok el, melyek a kutyának főbb részei? D. A kutyának főbb részei: a feje, nyaka, törzse, farka, lábai.

Takými primeranými otázkami vyvinie učiteľ i nasledujúce vety, jako opis jednotlivých čiasťok psa. Neznáme slová voždy i v materinskej reči povie a cvičí v nich. Keď sú dietky už sbehlé pomocou otázok v opisovaní každej čiastky, učiteľ celý opis v súhne opakuje, t. j. prebraté vety v tom istom poriadku ešte raz rozpráva a potom opis ten vyrozprávať dá i skrze deti, použijúc pri tom vždy už či živého psa, či obraz takého.

A kutya feje hosszúkás. Az orra lapos. Szemei kerekék. Fülei hegyesek, némelyiknél lekonyultak. A kutya dereka (törzse) hosszú s elül vastagabb, hátul vékonyabb. A farka is hosszú. Lábai vékonyak. Az első lábain van öt-öt, a hátulsón négy-négy hegyes köröm. (Po prebratí opakovanie v súvislosti.)

A kutya teste szőrrel van fedve; szőre vagy sima vagy bozontos. Vannak fehér, fekete, veres, barna, tarka szőrű kutyák. Nagyságuk különböző, mert vannak kis és nagy kutyák. A kutya szereti a húst, kenycret s más ételeket. (Po prebratí opakovanie v súvislosti.)

V nasledujúcej rozprávke sa nachádzajú nové slová: *patak, éber, megmenteni*. Učiteľ predbežne primeranými vetami pocvičí v nich deti a tak vypráva rozprávku, pri čom pomocnými otázkami privedie deti k tomu, že v jich odpovediach obsažené budú všetky vety rozprávky. Naposledy vyprávajú deti v súvislosti celú rozprávku.

Egy hat éves fiúnak, Miskának, volt egy kis kutyája, mely mindig vele járt. Egyszer Miska kiment a patakhöz. A mint a pataknál játszott, beleesett a vízbe. A kis kutya meglátta ezt s utána ugrott a vízbe, szájával megfogta Miska ruháját s kihúzta a vízből. — A kis kutya megmentette Miska életét.

A kutya éber és hű állat.

Opakovacie cvičenie.

- 1. Nevezd meg a kutya testének főbb részeit!*
- 2. Mondd, milyen a kutyának mindenik testrésze?*
- 3. Mondd, milyen a szőre, színe, nagysága, és mit szeret a kutya enni?*
- 4. Beszélj el, mit tett a Miska kutyája?*
- 5. Mondd, mit tudsz a kutyáról?*

37. Lekcia.

Köñ.

Látka: lábszár, sörény, széna, abrak, kocsi, eke, borona, ostor, paripa, tréfa; pej, fakó, tarka; vinni, hajtani, óhajtani, jóllakott.

Názorné prevedenie.

Üč. Mi ez, a mit itt lerajzolva mutatok? Számláljátok el egyes főbb részeit, a mint mutatom a rajzon! D. A ló részei: a feje, nyaka, törzse, farka és lábai. Üč. Számláljátok most el a fejnek részeit és mondjátok meg, milyenek azok! D. A ló fején van két hegyes fül, két nagy szem, a lapos homlok, két orrlyuk és a száj. A szájában vannak nyelve és fogai.

Nasledujúce vety sa najprv po jednej preberú a potom sa jich obsah v súvislosti opakuje.

A törzsén van háta, két oldala és hasa. A lónak van négy lába és egy hosszú farka. A lábak részei: a felső láb-szár, a térd, az alsó lábszár és annak a végén egy nagy köröm. (Opakovanie v súvislosti.)

A lovat némely helyen rövid, némely helyen hosszú szőr fedi. Rövid szőr fedi a fejét, nyakát alúl és mindkét oldalról, a törzsét és lábait. Hosszú szőr fedi a nyakát felül végig, s ennek a neve sörény. Hosszú szőre van még a farkán is. — A ló szőre lehet fehér, szürke, fekete, pej, fakó, sárga. Vannak tarka lovak is. (Opakovanie v súvislosti.)

A ló szereti a szénát és az abrakot. Ha jól lakott, húzza a szekeret, kocsit vagy a gazda ekéjét, boronáját. Néha az embert a hátán viszi. A ki lóháton ül, az nem jár gyalog. A lovat ostorral hajtják. (Opakovanie v súvislosti.)

A kis tanuló is szereti a lovat. Neki van paripája. Ez fából van. Arra ráül tréfából s ez úgy viszi, a mint ő akarja vagy óhajtja. A faparipa nem kér szénát, abrakot, mert az mindig jóllakott. Ilyen ló való aztán a kis tanulónak.

Po opakovaní tohto poslednieho odseku a celého opisu, na základe nápovedi naučia sa dietky nasledujúci veršík.

Kis lovag.

Ember vagyok, de kicsiny,
Gyalog járok, nem kocsin.
Van ugyan egy paripám,
Ezt adta édes apám.

E paripa van fából,
Ráülök úgy tréfából,
Kis ostorkával hajtom,
Ugy viszen, mint óhajtom.

Nem kér szénát, abrakot,
Mert ő mindig jóllakott.
Ez aztán ám a jó ló,
Kis tanulónak való.

Opakovacie cvičenie.

1. *Mondd el a ló testének főbb részeit!*
2. *Mi van a ló fején?*
3. *Milyen a ló törzse, lábai, farka s melyek ezek főrészei?*
4. *Milyen a ló szőre?*
5. *Mit eszik a ló s mivel használ az embernek?*
6. *Mit tudsz a paripáról?*
7. *Mondd el a verset a kis lovagról.*

38. Lekcia.

Krava.

Látka: *szaru, tölgy, gerincz, fű, burgonya, vaj, turó, szappan, szappanos, táplál.*

Názorné prevedenic.

Prevedenie tejto lekcie je to isté, ako pri dvoch predchádzajúcich; preto v tejto a v dvoch nasledujúcich sa iba výsledok učenia, totiž k cvičeniu potrebné, potom ale ako celok v súvislosti vyrozprávať sa majúce vety podávajú.

A tehén házi állat. A tehénnek van feje, nyaka, dereka vagy törzse, farka és négy lába.

A fején van két orrlyuka, szája, a szájában van a, nyelve és fogai, a fején továbbá homloka, két szeme, két füle két szarva.

A derekán van gerince, két oldala, hasa és tőgye. A lábak részei: a felső lábszár, a térd, alsó lábszár és mind-egyik lábán két-két köröm.

A tehén feje nagy. A tehén homlok: lapos. A tehén szarvai görbék. A tehén nyaka lapos. A tehén törzse vastag. A tehén farka bojtos.

A tehén teste szőrrel van fedve. Vannak fehér, fekete, veres, barna és tarka tehének.

A tehén eszik füvet, szénát, szalmát, burgonyát, sót. A tehén táplálja az embert tejjével, vajával, turójával és húásával. Zsirjából készít a szappanos gyertyát és szappant. Bőréből ad nekiünk csizmát, szarvából fésűt. A tehén segít a gazdának s húzza az ekét, boronát és a szekeret. A tehén igen hasznos házi állat.

Jó a tehén, mert táplál
Tej, vaj és turóval,
Szappanos gyertyát csinál
És szappant zsirjával.
Sok jó ételt húsból,
Bőréből ad csizmát,
Fésű lesz a szarvából,
Húz ekét, boronát.

Opakovacie cvičenie.

Micsoda a tehén? Milyen állat a tehén? Melyek a tehén testének főbb részei? Milyen részei vannak a tehén fejének? Milyenek azok? Melyek a főbb törzsrészek? Milyen részei vannak a tehén lábának? Melyik van legfelül? Melyik legalúl? Hány köröm van egy-egy lábón? Milyenek a lábrészek? Mit szeret a tehén enni? Mily táplálékot ad a tehén az embernek? Mikor kapsz te édes anyádtól tejet? Mit kapsz te még früstökre a tejhez? Szereted-e a tejet? Hát a vaját szereted-e? Mikor kapsz vajás kenyeret? Kell-e a vajás ke-

nyérhez só is? Hát a tejhez kell-e só? Mihez kell még a só? Mit készítenek a tehén húsból? Jó-e a kemény hús? Milyen színe van a húsnak? Mit készítenek a tehén zsírjából? Ki készíti a gyertyát és szappant? Mikor szükséges a gyertya? Mire használjuk a szappant? Mi lesz a tehén bőréből? Ki készíti a csizmát, a czipőt? Mire használják a tehén szarvát? Van-e neked fésűd? Hol vetted? Hány krajczárt adtál érte? Hogy használ a tehén a gazdának? Hány tehenetek van nektek? Milyen színű a ti tehenetek? Fekete-e a tiétek is?

1. *Mondd el, mit tudsz a tehénről?*
2. *Mondd el a verset a tehénről.*

39. Lekcia.

Ovca.

Látka: *bárány, csülök, szabó, finom, vidám, nyalni, többnyire.*

Názorné prevedenie.

A juh négy lábú házi állat. A juh feje vékony. Törzse hosszú. Farka kicsiny. Lábai vékonyak és mindegyiken van egy csülök. A juh teste hosszú, finom gyapjával van fedve. A gyapjú színe többnyire fehér, de van fekete és tarka gyapjú is.

A juh gyapjából készítenek posztót. A posztóból készít a szabó ruhát. Húsával és bőrével is használ a juh.

A juh eszik füvet, szénát és nagyon szereti a sót nyalni.

A fiatal juhnak a neve bárány. Ez igen vidám kis állat. A juh szelíd, mint a galamb és nem bánt senkit.

40. Lekcia.

Sleпка.

Látka: *madár, szárny, csőr, taréj, csirke, kakas, búza, árpa, féreg, nap, eledel; felkelni, restelkedni, apró, ugyszinte.*

Názorné prevedenie.

A tyúk madár. A tyúknak van feje, nyaka, törzse, farka, két lába és két szárnya.

A fején van rövid csőre és húsos taréja; mindegyik lábán van négy ujja, három elül, egy hátul. A törzsén vannak rövid szárnyai. A tyúk teste tollal van fedve. A tollának színe különféle. Van fehér, fekete, barna, sárga és veres tolla.

A tyúk megeszi a kenyeret, búzát, árpát, férget. A tyúk ad tojást, csirkét és jó húst.

**Kikiriki jó reggelt,
Mond kakas: a nap felkelt.
Gyermekek is keljetek
És ne restelkedjetek.**

**A tyúk is korán felkel
Sok apró csirkéivel.
Jó eledel a húsa,
Ugyszinte a tojása.**

41. Lekcia.

Matka.

Látka: *uzsonna, vacsora, gond, baj, kedves, igazán, ápolni, gyógyítani, támadni.*

Názorné prevedenie.

Hová mégy te az iskolából? Kihez mégy haza? Otthon lesz-e már édes anyád? Leveszed-e a kalapodat, ha a szoba ajtaját kinyitottad? Hogy fogsz édes anyádnak köszönni? Fogsz-e tőle valamit kérni? Mit fogsz tőle kérni? Mit ad neked édes anyád uzsonnára? Mit kapsz tőle früstökre, ebédre, vacsorára? Ki táplál téged? Mondd: engem édes anyám táplál. Ki táplál titeket? (D. Minket édes anyánk táplál.)

Ki ad neked vasárnap tiszta ruhát? Ki vesz neked a vásárban új ruhát? Ki ad nektek ruhát?

Egészséges vagy-e te most? Mindig egészséges voltál-e? Mikor voltál beteg? Ha beteg vagy, bajod van. (Slovensky.) Mikor van az embernek baja? Milyen bajod támadt, mikor beteg voltál? (Slovensky.) Ki volt mindig melletted, mikor bajod volt? Ki segített akkor rajtad? Téged édes anyád ápolt. Kicsoda ápolt téged? Édes anyád gyógyított. (Slovensky.) Kicsoda gyógyított téged, mikor beteg voltál? Kicsoda ápol és gyógyít, ha bajod támad?

Édes anyád táplál, ő adja ruhádat, ő ápol és gyógyít, ha bajod támad.

Lám, édes anyád mindig gondot visel reád. (Slovensky.) Mit tesz édes anyád? Kire visel gondot édes anyád? Mikor visel gondot édes anyád reád?

Szereted-e azért édes anyádat? Kedves-e neked édes anyád? (Slovensky.) Hogy szólítod meg édes anyádat? Mondod-e neki, hogy szereted őt? Hogy mondod? Mondd: Én szeretlek. Igazán szereted-e kedves anyádat? Mondd, miért szereted édes anyádat? Tanulj hát meg egy versecskét.

**Édes anyám, kedves édes anyám
Visel gondot mindenkor én reám.**

Ő táplál, ő adja kis ruhámat,
Ápol, gyógyít, mikor bajom támad.
Édes anyám, kedves édes anyám,
Ezért szeretlek téged igazán.

Opakovacie cvičenie.

1. *Mit vesz neked édes anyád a vásáron?*
2. *Hogy visel édes anyád gondot rád?*
3. *Mit tesz édes anyád a ház körül?*
4. *Mondd el rövid mondatokban mindazt, mit az anyá-
ról tudsz.*

42. Lekcia.

Rodina.

(Majetkové prípony v množnom počte.)

Látka: *szülő, testvér, barát, nővér, árva, áldás, bátya, öcs, húgom, néne, unoka, család, szolgáló, szolga, cseléd, engedelmes, egymást, ifjú, tisztelni, megnyerni, bántani, hívni.*

Názorné prevedenie.

Uč. *Én a ti tanítók vagyok. Kinek a tanítója vagyok én? D. Tanító úr a mi tanítónk. Uč. Ti vagytok az én tanítványaim. Kinek a tanítványai vagytok? Mik vagytok ti?*

Uč. *Péter és János Károlynak a barátai. Vannak-e neked is barátaid? Kik a te barátaid? Károly barátai jó és engedelmes fiúk. A te barátaid is jó és engedelmes fiúk-e?*

Uč. *Mariskának van édes atyja és van édes anyja is. Ezek az ő szülői. Vannak-e még neked szülőid? Kinek nincsenek már szülői? Kinek szülői nincsenek, az árva gyermek. Milyen gyermek az, kinek szülői nincsenek? Van-e közöttünk*

árva gyermek? Ki ad az árva gyermeknek enni? Ki ad neki ruhát? Az árva gyermeknek gyakran nincs ennicélója, nincs ruhája.

Uč. Ki ad neked enni? Ki vesz neked ruhát? Neked mindig van kenyered, ruhád. Szereted-e azért atyádat és anyádat?

Uč. Kedves szülőit nemcsak szereti, de tiszteli is a jó gyermek. (Slovensky.) Kit tisztel a jó gyermek?

Uč. A mely gyermek szereti és tiszteli szülőit, azt a jó Isten is megáldja. (Slovensky.) Kit áld meg a jó Isten?

Atyádat, anyádat tiszteld,
Hogy Isten áldását megnyerd.

Uč. Nálatok van még valaki. Édes atyád úgy hívja: édes apám. Kicsoda az? D. To je môj starý otec. Mondd: az az én nagyatyám. Hát neked van-e nagyatyád? És nagyanyád van-e? — A nagyapa és nagyanya nagyszülőid. Vannak-e neked nagyszülőid? Szereted-e nagyszülőidet is? Tiszteld-e őket? Ez szép tőled. A nagyszülőket is szeretni és tisztelni kell.

Uč. Pista és Józsi testvérek. Vannak-e nektek még otthon is testvéreitek? (Slovensky.) Povedzte: Nekünk vannak még otthon is testvéreink. Mik a ti testvéreitek nevei? (Slovensky.) D. Testvéreink nevei: N., N., N. Uč. A te idősb testvéred József. József a te bátyád. Mi a te bátyád neve? Mid neked József? — Van-e neked is bátyád? Van-e ifjabb testvéred? Mi a te ifjabb testvéred neve? (Samu.) Samu a te öcséd. Mid neked Samu? Kinek van öcsese? Kinek nincs öcsese?

Uč. Janinak nincs öcsese, neki nővére van. Ifjabb e a te nővéred, mint te vagy? D. Az én nővérem ifjabb, mint én. Uč. Mi a te nővérednek a neve? — Irma a te húgod. Ki a te húgod? Van-e neked is húgod? Hát neked van-e húgod?

Neked nincs húgod, neked nénéd van. Mi a te nénédnek a neve? Szereted-e nénédet? Szereted-e te is testvéreidet? A jó testvérek mindig szeretik egymást. (Slovensky.) Szabad-e a kisebb testvért bántani? Bántod-e te testvéredet? Te is szereted testvéredet?

**Kisebb-nagyobb testvérek,
Egymást mindig szeressétek.**

Uč. Édes anyádnak és édes apádnak sok dolguk van. Ők magok nem tudnának mindent a ház körül elvégezni. Ki segít édes anyádnak a munkánál? (Slúžka.) A szolgáló. Ki segít édes apádnak? (Slúha.) A szolgáló és a szolgáló cselédek. Szereted-e a cselédeket? Nem bántod-e őket? A cselédeket nem szabad bántani; ők is emberek. Velük jól kell bánni. Hogy kell bánni a cselédekkel?

**Bánj a házi cselédekkel,
Mindenben mint emberekkel.**

Opakovacie cvičenie.

Uč. Hány gyermekük van szülőidnek? Mondd el, hogy hívod őket? Péter, József, Erzsi mik neked? Melyik a legifjabb testvéred? Melyik a legidősebb? Hány éves vagy te? Hány évvel idősebb bátyád, mint te? Van-e öcséd? Hogy hívják? Hány éves a te öcséd? Van-e nővéred? Hány nővéred van? Hogy hívják nővéreidet? Idősebb-e Zsuzsi, mint te? Mid neked Zsuzsi, ha idősebb? Mari nővéred is idősebb, mint te vagy? Mid neked Mari, ha fiatalabb, mint te? Tud-e Mari húgod már varrni? Miért nem tud ő még varrni? Hát Zsuzsi nénéd tud-e már? Mit varrt már neked Zsuzsi? Tud-e fonni? Hát a konyhában segít-e édes anyádnak főzni? Zsuzsi már jó gazdasszony. Segitsz-e már te is édes anyádnak? Hozasz-e neki fát, ha parancsolja? Honnan hozod neki

a fát? Elmegy-e a boltba, ha sóért küld? Nem vesztetted-e még el a pénzt, ha a boltba küldött édes anyád? Ha édes anyád parancsol valamit, örömmel teszed-e? Mindig engedsz-e szavának? Engedelmes vagy-e édes apád iránt is? Szereted-e szülőidet? Becsülöd-e és tiszteled-e őket? Míg neked édes apád és édes anyád? Él-e még édes apádnak az atyja? Hogy szólítod őt? Hát apádnak édes anyja él-e még? Hogy szólítod őt? Szereted-e nagyszülőidet is? Mije vagy te nagyapádnak? Hány unokája van nagyapádnak? Számláld meg! Volt-e nagyapádnak olyan unokája is, a ki már nem él? Nagyapádnak hány unokája nem él már?

A szülők, nagyszülők és gyermekeik együtt egy családot tesznek. Mi a ti családok neve? Melyik családból való vagy te?

Vannak-e minden gyermeknek szülői? Hogy hívják az olyan ggermeket, kinek nincsenek szülői? Van-e az árvának mindig ennivalója? Van-e mindig jó ruhája? Miért nincs az árvának mindig ennivalója és jó ruhája? Adsz-e te néha az árvának kenyeret? Örömmel adsz-e az árvának kenyeret?

43. Lekcia.

Zahradnictvo.

(Sloveso v množnom počte.)

Látka: levegő, nap, sugár, föld, ásó, kapa, mag, ágy, eső, harmat, türelem, sütni, dalolni, ásni, gereblyézni, vetni, kikelni, gyomlálgatni, öntözni, — bent, kint.

Názorné prevedenie.

Uč. Párosan sorakozz! — Kimegyünk a kertbe. Hová megyünk ki? Induljunk!

Uč. *Hol vagyunk most? Szeretsz-e te a kertben lenni? A kertben jó és egészséges levegő van, azért szeretünk a kertben lenni? (Slov.) Mi süit a kertben? Süit-e a nap a szobában is? Oly meleg-e a nap sugára bent a szobában, mint idekint? Szereted-e te a meleget? Szereted-e te is? Mi mindnyájan szeretjük a meleget, azért akarunk kimenni.*

Ugy érezzük magunkat odabent, mintha valaki hina a kertbe. (Slov.) *Ki hí bennünket a kertbe? A nap sugára hí bennünket. De még más valami is hí bennünket. A kertben vannak víg madarak, melyek szépen dalolnak. Kik laknak a kertben? Mit csinálnak a madarak? Szeretitek-e a madarak dalát hallgatni? No lám! A madár dala is hí bennünket a kertbe. Mi hí bennünket a kertbe?*

Uč. *Mit csinálunk mi a tanteremben? D. Mi tanulunk, olvasunk, rajzolunk, irunk, számolunk. Uč. Mit csinálnak a kertben a nagy tanulók? Én megmondom nektek. A fiúk ott ássák a földet. (Slovensky.) Mit csinálnak a fiúk? A fiúk ássák a földet ásóval és kapával. (Slovensky.) Mivel ássák a fiúk a földet?*

Uč. *Károlynak már fel van ásva a földje. Ő már gereblyézi. Mit csinál Károly? Tudtok-e ti is ásni és gereblyézni? D. Mi még nem tudunk ásni és gereblyézni.*

Uč. *Nézzetek csak jobbra, mit csinál Margit? Ő kezében tartja a magot és elveti a földbe. (Slovensky.) Vetünk-e mi is magot? Mi nem vetünk, hanem menjünk és nézzük meg Károlynak és Pistának az ágyát. Az ő magjuk már kikelt a földből. Kiknek kelt ki a magjuk? Ők már gyomlálgatnak és öntözgetnek. (Slovensky.) Mit csinálnak már Károly és Pista? Kikel-e a mag, ha nem öntözgetik?*

Uč. *A magot nemcsak a kis kertészek öntözik, a jó Isten is ad esőt és minden reggel harmatot. Milyen a föld reggelenkint? Ki ad harmatot?*

Ü. Kikel-e a mag mindjárt, ha elvetjük? A mag nem kel ki mindjárt. Arra várni kell türelemmel. (Slovensky.) Mire kell türelemmel várni?

Ü. Ha kikel a mag, lesz belőle szép virág, bokor, vagy szép nagy fa. Mi lesz a kis magból, ha kikel? Mi terem a fákon? Jó-e a gyümölcs? Hasznos-e a gyümölcs? Van-e a kertész munkájának haszna?

Madár dala, nap sugára,
Hi minket kerti munkára.
Ásót, kapát veszünk kézbe,
S így indulunk ki a kertbe
Földet ásni, gereblyézni,
Gyomlálgatni, öntözgetni.

Elvetjük a kisdéd magot,
Ad az Isten bő harmatot;
Várjuk, várjuk türelemmel,
Mig a piczinke mag kikel.
Virág, gyümölcs lesz majd rajta,
Így munkánknak meglesz haszna.

Opakovacie cvičenie.

Milyen kis állatok laknak a kertben? Vidám állatok-e azok? Mit csinálnak a fákon? Szeretitek-e a madarakat hallgatni? Üldöztetek-e a madarakat? Bántják-e az engedelmes gyermekek a madarakat? Kinek teremtményei a madarak? Kinek van kis madara odahaza? Mondd el, micsoda testrészei vannak a madárnak?

Mit veszünk kézbe, ha a kertbe indulunk? Mit csinálunk az ásóval? a kapával? Mit kell tenni, ha a föld fel van ásva? Mikor kell a magot elvetni? Ki ad a kisdéd magnak harmatot? Micsoda harmat kell a kisdéd magra? Kell-e a magra eső is? Ki adja az esőt? Mi lesz a kisdéd magból, ha kikel? Hogy hívjuk azt az embert, ki mindig a kertben munkál? Ástok-e ti is a kertben? Könnyű munka-e a földet ásni?

Tudtok-e ti gereblyézni, öntözgetni? Hát gyümölcsöt enni tudtok-e? Szeretitek-e a gyümölcsöt? Melyik évszakban kaptok szülőitektől gyümölcsöt? Terem-e a fákon télben is gyümölcs? Van-e azért télben is gyümölcs? A kamarában vagy a pinczében tartjátok-e ti otthon a gyümölcsöt?

Vigyázzatok! Vigyáztok-e? Nézzetek jobbra! Szóljatok, mit csináltok? (D. Mi nézünk jobbra.) Látjátok-e a szekrényt? Nézzetek balra! Látjátok-e az ablakokat? Hány ablakot láttok? Vigyázz! Emeljétek jobb kezeteket. Emelitek-e? Bocsássátok le jobb kezeteket! Mit csináltok? Rajzoljatok a levegőben egy görbe vonalat! Vegyétek elő a palatáblákat, egy —kettő—három! Akartok-e egy ablakot rajzolni? Rajzoljatok hát egyet, de nagyot! Törüljétek le a palatáblát! Mit tesztek? Tegyétek el a palatáblát! Elteszitek-e? Tanultok-e énekelni? Tudtok-e szépen énekelni? Mikor énekelünk? Akarjátok-e hogy énekeljünk most? Énekeljünk hát egyet a házi állatokról. Keljetek fel! Forduljatok jobbra balra! Tapsoljatok! Tapsolnak-e a leányok is? Fiúk, beszéljétek most karban, a leányok meg hallgatnak. Nyujtsátok ki lábatokat! Kinyújtjátok-e? Dugjátok be fületeket. Mit csinálnak a fiúk? Ti is bedugjátok-e fületeket? Hallják-e a fiúk, mit beszéltek? Értik-e, mit beszéltek? Fiúk, vegyétek le kezeteket! Mit tesztek? Hunyjátok be szemeteket! Behunyják-e a leányok is szemüket? Nyissátok ki szemeteket.

44. Lekcia.

Z a h r a d a.

(Minulý čas.)

Látka: stiglincz, veréb, fecske, rózsa, nefelejts, lihiom, viola, virágágy, zöldségágy, saláta, répa, petrezselyem, karalábé, káposzta, alma, körte, szilva, cseresznye, méh, méhes, repülni.

Názorné prevedenie.

Uč. *Hol voltunk mi tegnap a magyar órán? D. Mi tegnap a magyar órán a kertben voltunk. Voltak-e a leányok is a kertben? Mindnyájan voltatok-e ott?*

Uč. *Mit tanultunk mi a kertben? D. Mi egy verset tanultunk a kertben. Uč. Tudjátok-e még azt a verset? Mondjátok el! . . . Szépen mondtátok el. Már mindnyájan tudjátok.*

Uč. *Most mondjátok meg, mit hallottunk a kertben? D. Mi a kertben a madár dalát hallottuk. Uč. Mindnyájan hallottátok-e a madár dalát? Láttátok-e azt a madarat, a mely dalolt? Láttátok-e mindnyájan? Milyen madár lehetett az? Ismeritek-e? Kicsoda ismeri? Mondd, milyen madár volt az? Jól van, az stiglinecz volt. Tetszik-e nektek a stiglinecz? Milyen tolla van a stiglinecznek?*

Uč. *Más madarat nem láttatok-e még a kertben? Milyen madár volt az, melyet te láttál? (Vrabec.) Magyarul azt verébnek hívjuk. Milyen madarat láttál a kertben?*

Uč. *Juli emeli a kezét. Ó bizonyosan még más madarat is látott. Kérdezzük meg tőle. Milyen madarat láttál? (Lástovička.) Azt magyarul fecskének hívják. Micsoda madarat láttál hát a kertben, Juli? Micsoda három madarat láttunk a kertben?*

Uč. *A leányok nem soká hallgatták a madarak dalát. Ők mindig oda néztek, hol virágok vannak. Hová néztek a leányok? Mit láttak ők? Nem felejtettétek-e még el, micsoda virágokat láttatok a kertben? Micsoda virágot láttál te? (Dieťa slovensky vravi.) Te láttál rózsát. Láttátok-e a rózsát mindnyájan? Micsoda virágot láttatok még? (Nefelejts, lihom, viola stb.) Mondjátok el, micsoda virágokat láttatok a kertben? (Zahrnuto do jednej vety.)*

U. *A virágok virágágyakban vannak. (Slovensky.) Hol vannak a virágok? Csak virágágyakat láttatok-e a kertben? A kertben vannak zöldségágyak is. (Slovensky.) Mi terem a zöldségágyakban? Mondjátok tótul . . . A zöldségágyakban terem saláta, répa, petrezselyem, karalábé és káposzta. (Najprav v osobitných, potom v zahrnutej vete.)*

Uč. *Minden két virágágy közt van egy keskeny út. Mi van a virágágyak közt? Szélesek-e a kerti utak. Milyenek a kerti utak?*

Uč. *Az utak mellett mindenütt fák vannak ültetve. Láttatok-e a kertben a fákat? Sok fát láttatok-e a kertben? Mi terem a kerti fákon? Azokat a fákat, melyek gyümölcsöt teremnek, gyümölcsfáknak hívjuk. Micsoda fák azok, melyek gyümölcsöt teremnek? Szeretitek-e a gyümölcsöt? Milyen gyümölcs terem a kerti fákon? Mondd meg tótul . . . Azt magyarul almának mondjuk.*

Uč. *Milyen gyümölcs terem a kerti fákon? Azt szilvának (körtvének, cseresznyének) mondjuk. Mondd, micsoda gyümölcs terem a gyümölcsfákon? Mondd, mi fa az, mely almát (körtvét, szilvát, cseresznyét) terem? Miféle gyümölcsfák vannak tehát? D. Vannak almafák, körtvefák, szilva-fák, cseresznyefák stb.*

Uč. *A gyümölcsfák vastag és magas fák. Én láttam ott kisebb fákat is. Azok oly vékonyak, mint a vesszők. Láttatok-e ti is azokat? Mik azok? Ugy van. A kertben láttunk bokrokat is.*

Uč. *A kert szegletében van még egy épület. Miféle épület az ott? . . . Mondd: A kertben van a méhes. A méhesből repülnek a méhek. Mik repülnek a méhesből?*

Uč. *Én láttam a kertben még több állatot. Azok is repültek virágról virágra, de azok nem méhek. Micsoda állatok lehetnek azok? . . . Mondd: Azok lepkék voltak.*

Opakovacie cvičenie.

Mikor voltunk a kertben? Van-e a kertnek is ajtaja? Mivel nyitottuk ki az ajtót? Mit csináltak a kertben a fiúk? Mivel ásták a földet? Tik is földet ástatok-e? Miért nem ástatok ti? Mit dolgoztatok ti a kertben? Mivel gereblyéztek ágyaitokat? Mit csináltak a leányok? Mivel öntözték virágágyaikat. Honnan húzták a vizet? A kert mellett van-e a patak? Csak ti öntöztetek-e a kertet? Ki ad még esőt, harmatot a virágokra? Mondjátok meg, micsoda madarakat láttatok a kertben? Hallottátok-e a stiglincz dalát? Szépen dalol-e a stiglincz? Hát a veréb szépen dalol-e? Mondjátok meg, milyen testrészei vannak a stiglincznek? Tetszik-e nektek a stiglincz? Fogtatok-e már stiglinczet (verebet, fecskét)? Elbocsátottátok-e azután? József nem bocsátotta el, ő megtartotta. De a stiglincz nem is élt nála soká. Szabad-e a madarakat bántani? Hát a fákat szabad-e bántani? Jó gyermek-e az, ki a fiatal fákat késével kivágja? Mi lesz a kis fából? Mi terem a gyümölcsfákon? Hasznosak-e a gyümölcsfák? Miért ápoljuk hát a gyümölcsfákat? Hasznosak-e azok a fák is, melyek gyümölcsöt nem teremnek? Kell-e azokat is ápolni? Hasznosak-e a virágok? Ha nem hasznosak, miért ápoljuk hát a virágokat? Megszagoltátok-e tegnap is a virágokat? Örültök-e ti is a jószagú virágoknak? Micsoda kis állatok szeretik nagyon a virágokat? Láttátok-e a méheket tegnap is virágról virágra repülni? Láttátok-e a méheket leülni? Mit tesznek a méhek mindig? Munkás állatok-e a méhek?

Mit csináltunk a kertben, mikor munkánkat elvégeztük? Énekelletek-e mindnyájan? Játszottatok-e azután? Nem bántottátok-e egymást? Mit csináltak Károly és Pista, a mikor ti játszottatok? Hol mosták meg kezeiket? Piszkos volt-e

a ti kezetek is? Megmostátok-e szintén. Szabad-e nektek már most fürdeni? Mikor fürdöttetek utoljára? Mikor jártok fürdeni? Jártatok-e olyan helyre fürdeni, hová a nap süt? Szerettek-e fürdeni? Jól esik-e utána az étel? Miért szerettek fürdeni? Samu is fürdött egyszer és elvesztette ott a kését. Vesztettetek-e el már ti is valamit? Vigyáztatok-e a ruhátokra, mikor fürdeni voltatok? Hát tegnap nem vesztettetek-e el valamit a kertben? Én találtam ott két palatáblát. Kik vesztették azt el? Ime, itt van. Hány óraker jöttünk ki a kertből? Bezártuk-e akkor, vagy nyitva hagytuk? A kertet mindig be kell zárni.

45. Lekcia.

Telocvičný priestor.

(Budúci čas.)

Látka: *tornatér, lábujjhegy, figyelni, szökdelni, mozgatni, pihenni, ugorni, gyakorolni, erősödni.*

Názorné prevedenie.

Túto lekcium primerané bude nie v školskej sieni, lež na telocvičnej miestnosti držať. Keďby takej miestnosti nebolo, alebo prípadne nebolo by možno von ísť, vtedy niekoľko žiakov na prostriedku školskej siene prevedie dolu nižšie nasledujúce cvičenia. Samo sebou rozumie sa, že učiteľ všetko popredku sám ukáže.

Uč. Mit csináltunk a mult órán? Most megint magyarul fogunk beszélgetni. Hogy fogunk most megint beszélgetni? Fogtok-e szépen figyelni? Kimegyünk a tornatérre. Hová fogunk kimenni?

Uč. Párosan sorakozz! Po pároch do radu! Mit fogtok tenni? D. Mi sorakozni fogunk. Uč. Csendesen fogtok-e sorakozni?

Uč. *Indulj! 1—2, 1—2! Számláljatok! 1—2, 1—2!*
— *Állj!*

Uč. *Hol van a te lábad? Vannak-e ujjaid a lábodon? Azok a lábujjak. Micsoda ujjak azok?*

Uč. *Lábujjhegyen állj! Mit fogtok csinálni, ha azt mondom: Lábujjhegyen állj? D. Mi lábujjhegyen fogunk állani.*

Uč. *Vigyázzatok! — Lábujjhegyen állj! Elég. — Lábujjhegyen szökdelj! (Učitel jím ukazuje.) Mit fogtok tenni, ha azt mondom...? Lábujjhegyen szökdelj! — Csapat állj!*

Uč. *Ujjakat mozgass! Mit fogtok csinálni, ha azt mondom, ujjakat mozgass? Kinek az ujjait fogjátok mozgatni? D. A mi ujjainkat fogjuk mozgatni. Uč. Majd meglátom, jól fogjátok-e mozgatni ujjaitokat.*

Uč. *Ujjakat mozgass! Mit csináltok most? D. Ujjainkat mozgatjuk. Uč. Elég. Pihenj!*

Uč. *Vigyázz! Karokat jobbra és balra forgass? — Mit fogtok tenni, ha...? D. Mi karjainkat fogjuk forgatni.*

Uč. *Karokat forgass! — Mit csináltok most? D. Karjainkat forgatjuk. Uč. Karokat le!*

Uč. *Jobbra hajolj! — Mit fogtok tenni?*

Uč. *Balra hajolj!*

Uč. *Jobbra — balra hajolj! — Vissza! — Hajoljatok jobbra — balra. Vissza!*

Uč. *József, hajolj jobbra — balra, és mondjad, hogy mindnyájan hajoljanak veled. Hogy fogod azt mondani? (Dieťa vraví popri učiteľovom oprávaní.) Jobbra — balra hajoljunk! — Uč. Elég!*

Uč. *Ugorjatok! — Mit fogtok tenni? — Ugorjatok jó nagyot. Gyuri, mondjad, hogy mindenki ugorjon és te is ugorj jó nagyot. D. Jó nagyot ugorjunk! — Uč. Mondjátok mindnyájan és ugorjatok! — — Pihenj!*

Uč. Folytassuk-e még a testgyakorlatot? Jól esik-e nektek a testgyakorlat? Milyen lesz a gyermek, ha gyakorolja testét? D. A gyermek erős lesz. Uč. Ezt úgy is mondjuk: A gyermek erősödik. Mikor erősödik a gyermek?

Uč. Most megtanítalak benneteket egy szép dalra. A mit énekelni fogtok, azt meg is fogjátok csinálni.

**Együtt most énekelünk,
Lábujjhegyen szökdélünk.
Testgyakorlat jól esik,
A gyermek erősödik.**

**Ujjainkat mozgatjuk,
Karjainkat forgatjuk;
Jobbra—balra hajoljunk
És jó nagyot ugorjunk.**

Deti sa bokom do radu postavāju, aby toto cvičenie pre-
viest mohly.

Opakovacie cvičenie.

Uč. Én vezényelni fogok, ti meg elébb megmondjátok, mit fogtok tenni, azután megteszitek.

Uč. Vigyázz! D. Mi vigyázni fogunk. Uč. Keljetek fel! D. Mi felfogunk kelni. (Po odpovedi horstanú.) Uč. Hajlitsátok fejeteiket jobbra! D. Mi fejünket jobbra fogjuk hajlítani. Uč. Hajlitsátok fejeteiket balra! (Deti odpovedajú.) Nézzetek jobbra, balra, előre! Süssétek le szemeteket. Pislantsátok egyet! Nevessetek egyet! Most köhögjétek! Törüljétek meg szemeiteket. Tapsoljátok! Emeljétek karjaitokat előre! Ereszszétek le karjaitokat! Emeljétek karjaitokat oldalt! Ereszszétek le karjaitokat! Emeljétek karjaitokat előre! Hajlitsátok karjaitokat! Nyujtsátok a karokat. Mozgassátok ujjaitokat! Intsetek Károlynak jobb kezetekkel. Tegyétek kezeteiket a szomszéd vállára? Vegyétek le! Mutassátok a jobb kéz mu-

tatóujjával a földgömbre. Tegyétek a jobb kéz középujját szátokra. Tegyétek jobb kezeteket bal térdetekre. Forduljatok helyben jobbra! Hajoljatok előre, jobbra—balra!

Üc. Hová fogtok tanítás után menni? Haza fognak-e a leányok is menni? Otthon fogjátok-e már találni szüleiteket? Mindnyájan otthon fogjátok-e találni szüleiteket? Hogy fogtok szüleiteknek köszönni? Mit fognak nektek szüleitek uzsonnára adni? Fognak-e nektek szüleitek vajás kenyeret vagy gyümölcsöt adni? Fogtok-e azután segíteni édes anyátoknak? Fognak-e a fiúk is segíteni a munkában édes anyjuknak? Otthon lesztek-e ma este mindnyájan? Otthon lesznek-e a nagyszülék is? Mit fogtok nekik mondani, ha aludni mentek? El fogtok-e holnap jönni az iskolába? El fogjátok-e hozni a feladatokat? El fogják-e a leányok is hozni? Irtjátok meg szépen!

46. Lekcia.

O telocviku.

Látka: dolgozni, aludni, fájni, melegedni, éhezni, szomjazni, engedelmeskedni, betegeskedni, fekiüdni, tartozni, osztozni, szám, fél, negyed.

Názorné prevedenie.

Üc. Nappal dolgozom, éjjel alszom. (Slovensky.) Dolgozol-e már te is? Dolgozik-e Károly is? Sokat dolgozik-e a kis gyermek?

Üc. Dolgozol-e te a tornatéren (udvaron) is? Mit csinálsz te a tornatéren (udvaron)? (Diéta slovensky odpovedá.) Mondd: Én játszom a tornatéren. DD.

Üc. Játszik-e N. is a tornatéren? Játszom-e én is a

tornatéren? Én a tornatéren tornázom. Mit csinállok én a tornatéren? Tornázol-e már te is? Szeretsz-e tornázni? Miért szeretsz tornázni? A múlt héten tanultunk egy verset a tornáról. Ki tudná azt elmondani?

Uč. Mi esik jól a kis gyermeknek? Mitől erősödik a kis gyermek? Érzed-e te is, hogy erősödöl a testgyakorlattól?

Uč. Lehet-e ma is a kertben tornázni? Miért nem lehet ma tornázni? (Dážd přsí.) Azért nem lehet ma a kertben tornázni, mert esik az eső. Miért nem lehet ma a kertben tornázni?

Uč. Meleg idő van-e most odakint? Hát idebent meleg van-e? Itt sincs meleg, én fázom, brrr! Fázol-e te is? Mikor fázik az ember? Milyen ruhát vesz fel magára az ember, ha fázik? . . . A meleg ruhától megmelegszik az ember. Mitől melegszik meg az ember? Hol melegszik még meg az ember télben? Hát a tornázástól megmelegszik-e az ember? (DD.) A tornázástól nemcsak megmelegszik, hanem meg is éhezik és megszomjazik az ember. (Slovensky.) Megéhezel-e te is a tornázás után? Megszomjazol-e?

Uč. Ha én szomjazom, vizet iszom. Mit iszol te, ha szomjazol? Jó-e vizet inni, ha az ember megmelegszik? Iszol-e te vizet, mikor nagy meleged van?

Uč. Palinak is nagy melege volt tegnapi előtt. Ő tudta, hogy nem jó vizet inni, ha a test nagyon megmelegszik. De nem engedelmeskedett sem apjának, sem anyjának, hanem hozott magának egy pohár hideg vizet és azt fenékgig megitta. Beteg is lett azonnal; most is betegeskedik és ágyban fekszik.

Učitel' vyrozpráva tento príbeh, vyzpytuje sa žiakov opätovne a dá jim ho rozprávať.

Opakovacie cvičenie.

Ut. Hány órákor keltél fel ma reggel az ágyból? Imádkozol-e reggel, ha felkelsz? (Slovensky.) Bátyád is imádkozik veled? Mit eszel te reggelire (früstkre)? Mit eszel ebédre? Iszol-e vizet minden étel után? Mit iszik édes apád az ebédnél? Hány órákor ebédelték ti? Imádkozol-e ebéd előtt? Hogy imádkozol ebéd előtt? Hogy imádkozol ebéd után? Hová mégy ebéd után? Tornázunk-e ma tanítás után? Megmelegszel-e, ha sokat tornázunk? Megéhezel-e, ha sokat tornáztál? Szomjazol-e testgyakorlat után? Szabad-e akkor mindjárt vizet inni? Csak mikor iszol vizet a torna-óra után? Mit eszel uzsonnára? Uzsonna után dolgozol-e vagy játszol vacsoráig? Hány órákor vacsoráltok? Mikor fekszel te le az ágyba? Hány óráig alszol? Szülőid is oly soká alusznak-e, mint te?

Miska, számlálj 1-től felfelé 50-ig. — Gyuri 50-től lefelé 1-ig. — Te meg 50-től felfelé 100-ig. — Erzsi, 100-tól lefelé 50-ig.

János 8 almájából 2-öt megevett, hány almája maradt?

Pali dolgozott a kertben 2 óráig, Károly 3 óráig; hány óráig dolgoztak összesen?

Anna irt 14 sort, 2-öt letörült belőle és ismét irt 6-ot; hány irott sora van most?

József tegnap 5 óráig játszott, ma is 2 óráig; hány óráig játszott?

Egy kertésznek van 15 alma-, 8 körtve- és 10 cseresznyefája; hány gyümölcsfája van összesen?

Hány lába van 3 kutyának?

Két gyermek osztozik 8 krajczáron, hány krajczárt kap mindegyik?

Mennyivel kevesebb 8 a 10-nél? 20-nál? 35-nél?

Melyik számot kell kétszer venni, hogy 16-ot kapjunk?

Hányszor van 2 a 4-ben, 5 a 20-ban foglalva?

Mennyi 12-nek a fele, negyed, harmad, hatodrésze?

Egy hétben van 6 munkanap, hány munkanap van 5 hétben?

Hány almát vehetsz 20 krért, ha egy alma 2 krajczárba kerül?

Az első padban ül 7 tanuló, a másodikban 6, a harmadikban 8; hány tanuló ül ezen három padban?

Egy család megeszik mindennap két kenyeret, hány kenyeret eszik meg egy hónap alatt?

Mennyi 36-nak a $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{6}$, $\frac{1}{9}$ -ed része?

Irma kapott szüleitől 25, Mariska 18, Zsuzsi 22 cseresznyét; hány cseresznyéjük volt mindhármuknak?

Péternek van 70 krajczárja, de tartozik nekem az olvasókönyvért 50 krral; ha azt megadja, hány krajczárja marad?

Édes atyád 50 éves, nagyatyád 20 évvel idősebb; hány éves nagyatyád?

8 gyermek kap 64 szilvát; mennyit kap belőle külön-külön mindegyik?

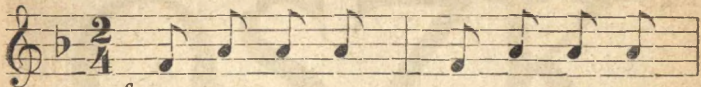
Nápevy

v lekciách obsažených niektorých veršov. *)

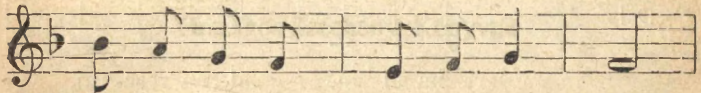
Ez a kis könyv.

Vigan.

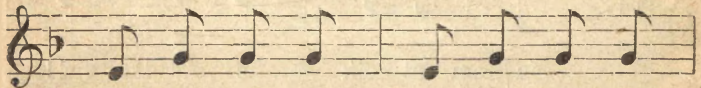
Szövege NAGY LÁSZLÓTÓL.

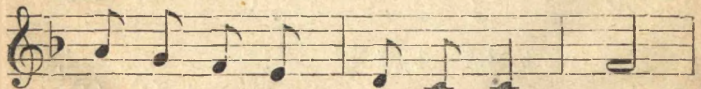
f Ez a kis könyv jó por-té-ka,

é-des a-nyám a-ján-dé-ka,

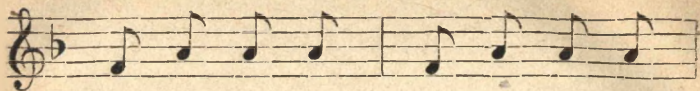

mi-kor benn volt a vá-sá-ron,

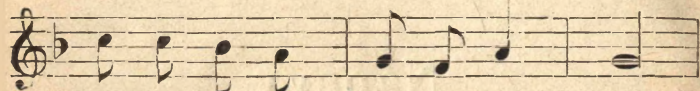

ne-kem vet-te a mult nyá-ron;

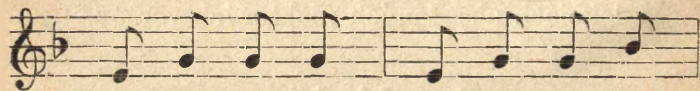
*) S čiastočným prispôbením prevzaté z Kohányi-ho diela: „Gyermekdalok“.

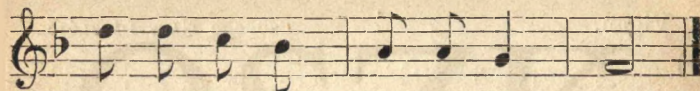
a- zó- ta én ta- nul- ga- tok,

is- ko- lá- ba já- ro- ga- tok,

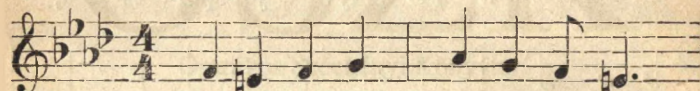

kis köny- ve- met meg- ki- mé- lem,

jó helyt tar- tom és nem té- pem!

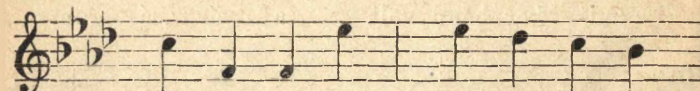
Lassan.

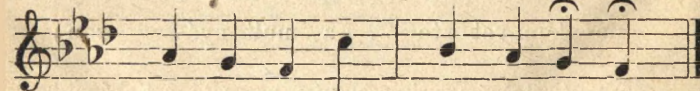
p Mert ha el ta- lál- na vesz- ni,

én nem tud- nék ho- vá len- ni!

mert ha el ta- lál- na vesz- ni,

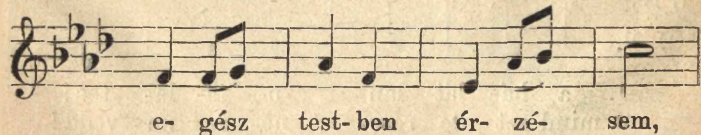
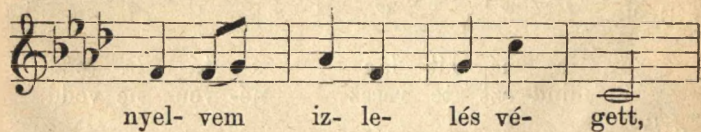
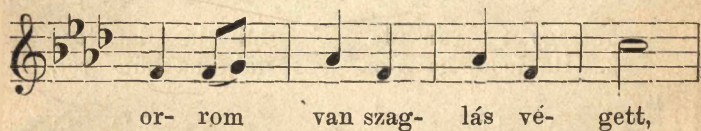
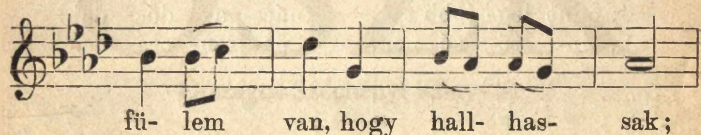
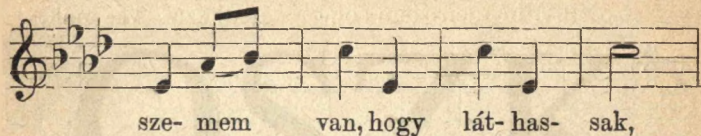
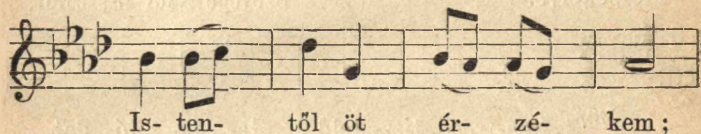
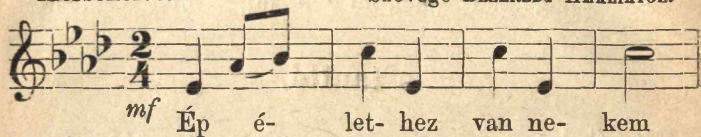

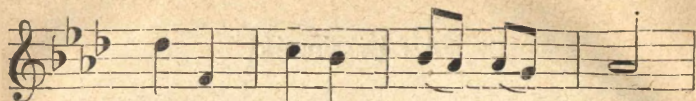
én nem tud- nék ho- vá len- ni!

Az öt érzék.

Mérsékelve.

Szövege BEZERÉDY AMÁLIÁTÓL.

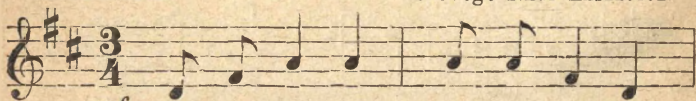

hogy tud- jam, mi fáj, mi nem.

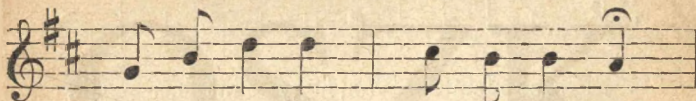
A tanító.

Mérsékelve.

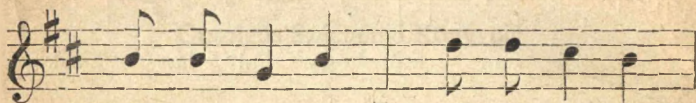
Szövege NAGY LÁSZLÓTÓL.

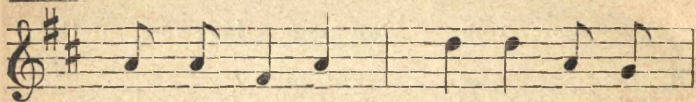
mf 1. Sze- resd, tisz- teld ta- ni- tó- dat
2. Min- den- ben en- gedj sza- vá- nak,

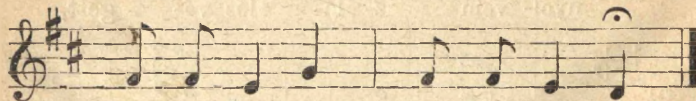
1. mint leg- jobb ta- nács- a- dó- dat!
2. in- té- sé- nek, pa- ran- csá- nak!

1. Légy i- rán- ta há- lá- da- tos,
2. Ha fedd, ha dor- gál, ha bün- tet,

1. a há- lát- lan u- tá- la- tos
2. mind- ezt te rossz né- ven ne vedd

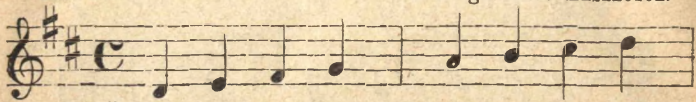

1. a há- lát- lan u- tá- la- tos!
2. mind- ezt te rossz né- ven ne vedd!

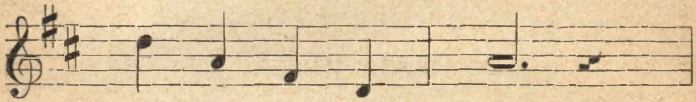
A felelő gyermek.

Lassan.

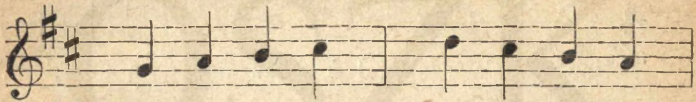
Szövege NAGY LÁSZLÓTÓL.

p Ha ta- ni- tóm kér- dez en- gem,

én meg- fe- le- lek!

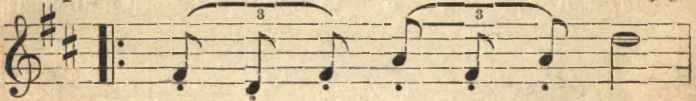

Ki nem szól, csak áll és bá- mul,

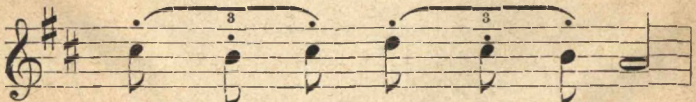

nem de- rék gye- rek!

Tapsolva.

La la la la la la la

la la la la la la la

la la la la la la la
la la la la la la la.

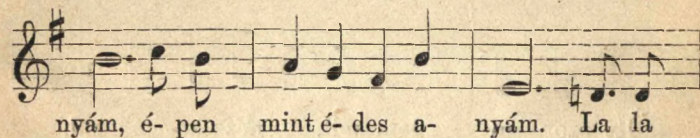
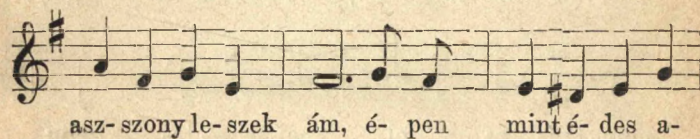
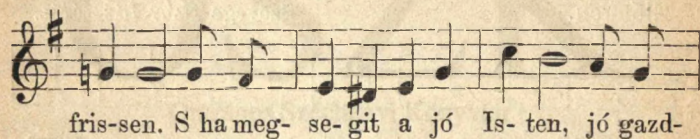
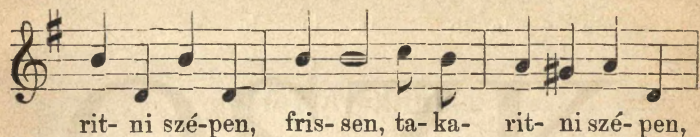
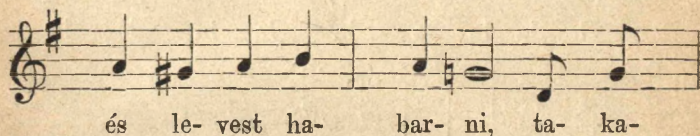
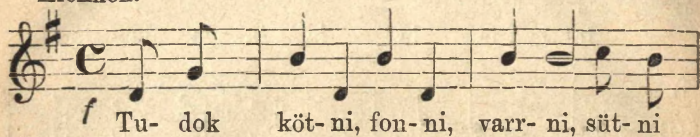
Gazda leszek.

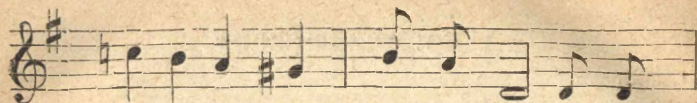
Lassan.

mf Gaz- da le- szek, tel- kes gaz- da, ha mon-dom,
ter- mő föl- dem, lesz jó bo- rom, a- ra- nyom.
Is- ten áld- ja a jó em- bert, a mun- kást,
mun- kás é- let mun- kás é- let ad a
szív- nek vi- du- lást.

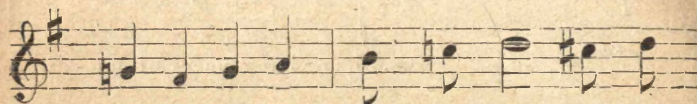
A kis gazdasszony.

Élénken.

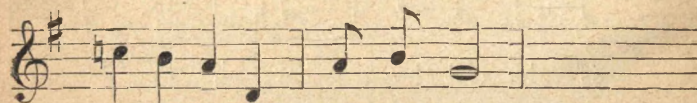

la la la la la la la la la

la la la la la la la la la la

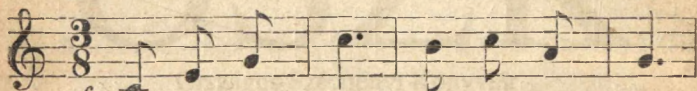

la la la la la la la

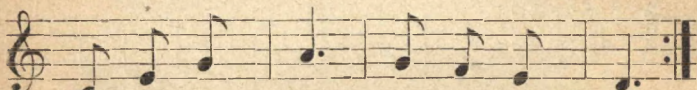
Munkára fel!

Élénken.

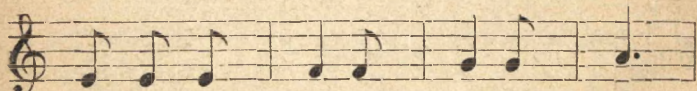
Szövege NAGY LÁSZLÓTÓL.

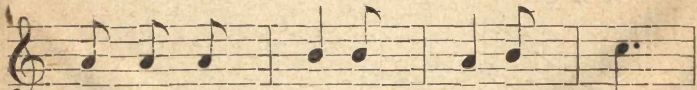
f Mun- ká- ra fel, ne vesz- te- gelj;

mun- ká- ra fel, ne vesz- te- gelj;

Itt szor- ga- lom kell, nézz kö- rül,

min- den mun- ká- ra kell s ö- rül.

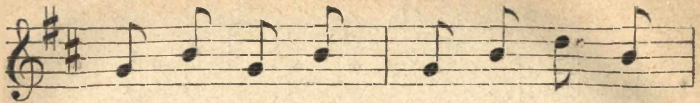
La la la la la la la la la
la la la la la la la la la
la la la la

Házi állatok.

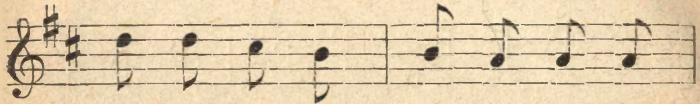
Élénken.

Szövege SZABÓ ENDRÉTŐL.

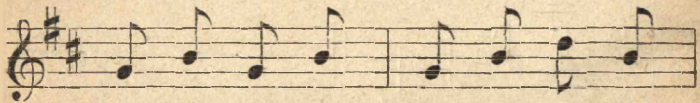
f Be hasz- nos ál- lat a te- hén,
te- jét, hu- sát sze- re- tem én.
Nin- csen pár- ja a bir- ká- nak:
gyap- já- ból posz- tót csi- nál- nak;

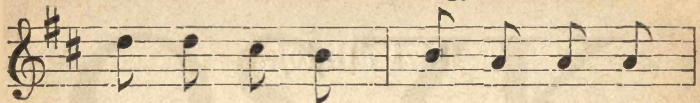
a hű ku- tya há- zunk ő- re,

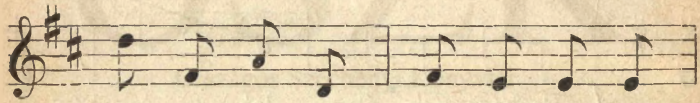
kecs- ké- nek jó te- je, sző- re.

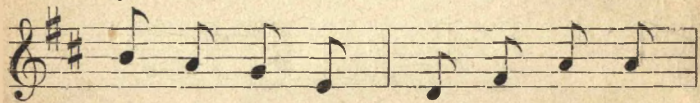
Ló nél- kül nem megy a sze- kér,

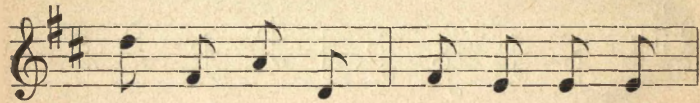
hej a sza- már is so- kat ér;

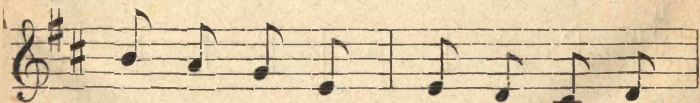
tyú- kok, ru- czák to- jást ad- nak,

li- bák tol- luk- kal hasz- nál- nak;

sze- lid ga- lamb ar- ra ta- nit:

légy sze- lid és ne bánts sen- kit!

Lassabban.

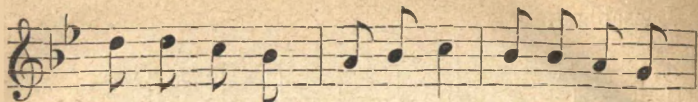
Há- zi ál- la- tok mind- e- zek,
 i- gen hasz- nos te- remt- mé- nyek,
 s én va- la- meny- nyit be- csü- löm,
 nem ki- no- zom, nem ül- dö- zöm.

A tehén.

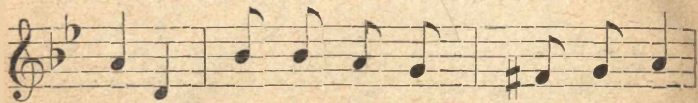
Mérsékelve.

Szövege BEZERÉDY AMÁLIÁTÓL.

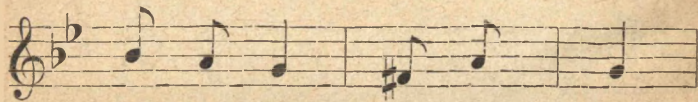
mf Jó a te- hén, mert táp- lál
 tej, vaj és tu- ró- val, szap- pa- nos gyer-
 tyát csi- nál és szap- pant zsir- já- val;

sok jó é- telt hu- sá- ból, bő- ré- ből ad

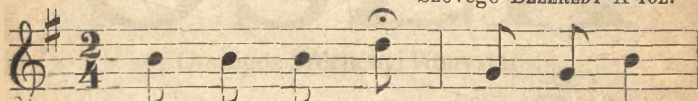
csiz- mát, fé- sü lesz a szar- vá- ból,

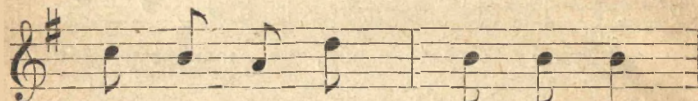
húz e- két bo- ro- nát.

Házi madarak.

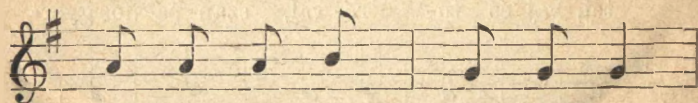
Szövege BEZERÉDY A-TÓL.

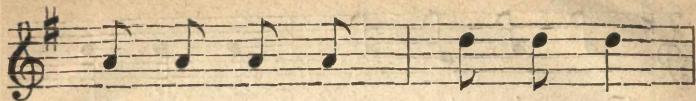
1.^p Ki- ki- ri- ki jó reg- gelt!
2. Én lúd, viz- ben úsz- ká- lok,

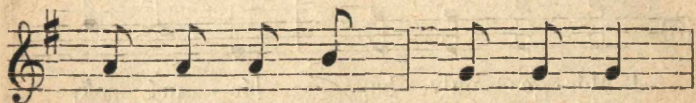
1. mond ka- kas: a nap fel- kelt!
2. sze- lid ház- nál gá- go- gok,

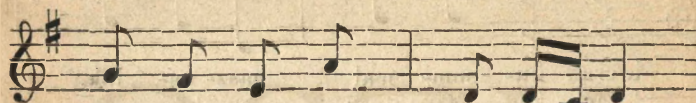
1. Em- be- rek is kel- je- tek
2. hasz- nát ve- szik tol- lam- nak,

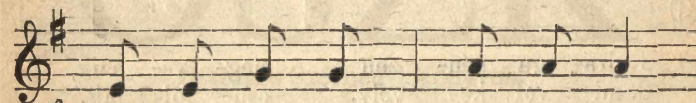
1. és ne res- tel- ked- je- tek!
2. hu- som- nak és zsi- rom- nak.

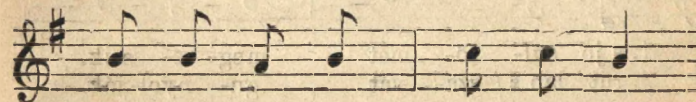
1. em- be- rek is kel- je- tek
2. hasz- nát ve- szik tol- lam- nak,

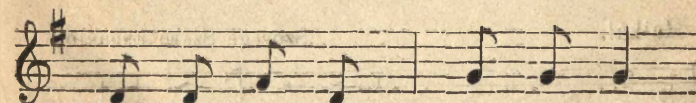
1. és ne res- tel- ked- je- tek!
2. hu- som- nak és zsi- rom- nak.

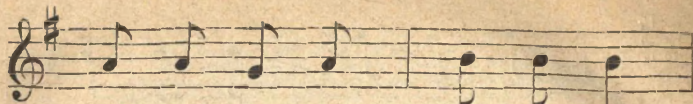
f
1. A tyuk is ko- rán fel- kelt
2. Ré- cze, én hasz- not haj- tok,

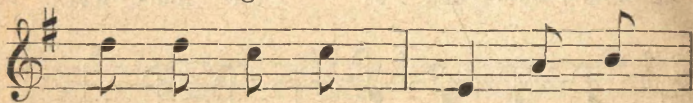
1. sok ap- ró csir- ké- i- vel,
2. a lúd- nál ki- sebb va- gyok,

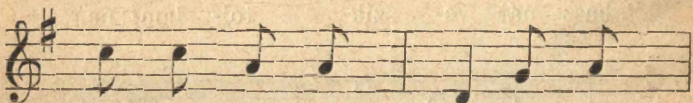
1. jó e- le- del a hu- sa,
2. ron- da va- gyok, mert sár- bán

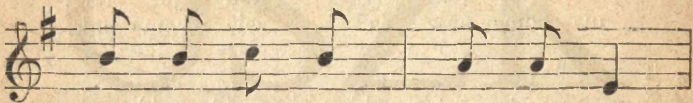
1. ugy szin- te a to- já- sa.
2. fet- ren- gek és mo- csár- ban.

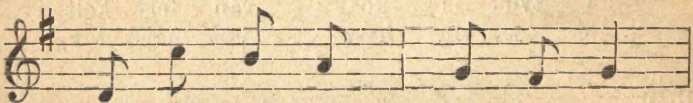
1. Mér- ges puly- ka, lár- má- zok,
2. Pá- va ke- vély tol- lá- ra,

1. csak hu- som- mal hasz- ná- lok,
2. tar- ka, fé- nyes far- ká- ra,

1. drá- ga pén- zen meg- ve- szik,
2. mi- vel ke- vély, csu- fol- ják,

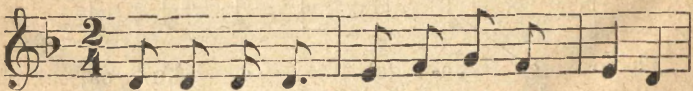

1. s jó sü- tö- met meg- e- szik.
2. rút láb s sza- vát gu- nyol- ják.

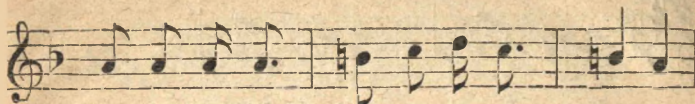
Édes anyám.

Halkal.

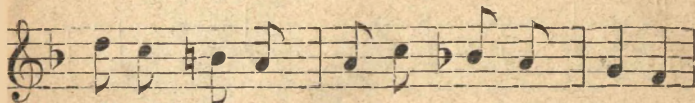
Szövege SZABÓ ENDRÉTÓL.

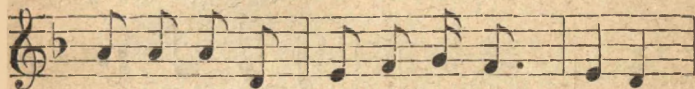
p É- des a- nyám, ked- ves é- des a- nyám,

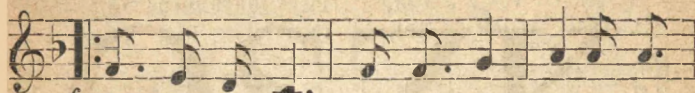
vi- sel gon- dot min- den- kor én re- ám.

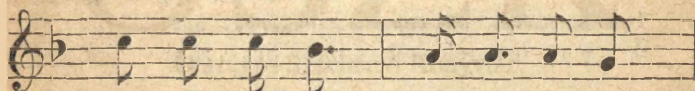
Ő táp- lál, ő ad- ja kis ru- há- mat,

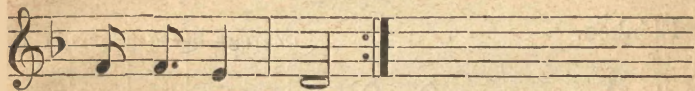
á- pol, gyó- gyit, mi- kor ba- jom tá- mad.

f É- des a- nyám, ked- ves é- des a- nyám,

p e- zért sze- ret- lek én té- ged

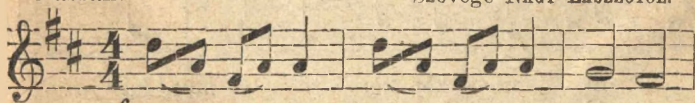

oly i- ga- zán.

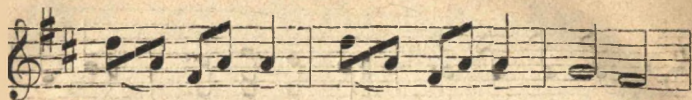
Arany mondatok.

Lassan.

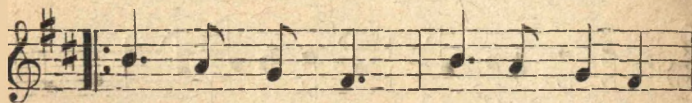
Szövege NAGY Lászlóról.

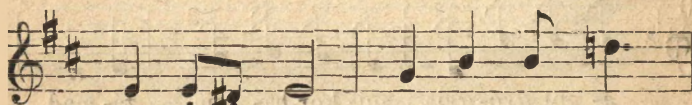
mf A- tyá- dat, a- nyá- dat tisz- teld,

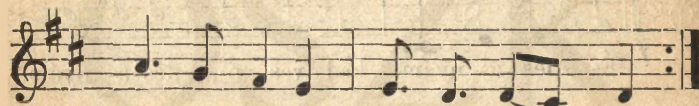
hogy Is- ten ál- dá- sát meg- nyerd.

1. Ki- sebb, na- gyobb jó test- vé- rek,
2. Bánj a há- zi cse- lé- dek- kel,

1. test- vé- rek, egy- mást min- dig
2. cse- lédek- kel, min- den- ben mint

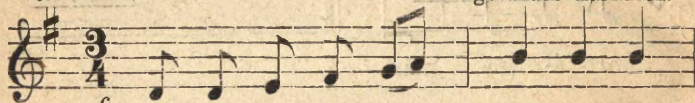

1. sze- res sé- tek, sze- res- sé- tek!
2. em- be- rek- kel, em- be- rek- kel.

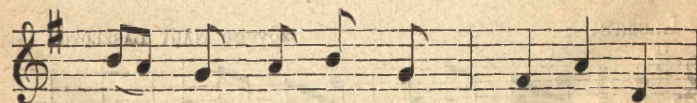
Kertészkedéshez.

Élénken.

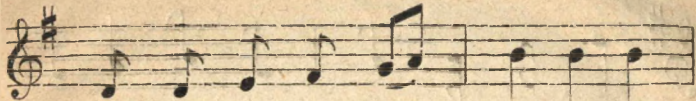
Szövege SZABÓ ENDRÉTŐL.

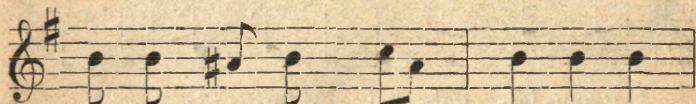
1. *f* Ma- dár da- la, nap su- gá- ra
2. El- vet- jük a kis- ded ma- got,

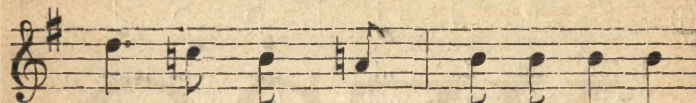
1. hí min- ket ker- ti mun- ká- ra!
2. ád az Is- ten bő har- ma- tot.

1. Á- sót, ka- pát ve- szünk kéz- be,
2. Vár- juk, vár- juk tü- re- lem- mel,

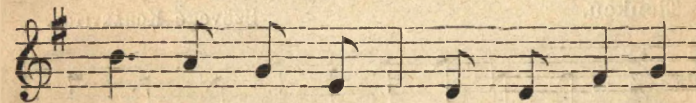
1. s így in- du- lunk ki a kert- be.
2. míg a pi- cziny nő- vény ki- kel.

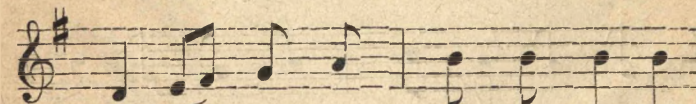
1. Föl- det ás- ni, ge- reb- lyéz- ni,
2. Vi- rág, gyü- möles lesz majd raj- ta,

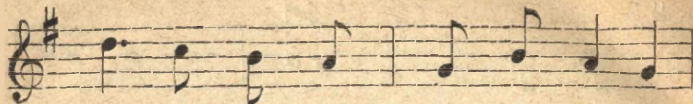
1. gyom- lál- gat- ni, ön- töz- get- ni,
2. így mun- kánk- nak meg- lesz hasz- na,

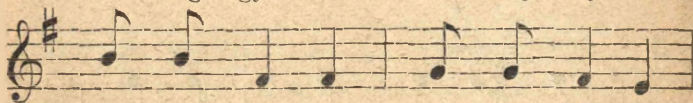
1. föl- det ás- ni, ge- reb- lyéz- ni,
2. vi- rág, gyü- möles lesz majd raj- ta,

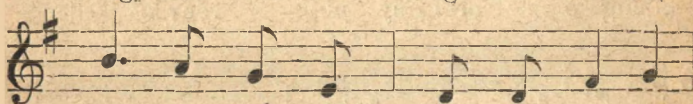
1. gyom- lál- gat ni, ön- töz- get- ni,
2. így mun- kánk- nak meg- lesz hasz- na,

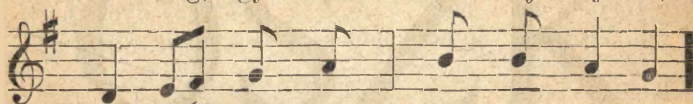
1. föl- det ás- ni, ge- reb- lyéz- ni,
2. vi- rág, gyü- möles lesz majd raj- ta,

1. gyom- lál- gat- ni, ön- töz- get- ni,
2. így mun- kánk- nak meg- lesz hasz- na,

1. föl- det ás- ni, ge- reb- lyéz- ni,
2. vi- rág, gyü- möles lesz majd raj- ta,

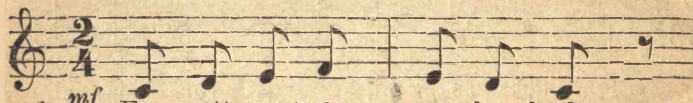

1. gyom- lál- gat- ni, ön- töz- get- ni.
2. így mun- kánk- nak meg- lesz hasz- na.

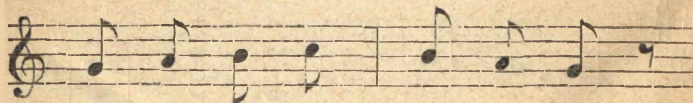
Tornadal.

Élénken.

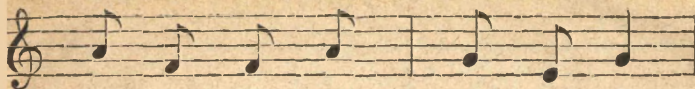
Szövege KOHÁNYITÓL.

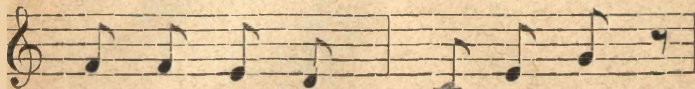
1. *mf* E- gyütt most é- ne- ke- lünk,
2. Uj- ja- in- kat moz- gat- juk,

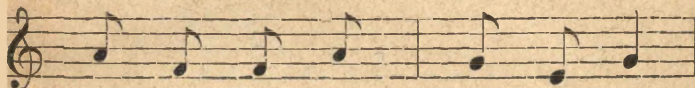
1. láb- ujj- he- gyen szök- de- lünk,
2. kar- ja- in- kat for- gat- juk,

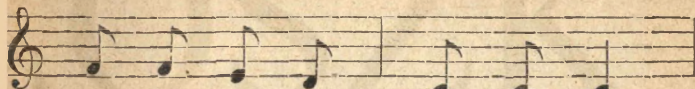
1. test- gya- kor- lat jól e- sik,
2. jobb- ra, bal- ra ha- jol- junk,

1. a gyer- mek e- rő- sö- dik;
2. és jó na- gyot u- gor- junk;

1. test- gya- kor- lat jól e- sik,
2. jobb- ra, bal- ra ha- jol- junk,

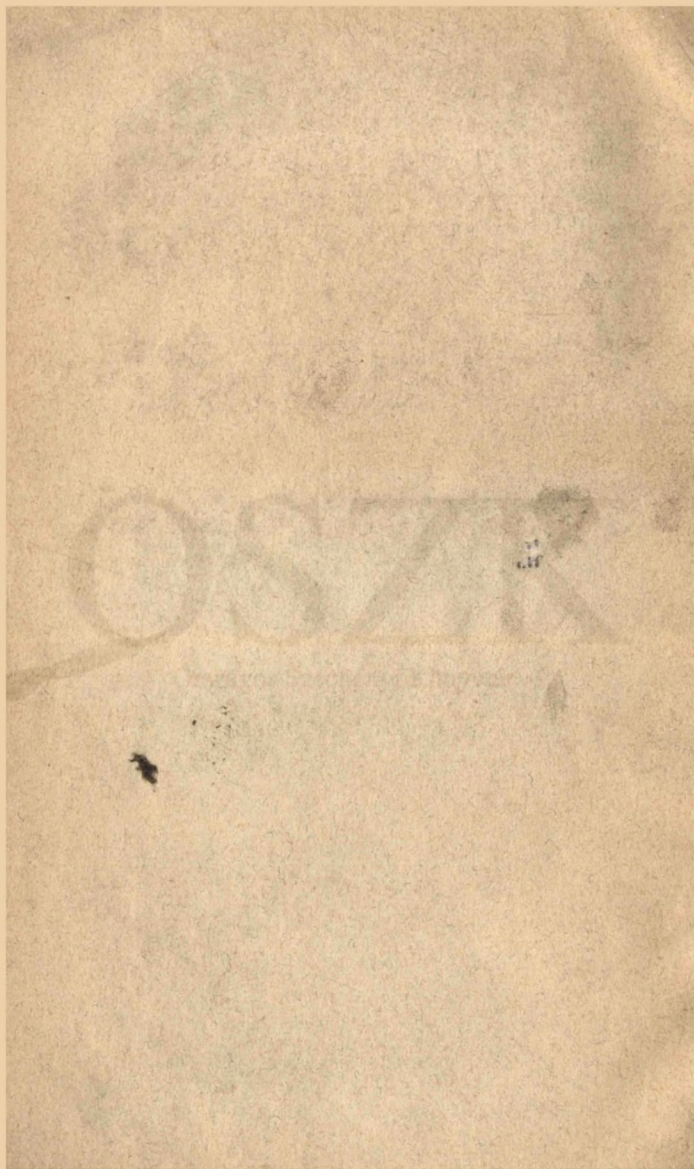

1. a gyer- mek e- rő- sö- dik.
2. és jó na- gyot u- gor- junk.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSAK